

Nr 98

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1956/57 till arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

John Ericsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas ställningstaganden till arbetarskyddsutredningens betänkande (SOU 1955: 41) samt arbetarskyddsstyrelsens förslag till anslagsberäkningar för styrelsen och yrkesinspektionen m. m. för budgetåret 1956/57.

I fråga om yrkesinspektionen behandlas vissa frågor rörande tillsynsverksamhetens inriktning och sättet för dess bedrivande. Bl. a. förordas att denna verksamhet i högre grad än hittills inriktas på arbetsställen med större yrkesskaderisker. Vidare behandlas frågor om kontakten mellan yrkesinspektionens tjänstemän och skyddsombuden, om tillsättande av regionala skyddsombud m. m.

Gränsdragningen mellan de statliga och kommunala tillsynsorganens verksamhetsområden föreslås oförändrad. Dock framhålles såsom angeläget att kommunerna frivilligt åtar sig utvidgad tillsyn över byggnadsverksamheten genom hos dem anställda byggnadstekniker. Åtgärder för förbättring av samarbetet mellan de statliga och kommunala tillsynsorganen föreslås.

Ingen ändring föreslås i den nu för den allmänna yrkesinspektionen gällande distriktsindelningen. Personalorganisationen föreslås utbyggd med 19 tjänster samt 2 deltidstjänstgörande läkare. Syftet med personalförstärk-

ningen är bl. a. att möjliggöra knytande av vissa specialister till yrkesinspektionen.

Inom vart och ett av de elva distrikten föreslås inrättande av ett förtroenderåd bestående av företrädare för arbetsmarknadens partsorganisationer och kommunerna ävensom en läkare.

För skogsyrkesinspektionen föreslås en ny tjänst.

Nu gällande kompetenskrav för de tekniska befattningarna inom yrkesinspektionen föreslås bibehållna men de praktiska meriternas värde understrykes.

Medel föreslås anvisade för utbildningskurser för yrkesinspektionens personal samt för anskaffning av instrument som erfordras för tillsynsarbetet.

I fråga om arbetarskyddsstyrelsen föreslås en förstärkning av personalen med sex tjänster. Vidare föreslås att medel anvisas bl. a. för arvoden åt instruktörer, vilka skall undervisa de anställda inom olika industrier om användningen av skyddsanordningar i arbetet.

Anslag till arbetarskyddet äskas med 5 352 000 kronor, vilket innebär en icke-automatisk ökning jämfört med innevarande budgetår om ca 800 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1956.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om anslag för budgetåret 1956/57 till arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen m. m. samt anför därvid följande.

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, har Kungl. Maj:t (punkterna 103—106 och 108) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna

till *Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 150 000 kronor,

till *Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 152 500 kronor,

till *Yrkesinspektionen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 650 000 kronor,

till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 593 000 kronor samt

till *Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område* ett anslag av 90 000 kronor.

Jag anhåller nu att få ånyo anmäla dessa anslagsfrågor.

I. Inledning

Den nuvarande arbetarskyddsorganisationen tillkom i stort sett genom beslut vid 1948 års riksdag, vilken även antog den nu gällande arbetarskyddslagen. Endast relativt kort tid efter det att den nya organisationen trätt i verksamhet framfördes, främst från fackföreningshåll, klagomål över att densamma inte var tillräckligt effektiv. Med anledning härav tillkallade min företrädare i ämbetet, statsrådet Sträng, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1953 utredningsmän med uppdrag att verkställa en översyn av arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens organisation och verksamhet. I de för utredningsarbetet lämnade direktiven sades, i an-

slutning till en översikt över den omfattande verksamhet som utvecklas på arbetarskyddets område, bl. a. följande.

De statliga tillsynsorganen intar en central plats i denna omfattande verksamhet. Möjligheterna att genom dessa organ nå en väsentlig förbättring av arbetarskyddets effektivitet är emellertid begränsade. Enbart hos den allmänna yrkesinspektionen var år 1952 registrerade ca 75 000 arbetsställen med omkring 1 280 000 arbetstagare. Den genomsnittliga tiden mellan yrkesinspektionens besök på varje arbetsplats uppgår till mellan 2 och 3 år. Härav framgår att även en mycket betydande förstärkning av tillsynsorganens personal icke skulle möjliggöra tillsyn annat än med långa mellanluster.

Det bör därför understrykas, att ansvaret för ett tillfredsställande arbetarskydd åvilar vederbörande arbetsgivare samt att arbetarskyddsfrågorna i stor utsträckning är av den arten att de enklast och bäst löses genom samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare. Ökade insatser från arbetsgivarnas och arbetstagarnas sida och ett ytterligare utvecklat samarbete dem emellan torde vara den väsentliga förutsättningen för en mera betydande förbättring på detta område.

Vid den nu ifrågavarande översynen, vilken bör omfatta samtliga statliga och kommunala tillsynsorgan på arbetarskyddets område, bör det nu anförda beaktas. Översynen bör sålunda inte inriktas på någon mera betydande utbyggnad av tillsynsorganen utan i första hand ta sikte på att pröva avvägningen av de disponibla resurserna samt åtgärder för att underlätta och förbättra samarbetet mellan de berörda parterna. Sålunda bör bl. a. prövas om avvägningen mellan den centrala och den lokala organisationen bör ändras. En översyn av kompetenskraven för befattningshavarna inom såväl arbetarskyddsstyrelsen som yrkesinspektionen bör komma till stånd. Med hänsyn till knappheten på teknisk personal med högre utbildning kan det vara ändamålsenligt att de tekniska arbetsuppgifter, som kräver sådan utbildning, koncentreras till ett mindre antal kvalificerade befattningshavare och att personal med annan utbildning men i övrigt väl förtrogen med arbetarskyddsfrågorna användes i större utsträckning. Även avvägningen mellan den allmänna yrkesinspektionen och specialinspektionen bör omprövas. Härvid bör undersökas om det kan vara lämpligt att för särskilda områden med stor olycksfallsrisk inrätta speciella inspektörstjänster utanför den allmänna yrkesinspektionen. Vid översynen bör beaktas, att den förstärkning av kommunernas organisation som allmänt torde ha blivit följden av den nya kommunindelningen möjligen kan ge anledning till en ändrad fördelning av uppgifterna mellan de kommunala tillsynsorganen — av hälsovårdsnämnderna tillsatta kommunala tillsynsmän — samt de statliga organen.

Utredningsmännen, vilka antagit benämningen arbetarskyddsutredningen, har varit landshövdingen R. Casparsson, ordförande, ledamöterna av riksdagens andra kammare E. Ahlberg och K. A. Andersson, byråchefen L. André, ombudsmannen P.-E. Bergström, direktören T. Christenson, ombudsmannen T. Flyboo samt ledamöterna av riksdagens andra kammare Hans Gustafsson och Henning Gustafsson. Utredningen har i november 1955 avlämnat sitt betänkande (SOU 1955:41).

Yttranden över betänkandet har, efter remiss, avgivits av arbetarskydds-

styrelsen — efter hörande av yrkesinspektörerna och specialinspektörerna — riksförsäkringsanstalten, medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan, byggnadsstyrelsen, statskontoret, kommerskollegium, statens lönenämnd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Norrbottens län, 1951 års byggnadsutredning, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska lantarbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Handelns arbetsgivareorganisation, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt Föreningen skogsarbeten.

Överståthållarämbetet och länsstyrelserna har vid sina utlåtanden fogat yttranden av kommuner.

Vidare har länsstyrelsen i Kalmar län, förre byråchefen i riksförsäkringsanstalten W. Stenholm och byråchefen därstädes N. Zetterman, Sveriges läkarförbund samt Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund inkommit med yttranden.

Arbetskyddsstyrelsen har (skr. 27/8 1955) lagt fram förslag till beräkning av avlönings- och omkostnadsanslagen för styrelsen och yrkesinspektionen m. m. under budgetåret 1956/57. Yttranden över dessa förslag har avgivits av statskontoret och statens lönenämnd.

I det följande torde jag var för sig få behandla yrkesinspektionen — varvid jag också tar upp vissa allmänna frågor rörande tillsynsverksamheten — arbetskyddsstyrelsen och slutligen anslaget till utbildnings- och upplysningsverksamhet.

II. Yrkesinspektionen

Nuvarande organisation och verksamhet

Under arbetskyddsstyrelsens överinseende utövas den direkta tillsynen rörande efterlevnaden av arbetskyddslagen och med stöd därav meddelade föreskrifter av *yrkesinspektionen*. Inspektionens personal utgöres av befattningshavare vid den allmänna yrkesinspektionen, de under ledning av den allmänna yrkesinspektionen ställda kommunala tillsynsmännen samt specialinspektörer.

Den allmänna yrkesinspektionen

Riket är med avseende å den allmänna yrkesinspektionen indelat i elva inspektionsdistrikt med följande omfattning och stationeringsorter.

Distrikt nr	Område	Stationeringsort
I	Stockholms stad och Gotlands län	Stockholm
II	Stockholms, Uppsala och Västmanlands län	Stockholm
III	Södermanlands och Östergötlands län	Linköping
IV	Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län	Jönköping
V	Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län	Malmö

Distrikt nr	Område	Stationeringsort
VI	Hallands samt Göteborgs och Bohus län	Göteborg
VII	Skaraborgs län samt Älvsborgs län utom Dalsland	Borås
VIII	Dalslandsdelen av Älvsborgs län samt Värmlands och Örebro län	Karlstad
IX	Kopparbergs och Gävleborgs län	Gävle
X	Västernorrlands och Jämtlands län	Härnösand
XI	Västerbottens och Norrbottens län	Umeå

Karta över distriktsindelningen finnes intagen i betänkandet (s. 22).

För den allmänna yrkesinspektionen finns följande t j ä n s t e r inrättade.

11 yrkesinspektörer	Ca 33
11 förste distriktsingenjörer	Ca 29
5 » »	Ce 29
11 » »	Ca 27
6 » »	Ce 27
7 distriktsingenjörer	Ca 25
6 » »	Ce 25
3 socialinspektörer	Ca 25
8 » »	Ce 25
22 yrkesunderinspektörer	Ca 23
10 » »	Ca 21
6 » »	Ce 21
11 kanslibiträden	Ca 11
27 biträden i reglerad befordringsgång	

144

Till den allmänna yrkesinspektionen är knutna tre deltidsanställda läkare (två i Stockholm och en i Göteborg), var och en med årsarvode om 7 200 kronor.

Inom varje distrikt finns en yrkesinspektör, en förste distriktsingenjör i Ca 29, en socialinspektör och ett kanslibitråde. Härtill kommer i samtliga distrikt en eller flera förste distriktsingenjörer i 27 lönegraden, distriktsingenjörer och yrkesunderinspektörer samt ett eller flera biträden i reglerad befordringsgång. I fem distrikt finns vidare en förste distriktsingenjör i Ce 29.

Instruktionen för yrkesinspektionen innehåller bestämmelser om k o m p e t e n s f o r d r i n g a r för erhållande av vissa befattningar hos den allmänna yrkesinspektionen.

Till yrkesinspektörs- eller förste distriktsingenjörsbefattning må icke, där ej särskilda omständigheter till annat föranleder, ifrågakomma annan än den som avlagt examen vid teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt styrker sig äga beprövad erfarenhet inom sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen i fråga. I sak samma fordringar på examen vid teknisk högskola eller däremot svarande utbildning jämte praktik och samma möjlighet till undantag från dessa fordringar har stipulerats beträffande distriktsingenjör. Undantagsmöjligheten »där ej särskilda omständigheter till annat föranleder» har

emellertid därvidlag kompletterats med en bestämmelse att, utan hinder av vad som sålunda föreskrivits om viss utbildning, distriktsingenjörsbefattning må kunna besättas med yrkesunderinspektör, som visat sig äga stor duglighet och i övrigt har förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sådan tjänst.

Vidare gäller för yrkesunderinspektör att sökanden skall ha avlagt examen vid högre tekniskt läroverk eller förvärvat däremot svarande utbildning samt äga praktisk erfarenhet inom verksamhet, som kan anses utgöra lämplig förberedelse för yrkesunderinspektörs arbete. Även ifråga om denna kategori av befattningshavare finnes möjlighet till avsteg från kravet på viss utbildning. Det stadgas nämligen att till yrkesunderinspektör må kunna antagas sökande som, utan att fylla nämnda krav på utbildning, genom förvärvad erfarenhet från industriellt eller annat arbete befinnes vara skickad att fullgöra de uppgifter, som åvilar en yrkesunderinspektör.

Genom att dividera antalet registrerade arbetsställen med antalet besökta sådana arbetsställen under ett år erhåller man ett tal som anger *i n s p e k t i o n s f r e k v e n s e n* för året ifråga. Är detta tal 2, innebär det att arbetsställena besöks i genomsnitt vart annat år; är det 3 kommer besöken i genomsnitt vart tredje år etc. Detta tal ger dock icke någon fullständig bild av inspektionsverksamhetens omfattning: dels besöks många arbetsställen två eller flera gånger under ett och samma år och dels räknas i detta sammanhang icke antalet besök vid icke registrerade arbetsställen. (Under 1954 besöktes sammanlagt 6 715 icke registrerade arbetsställen.) I följande tabell redovisas inspektionsfrekvensen för registrerade arbetsställen inom yrkesinspektionens distrikt under 1954.

Distrikt	Antal registrerade arbetsställen 1954		
	totalt	som inspekterats under 1954	inspektionsfrekvens
I	6 977	1 717	4,96
II	8 876	3 097	2,87
III	8 209	3 449	2,38
IV	6 900	3 342	2,06
V	10 383	4 805	2,16
VI	7 870	1 960	4,02
VII	4 577	2 115	2,16
VIII	6 192	2 899	2,14
IX	4 655	2 395	1,94
X	4 853	1 933	2,51
XI	5 533	1 740	3,18
Hela riket	75 025	29 452	2,55

För hela riket var den genomsnittliga besöksfrekvensen 2,35 år 1951, 2,28 år 1952, 2,37 år 1953 och 2,55 år 1954.

Den kommunala tillsynen

Enligt 48 § arbetarskyddslagen skall hälsovårdsnämnd utse en eller flera lämpliga personer att för viss tid eller tills vidare utöva kommunal tillsyn å efterlevnaden av lagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter. Tillsyningsman för allmänna hälsovården är pliktig att, om han därtill förordnas, tillika vara kommunal tillsynsman enligt denna lag.

Kommunal tillsynsman skall av kommunala medel åtnjuta skälig ersättning för uppdraget.

Enligt 5 § instruktionen för yrkesinspektionen skall de kommunala tillsynsmännen utöva tillsyn å arbete, som bedrivs utan användande av maskinella hjälpmedel eller ångpannor, kokare eller andra tryckkärl samt vari som regel används färre än tio arbetare. Arbetarskyddsstyrelsen äger emellertid enligt 6 § samma instruktion besluta om jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs och kommunal tillsynsmans befogenhet. Med stöd härav har i de föreskrifter rörande den kommunala tillsynen som styrelsen utfärdat i december 1951 intagits, att den kommunala tillsynen utöver de arbeten, som angivits i 5 § instruktionen, skall omfatta vissa andra arbetsställen med maskinella hjälpmedel eller tryckkärl av mera enkel beskaffenhet under förutsättning att på arbetsstället i regel sysselsätts färre än tio arbetstagare. En närmare redogörelse för vilka arbetsställen som sålunda ställts under kommunal tillsyn har lämnats i betänkandet s. 77—79.

Arbetarskyddsstyrelsens årsberättelse för 1953 uppger, att det sagda år i hela riket fanns 1 362 kommunala tillsynsmän. Antalet hos den kommunala tillsynen registrerade arbetsställen uppgick till 79 935. Av dessa arbetsställen hade 60 897 (76,2 %) under året besökts av tillsynsman. Förrättningsdagarnas antal uppgick till 15 616. En tillsynsman skulle sålunda i genomsnitt under året på 11,5 förrättningsdagar ha besökt 44,7 arbetsställen eller 3,9 arbetsställen per förrättningsdag.

Specialinspektörerna

Enligt 47 § arbetarskyddslagen må Konungen förordna, att tillsynen å efterlevnaden av nämnda lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter i vad avser visst slag av verksamhet skall, med fritagande helt eller delvis av den allmänna yrkesinspektionens befattningshavare och de kommunala tillsynsmännen, utövas av specialinspektör. Vad i lagen stadgas rörande yrkesinspektör skall äga motsvarande tillämpning på specialinspektör.

Gruvinspektionen. De fyra bergmästarna och deras närmaste assistenter, gruvingenjörerna, är i egenskap av befattningshavare å bergsstaten underställda kommerskollegium. I egenskap av specialinspektörer har bergmästarna — med visst undantag — hand om tillsynen av efterlevnaden av arbetarskyddslagen i vad avser arbetsutrymme under jord i gruva samt tillträdesvägar, transportleder och transportanordningar från dagen ned i gruva.

Skogsyrkesinspektionen. Tillsynsområdet för denna specialinspektion är skogsavverkningsarbete, arbete med försågning av virke i direkt samband med skogsavverkning samt skogsvårds-, kolnings-, flottledsbyggnads- och flottningsarbeten. Dessutom har skogsyrkesinspektionen att utöva tillsyn å efterlevnaden av skogsföreläggningsslagen m. m.

Skogsyrkesinspektionens befattningshavare utgörs i norra distriktet, som omfattar Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, av skogsyrkesinspektören (lönegrad Ca 31) i detta distrikt samt en assistent i Ce 25, två skogsunderinspektörer i Ca resp. Ce 20 och en konsulent i Cg 20. I södra distriktet, som omfattar riket i övrigt, är byrådirektören och chefen för arbetarskyddsstyrelsens skogsavdelning skogsyrkesinspektör. Han biträds i denna egenskap av en förste byråinspektör i Ca 29, en byråinspektör i Ce 25, en skogsunderinspektör i Ce 20 och en konsulent i Cg 20.

Vid skogsyrkesinspektionen i norra distriktet finns utöver de tillsyns- utövande befattningshavarna ett kanslibitråde i lönegrad Ca 11.

För anställning å tjänsterna i 25 och högre lönegrader fordras, där ej särskilda omständigheter till annat föranleder, examen från skogshögskolans jägmästarkurs eller däremot svarande utbildning samt för skogsyrkesinspektör och förste byråinspektör minst sex och för byråinspektör och assistent minst tre års praktisk erfarenhet av skogsavverknings-, skogsvårds-, kolnings- och flottningsförhållanden. Skogsunderinspektör skall ha avlagt examen vid statens skogsmästarskola eller statens skogsskola eller erhållit annan däremot i huvudsak svarande utbildning.

Specialinspektör för landtrafiken är byrådirektören och chefen för arbetarskyddsstyrelsens trafikavdelning.

Specialinspektör för lufttrafiken är chefen för luftfartsinspektionen hos luftfartsstyrelsen.

Sprängämnesinspektören hos kommerskollegium har hand om tillsynen å arbetarskyddet i vad angår framställning, handhavande och förvaring av explosiva och särskilt eldfarliga ämnen.

Specialinspektionen för elektriska starkströmsanläggningar utövas av tillsynsmännen över elektriska starkströmsanläggningar (befattningshavare hos kommerskollegium och statens elektriska inspektion).

Stuveriinspektionen. Specialinspektören för stuveriarbete har att leda tillsynsverksamheten över arbete med lastning och lossning av fartyg. Tillsynen utövas av befattningshavare vid den allmänna yrkesinspektionen. Specialinspektör är den befattningshavare inom sjöfartsstyrelsens juridisk-sociala avdelning, som styrelsen därtill utser.

Anslag

Till yrkesinspektionen har för innevarande budgetår anvisats ett avlöningsanslag av förslagsvis 2 407 000 kronor och ett omkostnadsanslag av förslagsvis 593 000 kronor.

Arbetskyddsutredningens förslag

Den allmänna yrkesinspektionen

I det följande torde först få redovisas vissa av utredningen framlagda förslag och gjorda uttalanden, vilka närmast berör inspektionsverksamhetens inriktning och utformning. Därefter redogöres för de förslag, som avser personalorganisationen (distriktsindelning, tjänster, kompetensregler m. m.).

Utredningen har behandlat vissa frågor rörande kontakten mellan yrkesinspektionens befattningshavare och skyddsombud m. m. samt systemet med inspektionsbok.

Vid den kritik som från fackföreningshåll riktats mot yrkesinspektionen har, anför utredningen, gjorts gällande, att skyddsombud i åtskilliga fall icke kallats att närvara vid inspektioner samt att skyddsombuden icke i tillräcklig omfattning fått besked om vad som utrönt vid inspektionsbesöken och om de åtgärder som från inspektionens sida påkallats och vidtagits med anledning av sådana rön. Utredningen fortsätter:

I den mån denna kritik bemötts av befattningshavare i arbetskyddsverket har detta i stort sett skett enligt följande: Yrkesinspektionens personal är angelägen om att skyddsombud skall delta i inspektionsförrättning. För tillsynen mycket värdefulla upplysningar om olycksfallstillbud och sanitära förhållanden etc. har ofta lämnats av skyddsombud, som medföljt inspektionsförrättare vid dennes rond på ett arbetsställe. Att skyddsombud följer med den inspekterande tillmäts också stort psykologiskt värde. Det händer emellertid att förrättning sker utan att skyddsombud deltar däri. I åtskilliga av dessa fall beror detta på att skyddsombud icke finnes. Ett tidigare skyddsombud har kanske slutat och nytt ombud icke utsetts. De inspekterande är instruerade att i sådana fall söka få någon annan av arbetstagarna att medfölja på inspektionsronden. Ännu vanligare är emellertid att skyddsombudet har sitt fria skift eller är på måltidsrast eller befinner sig på en så avlägsen del av arbetsplatsen, att väntan på honom skulle fördröja inspektionen alltför mycket; även i sådana fall skall inspektionsförrättaren söka få någon annan av arbetstagarna att följa med. Det är emellertid icke alltid någon annan arbetstagare kan förmås att inträda som vikarierande skyddsombud. Slutligen händer naturligtvis att den inspekterande glömmer att kalla skyddsombud till förrättningen. Det kan också inträffa, att ombudet icke anmodas medfölja, när inspektionen företas av speciell anledning och den inspekterande kan antaga, att skyddsombud icke skulle vilja delta i förrättningen. Någon avsikt att negligera skyddsombuden har icke funnits.

Enligt 40 § arbetskyddslagen »skall», anför utredningen, på arbetsställe, vid vilket regelbundet sysselsätts minst fem arbetstagare, där ej särskilt förhållande berättigar till undantag, bland arbetstagarna utses ett eller flera skyddsombud. Skyddsombud bör, där så finnes påkallat, utses jämväl på arbetsställe med mindre än fem arbetstagare. Emellertid är underlåtenhet av arbetstagarna att själva eller genom någon lokal organisation utse

skyddsombud icke förbunden med någon straff- eller annan påföljd. Hela skyddsombudsinstitutionen bygger sålunda på arbetstagarnas frivilliga medverkan. Utredningen vill icke påyrka någon ändring i detta avseende. Det synes dock utredningen angeläget att arbetstagarorganisationerna mera aktivt än hittills propagerar för att arbetstagarna skall bevaka sina intressen genom att utse skyddsombud och tillse att vakanser i fråga om ombudsskapet icke uppkommer.

Efter medgivande av arbetarskyddsstyrelsen må inom vissa verksamhetsområden utses s. k. regionala skyddsombud. Då detta system inom yrkesområden, där medgivande därtill ej lämnats, kan väntas medföra en mera aktiv insats i skyddsarbetet från arbetstagarhåll, vore det enligt utredningens åsikt önskvärt att arbetarskyddsstyrelsen fortsättningsvis ej ansåge sig bunden vid sådan restriktivitet beträffande medgivande av denna art som hittills.

Skyddsombudens intresse för sin uppgift skulle enligt utredningens mening troligen kunna stimuleras genom att ombuden i större utsträckning än nu tillställdes avskrifter av yrkesinspektionens skrivelser till arbetsgivare. Man skulle emellertid skjuta betydligt över målet om man föreskrev skyldighet för inspektionen att ge skyddsombuden avskrifter av samtliga skrivelser till arbetsgivare. Utredningen föreslår sådan utvidgning av delgivningen med skyddsombuden att dessa genom inspektionens försorg erhåller avskrift av

de meddelanden som lämnats vid inspektionsbesök, oavsett om skyddsombud närvarit vid förrättningen eller ej;

andra meddelanden i anledning av inspektion, vilka efter förrättningen tillställts arbetsgivaren, inklusive förelägganden och förbud enligt arbetarskyddslagen och detta även i de fall, då meddelande delges arbetsgivaren genom polismyndighets försorg;

meddelanden angående tid för kommande inspektionsbesök, i de fall då sådana meddelanden tillställs arbetsgivare;

meddelanden angående bifall eller avslag å ansökan om dispens för minderårigs användande i vissa farliga arbeten;

meddelanden att anmälan till åtal skett eller kommer att ske, därest rättelse i missförhållande, som påtalats av inspektionen, icke kommer till stånd, samt slutligen

andra meddelanden från inspektionen i de fall, då yrkesinspektionen finner meddelandena böra komma till arbetstagararnas kännedom. I många fall synes avskrift av meddelandet kunna ersättas med en notis till skyddsombudet om att meddelande av visst slag tillställts arbetsgivaren.

Utredningen föreslår vidare att den nu använda inspektionsboken ersätts med en inspektionspärm för lösa blad, i vilken samtliga förenämnda meddelanden skall insättas i original och i nummerföljd. Inspektionsmeddelande skall utskrivas vid besök på arbetsplats endast om detta kan ske utan näm-

värd tidsutdräkt; i samtliga övriga fall skall meddelande skrivas och tillställas företagsledning och skyddsombud efter inspektionsförrättningen.

Nu framlagda förslag behöver icke föranleda några ändringar i arbetarskyddsförfattningarna. Kostnaderna för tryckning av vid förslaget genomförande erforderliga nya blanketter och för gratisutdelning av vissa av dem till arbetsgivare vid uppläggning av de nya inspektionspärmarna (vilka icke skulle tillhandahållas av staten) beräknas för det första budgetåret, under vilket det nya systemet skulle tillämpas, komma att uppgå till ca 1 000 kronor och i fortsättningen bli mycket ringa.

I fråga om *i n s p e k t i o n s f r e k v e n s e n* har utredningen anfört, att denna endast ger ett kvantitativt mått på inspektionsverksamheten och att den även i detta hänseende ger en rätt ofullständig bild. Den redovisar endast antalet under ett år besökta arbetsställen i relation till hela antalet arbetsställen som skall inspekteras och påverkas icke av den tid och det arbete som nedlagts på besöken, resorna dit och för- och efterarbetet i samband med besöken. Då den är byggd på stora tal, avseende förhållandena inom riket i dess helhet, sker emellertid en utjämning, som kan göra frekvenstalet värdefullt som underlag för en diskussion om yrkesinspektionens verksamhet.

Inom yrkesinspektionen har, fortsätter utredningen, ibland talats om »pinnejakten» som benämning på en inspekterande befattningshavares strävan att på bekostnad av grundligheten söka hinna med så många inspektionsbesök som möjligt för att kunna visa en mycket hög besökssiffra. Såväl yrkesinspektörer som andra inspekterande befattningshavare har uttalat sitt avståndstagande från en sådan strävan. Det är enligt dessa uttalanden viktigare att inspektionsarbetet utförs på bästa möjliga sätt, trots att antalet inspektionsbesök därigenom blir mindre. Utredningen ansluter sig till sistnämnda resonemang. Å andra sidan finner utredningen önskvärt att inspektionsbesöken ökas utan att grundligheten eftersättes.

Om inspektionsfrekvensen är över 2 år måste detta, då många arbetsställen enligt statistiken besöks flera gånger på ett år, betyda att för ett avsevärt antal arbetsställen tiden mellan två på varandra följande inspektionsbesök är betydligt längre än medelsiffran. Härom anför utredningen följande.

Att arbetsställen besöks med så olika mellantid beror på flera faktorer. Innan en inspektionsförrättare beger sig ut på en inspektionsresa, går han i registren igenom de arbetsställen som ligger under hans tillsyn och de anteckningar som finns om förhållandena på dessa arbetsställen. Han väljer ut de arbetsställen han avser att besöka med hänsyn till förekomsten av material, arbetsmaskiner och andra anordningar eller arbetsförfarande, som innebär särskild risk för yrkesskador, komplicerade eller såsom otillfredsställande betecknade lokalförhållanden samt uppgifter om förändringar i nämnda hänseenden efter senaste inspektionsbesök. Han skall därutöver beakta längden av den tid som förflutit sedan arbetsstället senast inspek-

terats. Han har därjämte att söka tillse att bästa möjliga inspektionseffekt utvinnes med minsta möjliga åtgång av inspektionens resemedel. Det åligger yrkesinspektör att övervaka att de inspektionsresor som företas av honom underordnad personal planläggs på bästa sätt. Som hjälpmedel vid denna övervakning använder yrkesinspektören ovannämnda registeruppgifter samt markeringar av inspektionsbesök på kartor hos inspektionen. I många fall måste emellertid en inspektionsresa och besök vid arbetsstället ske med hänsyn till andra faktorer än de ovan nämnda. Besök på en arbetsplats kan påkallas av där inträffat olycksfall. I andra fall besöks en arbetsplats oftare, därför att inspektionen anser sig böra tillmötesgå framställning från företagsledare, skyddsombud eller annan om sådant besök. Allt detta gör att arbetsställena kommer att besökas med mycket olika mellanrum.

Inom arbetarskyddsstyrelsen har föreslagits att planläggningen av inspektionsbesök skulle underlättas genom att arbetsställena indelades i olika grupper efter en bedömning av behovet av inspektionsbesök vid varje särskilt arbetsställe. Exempelvis skulle arbetsställena, vilka anses böra besökas minst en gång om året, hänföras till en grupp och arbetsställena, där besök bör ske minst vartannat år, till en annan grupp. Övriga arbetsställena, vid vilka längre uppehåll mellan besöken anses kunna godtagas, skulle i så fall räknas till en tredje grupp. I registren över arbetsställena skulle för varje arbetsställe genom en bokstav eller siffra markeras till vilken grupp arbetsstället hänförts. — Då en sådan anordning skulle kunna medverka till att behovet av rutinbesök tillgodosåges i fråga om arbetsställena, där större behov av sådana besök föreligger, har vi intet att erinra mot detta förslag. Om det realiserar bör emellertid arbetarskyddsstyrelsen ge yrkesinspektörerna anvisningar, som leder till att grupperingen av arbetsställena sker efter i stort sett samma grunder i alla inspektionsdistrikt.

Utredningen räknar med att dess i det följande redovisade förslag skall möjliggöra en förbättring av inspektionsfrekvensen. — Omnämnas må att utredningen icke penetrerat frågor sammanhängande med arbetsrutinen inom yrkesinspektionen. I stället förutsätter utredningen, att åt befattningshavare å arbetarskyddsstyrelsens kanslibyrå uppdrages att — eventuellt i samarbete med statens organisationsnämnd — undersöka, vilka svagheter som kan vidlåda arbetsrutinen hos inspektionen, och framlägga förslag till en effektivisering av den kontorsmässiga delen av dess verksamhet.

I detta sammanhang erinrar utredningen om att många av de större industriföretagen och även åtskilliga medelstora och mindre företag bedriver en föredömlig skyddsverksamhet och anför härom följande.

De har egna skyddsingenjörer, som ofta uteslutande ägnar sig åt denna arbetsuppgift, samt energiska skyddskommittéer. De söker därjämte genom tävlingar, däri avsevärda penningpris utdelas av företaget, samt genom omfattande propaganda och information bland de anställda, speciellt de nyanställda, bringa ned olycksfalls- och yrkesskadefrekvensen. Denna strävan har fått mycket aktivt stöd från arbetsledarnas och arbetarnas sida. I åtskilliga fall har mycket goda resultat av denna samverkan mellan arbetsgivare och anställda kunnat redovisas. Sålunda har ett av de storföretag, som nedlagt mycket arbete på denna angelägenhet, kunnat redovisa en minskning av antalet olycksfall per 100 årsarbetare från 17,5 år 1944 till 0,6 år 1954.

Till jämförelse må nämnas, att motsvarande medeltal för hela verkstadsindustrin enligt Sveriges Verkstadsförenings statistik var respektive 15,0 och 10,4.

Att många företag sålunda avdelat specialutbildade tekniker att övervaka arbetarskyddet innebär icke att yrkesinspektionen släppt kontakten med dessa företag. Inspektionsbesök företas, och yrkesinspektionen konsulteras såväl vid dessa besök som i andra sammanhang ofta av arbetarskyddsorganen vid företagen ifråga. Företagens egen skyddsverksamhet har det ökat, särskilt som det här gäller även företag med tusentals anställda och med mycket komplicerade arbetsprocesser, inneburet en betydande avlastning av yrkesinspektionens arbetsbörda. Ej minst med hänsyn till den propaganda som bedrivs av branschorganisationerna finns anledning att förmoda att allt fler av företagen kommer att ordna sitt arbetarskydd på ett tillfredsställande sätt och att inspektionens arbete därigenom skall underlättas.

Utredningen har inte föreslagit någon ändring i de i arbetarskyddslagen intagna bestämmelserna om befogenhet för yrkesinspektör och arbetarskyddsstyrelsen att under vissa förutsättningar meddela föreläggande för arbetsgivare eller annan att vidtaga viss åtgärd samt att utfärda förbud mot bedrivande av visst arbete m. m. utan att iakttaga visst angivet villkor. Viktigast är enligt utredningens åsikt att de tvångsmedel som nu finns verkligen tillgrips i de fall, då rättelse i ett av yrkesinspektionen påtalat missförhållande ej kan erhållas på annat sätt och yrkesinspektionen finner sådan rättelse absolut böra ske. Arbetarskyddsstyrelsen har numera för yrkesinspektörerna framhållit angelägenheten av att tvångsmedlen utnyttjas i fall, för vilka de är avsedda. Att genom några i detalj gående föreskrifter om och när ett tvångsmedel skall tillgripas binda yrkesinspektörernas handlande är emellertid av olika skäl uteslutet. Beslut av berörd art måste grundas på yrkesinspektörernas omdöme och erfarenhet samt hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet.

Utredningen har vidare anfört bl. a. följande.

I detta sammanhang bör framhållas, att det stundom kan vara orimligt att med föreläggande eller förbud söka framtinga en arbetarskyddsåtgärd. Omständigheterna kan göra det omöjligt även för en arbetsgivare, som är angelägen om att få ett gott arbetarskydd vid sitt företag, att inom överskådlig tid vidta påyrkad åtgärd.

Ifråga om alla anvisningar av större vikt som lämnats vid inspektionsbesök gäller att yrkesinspektionen bör söka förvissa sig om att anvisningarna iakttagits. Det är emellertid icke möjligt för inspektionens befattningshavare att efter relativt kort tid på nytt besöka alla de arbetsställen, vid vilka anvisningar lämnats under eller i samband med ett inspektionsbesök. Andra åtgärder måste därför tillgripas för kontroll av att anvisningar följts, exempelvis infordrande av uppgifter därom från arbetsgivare eller förfrågningar hos skyddsombud, kommunala tillsynsmän eller andra personer. När omständigheterna varit sådana, att anvisning skärpts till ett föreläggande, bör emellertid snarast möjligt efter utgången av den vid föreläggandet medgivna tidsfristen kontrollbesök ske, om ej på annat sätt vunnits visshet om att förelagd åtgärd vidtagits. Detsamma gäller givetvis om förbud mot arbetes fortsättande utfärdats. Sådana kontrollbesök bör enligt vår åsikt ges prioritet i förhållande till rutinbesök vid arbetsställen. Vidare

bör åsidosättande av ett föreläggande eller förbud, där ej framkommer sådan anledning till åsidosättandet som omnämnts i nästföregående stycke, snarast möjligt anmälas till åtal. En konsekvens härav är att föreläggande eller förbud ej bör meddelas »som skrämnskott» utan allenast i de fall, då yrkesinspektören verkligen avser att överlämna ansvarsfrågan till judiciell myndighet, om åtgärd ej vidtas av arbetsgivare. Om ett sådant kontrollförfarande som ovan nämnts tillämpades i större omfattning än nu synes vara fallet, skulle enligt vår uppfattning respekten för inspektionens vilja och dess förmåga att sätta kraft bakom sina anvisningar och förelägganden avsevärt öka.

I många fall avser inspektionsförrättares förslag till åtgärd vid en arbetsplats förhållanden av ringare betydelse, som ej kan motivera att föreläggande eller förbud tillgrips som sista åtgärd vid underlåtenhet att vidta av inspektionsförrättaren föreslagen åtgärd. Sådant förslag bör ej bedömas som annat än en information åt företagaren och arbetstagarna om anordningar för åstadkommande av mera trivsamma förhållanden för de anställda i samband med arbetet. Ordnandet av dessa förhållanden är en angelägenhet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Utredningen har anfört, att den nuvarande indelningen av riket i elva yrkesinspektionsdistrikt, vilken tillkom år 1939, nu bestått så lång tid att en revision därav synes kunna övervägas. En ökning av antalet distrikt skulle medföra kortare restider och minskade resekostnader samt möjliggöra en ökning av inspektionsfrekvensen och bättre kontakt med företagsledare och skyddsombud. En avsevärd ökning av distriktsantalet skulle å andra sidan försvåra samordningen mellan distrikten, ge de inspekterande befattningshavarna mindre jämförelsematerial, minska möjligheterna till specialisering m. m. Utredningen — som även övervägt lämpligheten av att minska antalet distrikt — har kommit till den uppfattningen att en relativt ringa ökning av distriktens antal är mest ägnad att öka yrkesinspektionens effektivitet.

Mot bakgrunden av distriktens geografiska områden anser utredningen, att uppgifter om antalet registrerade arbetsställen och antalet vid dessa arbetsställen sysselsatta arbetstagare kan tjäna som underlag för överväganden angående en ny distriktsindelning. Sådana uppgifter avseende utgången av år 1954 redovisas av utredningen i följande tabell (s. 16 överst).

Utredningen föreslår, att antalet distrikt ökas till 13. Rörande innebörden av den föreslagna indelningsändringen har utredningen anfört följande.

Detta förslag innebär att distrikt I skulle bli ett renodlat storstadsdistrikt. Gotlands län skulle överföras från distrikt I till distrikt II. I övrigt skulle distrikt II bestå av Stockholms län och Uppsala län. Västmanlands län skulle icke längre tillhöra detta distrikt utan i stället tillsammans med Södermanlands län, som nu ingår i distrikt III, bilda ett nytt distrikt (nr III) med Västerås såsom stationeringsort. Med hänsyn till det stora antalet arbetsställen och arbetstagare i Östergötland föreslås detta län bilda ett eget distrikt (med nytt nummer — IV). Jönköpings län, Kronobergs län och Kalmar län bildar nu ett distrikt, i vilket för förhållandena i södra Sverige mycket långa avstånd föreligger mellan stationeringsorten och de längst bort belägna arbetsställena inom distriktet. Det föreslås att Jönköpings län

Distrikt	Antal registrerade arbetsställen	Antal arbetstagare vid registrerade arbetsställen
I	6 977	169 771
II	8 876	127 716
III	8 209	130 282
IV	6 900	103 132
V	10 383	166 639
VI	7 870	174 981
VII	4 577	90 254
VIII	6 192	96 127
IX	4 655	94 262
X	4 853	66 978
XI	5 533	57 163
Hela riket	75 025	1 277 305

skall bilda ett distrikt (nr V) tillsammans med Skaraborgs län. Jönköping komme då att ligga rätt centralt inom distriktet. Återstående delar av det nuvarande IV distriktet, således Kronobergs län och Kalmar län, skulle sammanföras med Blekinge län till ett nytt distrikt (nr IV) med Växjö som stationeringsort. Med hänsyn till arbetsbelastningen skulle det därnäst i ordningen kommande distriktet VII omfatta allenast Kristianstads län och Malmöhus län. Det skulle oaktat detta bli ett av de mest arbetsbelastade distrikten. Hallands län, som nu ingår i Göteborgs-distriktet, skulle förenas med Älvsborgs län utom Dalslands-delen av sistnämnda län. Även ifråga om detta distrikt, som skulle få nummer VIII, skulle stationeringsorten — Borås — komma att ligga rätt centralt. Det distrikt, som har Göteborg såsom stationeringsort, skulle i fortsättningen komma att omfatta Göteborgs stad och övriga delar av Göteborgs och Bohus län. För de distrikt, vilka icke omnämnts nu, skulle den nya distriktsindelningen icke medföra annan ändring än ny numrering.

Om den föreslagna distriktsindelningen varit genomförd vid utgången av 1953 skulle antalet registrerade arbetsställen och antalet arbetstagare vid sådana arbetsställen ha varit följande.

Distrikt nr	Totalt antal	
	reg. arbetsställen	arbetstagare
I	5 902	183 958
II	7 175	91 063
III	5 520	96 777
IV	5 469	82 524
V	5 343	76 872
VI	4 750	75 207
VII	9 309	152 536
VIII	4 889	86 347
IX	5 325	136 410
X	6 082	94 235
XI	4 753	92 294
XII	4 750	66 622
XIII	5 492	58 106

Vad angår personalbehovet för den allmänna yrkesinspektionen har utredningen övervägt om socialinspektörsinstitutionen även i fortsättningen bör vara inrymd i yrkesinspektionen. Denna institution faller nämligen delvis utanför det egentliga arbetarskyddet. Utredningen har likväl kommit till den uppfattningen att någon principiell ändring av socialinspektörernas ställning inte f. n. kan tillrådas.

Utredningen föreslår, att 12 nya tjänster som yrkesunderinspektör i Ce 23 inrättas. Motiveringen för detta förslag redovisas i samband med behandlingen av den kommunala tillsynen.

Utredningens förslag om en ändring av distriktsindelningen, innefattande tillkomsten av två nya inspektionsdistrikt, innebär att antalet yrkesinspektörer skulle ökas från 11 till 13. Då en socialinspektör enligt utredningens mening bör finnas inom varje distrikt, skulle även antalet socialinspektörer ökas med två. Utredningen har härutöver funnit en mindre ökning av antalet högskolebildade ingenjörer motiverad för att inspektionsverksamheten skall kunna utövas på tillfredsställande sätt och föreslår därför att antalet förste distriktsingenjörsbefattningar i lönegrad 29 ökas med två. Utredningen finner det önskvärt att, om denna personalförstärkning kommer till stånd, arbetarskyddsstyrelsen söker tillföra inspektionen några kvalificerade kemister och placera dem i distrikt med mera betydande kemisk-teknisk industri. Inom ett annat yrkesområde anser utredningen en förstärkning av den allmänna yrkesinspektionens kapacitet likaledes vara erforderlig, nämligen ifråga om byggnadsverksamhet. Härvidlag har utredningen emellertid räknat med att de nyss nämnda befattningshavare, som skulle handleda och övervaka den kommunala tillsynens utövande, därutöver borde ägna sitt arbete åt tillsynen över byggnadsverksamheten samt att till dessa befattningar därför företrädesvis byggnadstekniker borde ifrågakomma.

Beträffande distriktsingenjörer och yrkesunderinspektörer anser utredningen att ökningen av distriktens antal icke påkallar någon nyanställning av befattningshavare utan endast en ny fördelning mellan distrikten av befattningshavare inom dessa grupper. I vad avser yrkesunderinspektörerna framhåller utredningen, att den föreslagna ändrade fördelningen av arbetsuppgifter mellan den allmänna yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen beräknats medföra en icke obetydlig minskning av antalet sådana mindre arbetsställen, som tillses av yrkesinspektionen. Detta skulle i och för sig kunna motivera en minskning av antalet befattningshavare som har tillsyn över dessa arbetsställen. Genom att en sådan minskning icke föreslås öppnas emellertid en möjlighet att intensifiera inspektionens verksamhet, särskilt ifråga om mindre arbetsställen med sådana tekniska anordningar eller arbetsförhållanden i övrigt att de ansetts böra bibehållas under den allmänna yrkesinspektionens tillsyn.

För vart och ett av de nya inspektionsdistrikten föreslås ett kanslibitråde,
2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 1 saml. Nr 98*

ett kontorsbiträde och ett biträde i reglerad beföringsgång. Att tillgodose detta behov genom överflyttning av personal från andra distrikt är med hänsyn till arbetsbelastningen för expeditionspersonal vid dessa distrikt enligt utredningens uppfattning icke möjligt. Snarare skulle kanslipersonalen på övriga distrikt behöva förstärkas; bl. a. torde föreligga behov av en ökning av den stenografikunniga personalen. Med hänsyn till kostnaderna har utredningen emellertid stannat vid förenämnda förslag.

Utredningen har vidare anfört följande.

Vid våra överläggningar med yrkesinspektörerna har även berörts den försöksvis genomförda anordningen att till yrkesinspektionen knyta läkare med uppgift att biträda i tillsynsverksamheten, verkställa medicinsk-yrkeshygieniska utredningar och följa yrkessjukdomarnas uppkomst och utveckling. De yrkesinspektörer, inom vilkas distrikt dessa läkare varit stationerade, har därvid uttalat att den medicinska assistens dessa läkare lämnat varit av stort värde för inspektionens arbete. Andra yrkesinspektörer, vilka icke eller endast i ringare mån kunnat få bistånd av dessa läkare, har yrkat på att flera läkare måtte knytas till inspektionen.

Även enligt vår uppfattning är det värdefullt att till inspektionen knutits läkare med särskilt intresse för frågor som sammanhänger med arbetarskyddet. En ökning av antalet läkare inom inspektionen skulle säkerligen vara till nytta. Vi anser oss emellertid efter en beräkning av kostnaderna och med hänsyn till utredningens direktiv samt till ett i det följande framlagt förslag angående arbetarskyddsstyrelsens läkarpersonal icke böra föreslå någon utbyggnad av läkarinstitutionen inom yrkesinspektionen.

Den totala personalökningen för den allmänna yrkesinspektionen enligt utredningens förslag uppgår sålunda till 24 befattningar, nämligen två yrkesinspektörer i Ca 33, två förste distriktsingenjörer i Ca 29, två socialinspektörer i Ca 25, 12 yrkesunderinspektörer i Ce 23, två kanslibitråden i Ca 11, två kontorsbitråden i Ca 8 och två bitråden i reglerad beföringsgång. Lönekostnaden (i lägsta löneklass) beräknas till 348 480 kronor för år.

Tjänstebestämmelsen för yrkesunderinspektörerna föreslås av utredningen ändrad till distriktsingenjör.

I fråga om kompetenskraven för viss personal inom den allmänna yrkesinspektionen har utredningen anfört, att de högre befattningshavarna icke sällan i sin verksamhet möter skyddsproblem, vilkas lösande kräver sådana tekniska insikter som i regel förvärvas endast genom studier vid teknisk högskola. Att avläggande av examen vid sådan högskola eller förvärvande av däremot svarande utbildning uppsatts som en av de reguljära huvudfordringarna för tjänsterna såsom yrkesinspektör, förste distriktsingenjör och distriktsingenjör synes därför fullt motiverat. För distriktsingenjörstjänsterna har särskilt stadgats att yrkesunderinspektör, som visat stor duglighet och i övrigt har förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt fullgöra distriktsingenjörstjänst, må kunna ifrågakomma till sådan tjänst utan särskild dispens från kravet på högskoleexamen eller däremot svarande utbildning. F. n. finns inom yrkesinspektionen åtta så-

som distriktsingenjörer tjänstgörande befattningshavare, vilka avancerat från yrkesunderinspektörstjänst. En till distriktsingenjör befordrad yrkesunderinspektör har därjämte förordnats till extra ordinarie förste distriktsingenjör. För samarbetet mellan yrkesinspektionens befattningshavare torde det vara av stor betydelse att gränsen mellan olika kategorier av inspekterande befattningshavare sålunda kan överskridas. Utredningen uttalar förhoppningen, att även i fortsättningen skall beaktas den i instruktionen angivna möjligheten att till högre tjänster befordra kunniga, intresserade och erfarna personer, även om de icke kunnat åberopa sig på betygsmeriter.

Utredningen har vidare övervägt möjligheten att till yrkesinspektionen såsom inspekterande befattningshavare knyta personer, vilka längre tid varit verksamma såsom arbetare inom industrin och därunder aktivt deltagit i arbetarskyddet såsom skyddsombud eller annorledes. Resultatet av dessa överväganden är att utredningen finner grundläggande kunskaper i allmän teknologi böra krävas hos de befattningshavare inom yrkesinspektionen, vilka huvudsakligen skall ägna sig åt inspektionsverksamhet. I vissa hänseenden skulle emellertid utnyttjande i yrkesinspektionens tjänst av personer med längre tids erfarenhet av industriellt arbete och verksamhet såsom skyddsombud innebära betydande fördelar. Vidare synes det angeläget att vidga rekryteringsbasen för yrkesinspektionens personal. Det bör därför undersökas huruvida, med bibehållande i princip av nuvarande krav på teknisk bildning, fordringarna på dokumentering av den tekniska utbildningen kunde sättas lägre för personer med nyssnämnda erfarenheter från industrin än vad nu regelmässigt sker. Utredningen anser sig icke kunna framlägga preciserade förslag i detta hänseende, då icke allenast teoretiska resonemang utan även praktisk erfarenhet bör läggas som grundval för ett slutligt bedömande av denna fråga. Utredningen förordar därför, att arbetarskyddsstyrelsen för tjänstgöring som yrkesunderinspektör anställer någon eller några personer med nu angivna kvalifikationer. Härigenom och genom iakttagande under en icke alltför kort tid av ifrågavarande befattningshavares sätt att fullgöra sina arbetsuppgifter inom yrkesinspektionen torde erhållas underlag för ett bedömande av frågan, om och i vilken omfattning en rekrytering på sådant sätt av den inspekterande personalen i fortsättningen kan befinnas ändamålsenlig.

Beträffande fördelningen av tillsynsuppgifterna mellan de olika befattningshavarna har utredningen anfört, att enligt tjänstgöringsföreskrifterna för yrkesinspektionens befattningshavare yrkesinspektören i regel skall utöva tillsyn över de största arbetsställena samt förste distriktsingenjör och distriktsingenjör tilldelas sådana större och medelstora arbetsställena, som med hänsyn till arbetets natur och arbetsförhållandena från skyddssynpunkt bör tillses av dessa befattningshavare. En utformning av tjänstgöringsföreskrifterna i nu berörda delar så, att hänsyn till arbetsställes storlek icke tillmättes sådan vikt vid tillsynsarbetets för-

delning som föreskrifterna kan ge anledning till, synes kunna leda till en noggrannare prövning av frågan, huruvida högre teknisk kompetens erfordras för inspektion av ett visst arbetsställe. Denna prövning skulle kunna resultera i, att i en del fall arbetsställen med större arbetarantal komme att tilldelas yrkesunderinspektör, inom vars tjänstgöringsområde arbetsstället är beläget. Härigenom skulle resemedel kunna sparas. Vidare skulle de högre befattningshavarna kunna mera ägna sig åt sådana arbetsställen — även mindre — där tillsynen kräver högre teknisk utbildning. Utredningen förordar att arbetarskyddsstyrelsen tar utformningen av nu nämnda tjänstgöringsföreskrifter under omprövning.

Utredningen har föreslagit, att medel ställes till förfogande för utbildnings- och fortbildningskurser för yrkesinspektionens befattningshavare och har härom anfört bl. a. följande.

Nya material, nya maskinella och andra anordningar samt nya arbetsmetoder kommer ständigt till användning inom produktionslivet. Var och en av dessa faktorer medför nya arbetarskyddsproblem. Det är därför av synnerligen stor vikt att de av inspektionens befattningshavare som har att utöva inspektion på arbetsställen får tillfälle att följa den tekniska utvecklingen. Även om de i viss mån kan göra detta genom självstudier av facklitteratur och genom vad de inhämtar i samband med inspektionsbesök är detta otillräckligt. Arbetarskyddsstyrelsen har haft mycket begränsade möjligheter att bekosta befattningshavares resor för deltagande i studieverksamhet. Inspektionens personal bör i avsevärt större utsträckning än hittills få tillfälle att vidmakthålla och ytterligare förkovra sina tekniska och yrkeshygieniska insikter. Vi föreslår därför att medel ställs till arbetarskyddsstyrelsens förfogande för anordnande och främjande av studieverksamhet bland yrkesinspektionens personal. Medlen avses till största delen komma att åtgå till bestridande av resekostnader i samband med kurser och demonstrationsdagar. Men även kursavgifter, i den mån avgiftsfrihet ej kan utverkas, samt kostnader för anordnande av kurser etc. bör kunna utgå av dessa medel. Med hänsyn till medlens huvudsakliga användning föreslås att medelsanvisningen ges formen av en ökning av resemedelsposten i yrkesinspektionens omkostnadsanslag. Vi föreslår att beloppet tillsvidare, intill dess erfarenhet vunnits, måtte fastställas till 25 000 kronor per budgetår.

Utredningen har erinrat, att arbetarskyddsstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 hemställt om anvisande av 109 000 kronor för inköp av vissa i n s t r u m e n t för yrkesinspektionen. Särskilda medel för instrumentanskaffning beviljades inte. För nämnda budgetår anvisades emellertid ett reservationsanslag till utredning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande. Yrkesinspektionen kommer härigenom att erhålla en instrumentutrustning av stort värde icke blott för koloxidutredningen utan även för inspektionens arbete i övrigt under avsevärd tid framåt. Utredningen fortsätter:

De instrument som anskaffas för koloxidutredningen fyller emellertid yrkesinspektionens instrumentbehov endast till en del. Sålunda behövs instrument för uppmätning av förekomsten i luften i arbets- och andra lokaler av

syre, bensin, trikloretylen, nitrösa gaser, klor, svavelväte, cyanväte, fosgen m. m. För bestämning av risker för bullerskada på en arbetsplats erfordras instrument för mätning av ljudnivå och frekvens. Vidare behövs en ljusmätare samt, för bedömning av ventilationsfrågor, ett instrument med vilket man kan mäta lufthastighet. Ytterligare erfordras mätare för bedömning av fuktigheten i luften och isolationsprovare för utredning av olycksfall på grund av elektrisk ström. Den av styrelsen föreslagna anskaffningen av kameror till yrkesinspektionens distrikt skulle innebära en besparing av skriv- och ritarbete och medföra större exakthet och mindre risk för missgatt vid utarbetande av olycksfallsrapporter och verksamhetsberättelse.

Utredningen föreslår, att yrkesinspektionens omkostnadsanslag ökas med 50 000 kronor för instrumentanskaffning (engångsutgift).

Rörande resekostnader m. m. har utredningen anfört följande.

Tidigare har från yrkesinspektionens och arbetarskyddsstyrelsens sida ofta framhållits att knappheten på resemedel och medel för expenser i övrigt avsevärt försvårat inspektionens arbete. Det har bl. a. uppgivits att såsom angelägna ansedda inspektionsbesök måst uppskjutas till dess nya resemedel ställts till förfogande och att planläggningen av inspektionsresor förtryckts av osäkerheten huruvida och, i så fall, när erforderlig förstärkning av de distriktet tilldelade resemedlen skulle ske. Brist på expensmedel säges ha medfört att brådskande förfrågningar och besked måst ske per post i många fall, där ett telefonsamtal snabbare skulle ha gett samma resultat.

Med hänsyn till summan av de anslagskrav som framförs i detta betänkande anser vi oss icke kunna föreslå ökning av nu berörda delar av yrkesinspektionens omkostnadsanslag i vidare mån än som proportionellt svarar mot den föreslagna ökningen av antalet distrikt och antalet befattningshavare.

Den kommunala tillsynen

Utredningen framhåller, att den kommunala tillsynen f. n. i ett stort antal kommuner är av mycket ringa effektivitet. Rörande anledningarna härtill anför utredningen bl. a. följande.

Den huvudsakliga anledningen till den kommunala tillsynens brister är enligt vår uppfattning att åtskilliga kommuner tagit alltför lätt på sin uppgift att medverka till ett tillfredsställande arbetarskydd för de inom kommunen arbetande. Det ringa intresset från kommunernas sida har bl. a. yttrat sig däri, att specialutbildad, fast anställd personal icke anlåtats för tillsynens utövande i många av de fall, där kommunens storlek och yrkesverksamhetens inriktning bort ge anledning till en sådan anordning. I sådana och andra fall har vidare de kommunala tillsynsmännen beviljats en i förhållande till deras arbetsuppgifter och det allmänna löneläget alltför ringa ersättning för arbetet som tillsynsman och med tillsynens utövande förenade kostnader. I flera kommuner har tillsynsmännen icke erhållit någon som helst ersättning för fullgörandet av sina uppdrag. Dessa förhållanden har medfört, att det mången gång varit omöjligt eller svårt att få tillsynen utförd av personer med sådan utbildning eller yrkeserfarenhet som erfordras för uppdraget. Tillsynsmännen tröttnar ofta på sitt arbete efter mycket kort tid. Vakanser och täta ombyten av tillsynsmän har på många

håll i hög grad nedsatt den kommunala tillsynens effektivitet. I viss mån torde också, enligt uttalanden av åtskilliga av de kommunala tillsynsorganen, arbetet ha försvärats av att tillräcklig kontakt icke funnits mellan de kommunala organen och den statliga yrkesinspektionen och att tillfredsställande åtgärder från statens sida icke vidtagits för instruktion och information åt de kommunala tillsynsmännen.

Om utredningen icke vågade räkna med, att det kommunala intresset av att deltaga i arbetet för åstadkommande av ett arbetarskydd vid mindre företag inom kommunen kunde stimuleras, skulle den ha ansett sig nödsakad att överväga en minskning av den kommunala tillsynens arbetsuppgifter eller ett fullständigt överförande till statliga organ av den del av tillsynen över arbetarskyddet, som nu ankommer på kommunerna. Utredningen tror emellertid, att det kommunala intresset för arbetarskyddet skulle komma att öka, om den kommunala tillsynen tilldelades större och intressantare arbetsuppgifter än nu. Utredningen föreslår därför en utökning av den kommunala tillsynens arbetsfält till att omfatta större arbetsställen och nya yrkesområden. Om de beslutande kommunala organen härigenom får klart för sig, hur angeläget det är att tillsynen över arbetarskyddet utövas av därför lämpade personer, kommer de säkerligen att bli mindre njugga än nu vid bestämmandet av arvoden åt kommunala tillsynsmän. Utökningen av den kommunala tillsynens arbetsområde skulle även göra tillsynsmännens arbete mer omväxlande. Dessa omständigheter — bättre ersättning och intressantare arbete — skulle säkerligen göra det lättare att i kommuner, där tillsynen även i fortsättningen förblir en bisyssla, förmå lämpliga personer att åtaga sig uppdraget och få dem att längre tid behålla detsamma. Utredningen räknar vidare med att den allmänna yrkesinspektionen skall beredas möjlighet att mera kontinuerligt än nu hålla kontakt med de kommunala tillsynsmännen och ge dem instruktioner och råd angående utförandet av deras arbete.

Utredningen har vidare anfört, att tillsynen i regel utövas på ett fullt tillfredsställande sätt där den omhänderhas av tjänstemän hos hälsovårdsnämnd, vilket oftast är fallet i städer och även förekommer i många andra kommuner. På grund av kommunindelningsreformen räknar utredningen med att fackutbildade tjänstemän kommer att anställas i allt större omfattning.

Med hänsyn till det anförda och för att erhålla en enklare gränsdragning än den nu tillämpade föreslår utredningen en ny metod för gränsdragningen mellan kommunal och statlig tillsyn. Enligt denna metod skall arbetsställen, vid vilka i regel sysselsätts minst tio arbetstagare, alltid stå direkt under statlig uppsikt och detta skall gälla även arbetsställen med mindre arbetsstyrka inom vissa yrkesområden, där tillsyn genom den statliga yrkesinspektionens försorg anses böra ske på grund av risker för yrkeskador eller av annan anledning. För mindre arbetsställen (d. v. s. med i regel färre än tio arbetstagare) inom alla andra yrkesområden skulle enligt

denna metod avgörandet, huruvida ett arbetsställe skall ligga under kommunal tillsyn eller ej, grundas på en bedömning av riskerna för yrkesskador vid varje arbetsställe. Ansvaret för denna bedömning skulle åvila yrkesinspektörerna.

Med hänsyn till olycksfallsfrekvensen och den maskinella utrustningen bör malmbrytning, malmförädling, metallindustri och träindustri alltid, oavsett arbetarantalet, ligga under statlig tillsyn. F. n. ligger jordbruket i allmänhet direkt under statlig tillsyn, men enligt arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter skall jordbruk, där maskinella hjälpmedel, högtrycksångpanna eller hydrofor icke används, stå under kommunal tillsyn. Utredningen föreslår, att även arbetarskyddet vid samtliga jordbruk som faller under arbetarskyddslagens bestämmelser skall stå direkt under den allmänna yrkesinspektionens tillsyn.

I fråga om byggnadsverksamheten har utredningen anfört följande.

Byggnadsverksamheten ligger f. n. under kommunal tillsyn i vad det gäller mindre arbetsställen med enklare maskinella hjälpmedel. Stora risker för olycksfall förefinns emellertid inom denna verksamhet även vid mindre arbetsställen. Man har därför anledning att överväga, om icke all byggnadsverksamhet bör läggas direkt under statlig tillsyn. Å andra sidan medför byggnadsverksamhetens särskilda karaktär att en lokal tillsyn i vissa fall kan vara mera effektiv än övervakning från ett på annan ort stationerat tillsynsorgan. Utmärkande för byggnadsverksamheten är ju bl. a. att permanenta arbetsställen icke finns; de flesta byggnadsarbeten påbörjas och avslutas helt inom loppet av ett år. Rörligheten på byggnadsmarknaden gör det omöjligt eller i varje fall mycket svårt för yrkesinspektionens distriktsorgan att få reda på, följa och övervaka alla byggnadsarbeten i en kommun. Kommunens egna organ har mycket större möjligheter i dessa hänseenden; vissa av dem har även (ur andra synpunkter än arbetarskyddets) ålagts att följa byggnadsverksamheten inom kommunen och utöva kontroll över densamma. Sådana kommunala organ har också i avsevärd omfattning i sin tjänst personal, som skulle kunna tillse arbetarskyddet även vid andra byggnadsarbeten än sådana som nu ligger under kommunal tillsyn. Med hänsyn till nämnda förhållanden förordar vi att byggnadsverksamheten i princip skall ligga under kommunal tillsyn. Den hänsyn, som för övriga yrkesgrupper skall tas till antalet i regel sysselsatta arbetstagare, skulle icke gälla för byggnadsarbete, där arbetsstyrkan växlar och olika yrkeskategorier avlöser varandra. Däremot skulle yrkesinspektör med hänsyn till särskilda förhållanden — exempelvis arbetets storlek och vid dess utförande använda metoder, som innebär speciell risk för yrkesfaror — äga besluta, att visst eller vissa byggnadsarbeten inom en kommun skall stå direkt under den statliga yrkesinspektionens tillsyn.

Utredningen anser, att en lämplig avvägning av arbetsfördelningen mellan de statliga och de kommunala tillsynsorganen skulle erhållas därigenom, att yrkesinspektörerna åläggs att vid de avgöranden angående mindre arbetsställets läggande under statlig eller kommunal tillsyn som ankommer på dem iaktta, att därigenom antalet arbetsställen under kommunal tillsyn inom distriktet skall bli ungefär lika stort som summan av hela antalet av

de arbetsställen, vilka enligt nuvarande bestämmelser skall ligga under kommunal tillsyn, och halva antalet av de arbetsställen med i regel färre än tio arbetstagare, vilka enligt sistnämnda bestämmelser skall ligga under statlig tillsyn. Det totala resultatet vid genomförande av utredningens förslag beräknas enligt 1953 års siffror bli, att hela antalet arbetsställen under kommunal tillsyn ökades från ca 80 000 till ca 88 000, sålunda en total ökning med i det allra närmaste 10 procent. För de enskilda kommunerna kan de föreslagna överflyttningarna dock väntas ge avsevärt mer varierande ändring i storleken av den kommunala tillsynens arbetsbörda än nämnda medeltal anger.

För att förbättra kontakten mellan yrkesinspektionen och de kommunala tillsynsmännen föreslår utredningen viss förstärkning av inspektionens personal. Härom har utredningen anfört bl. a. följande.

De kommunala tillsynsmännen klagar i många fall över att de ej har den kontakt med yrkesinspektionen och den vägledning av yrkesinspektionen som de anser sig behöva för att rätt kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Med hänsyn till den arbetsbörda som vilar på yrkesinspektörerna och övriga resande befattningshavare samt till den ökade insats av den kommunala tillsynen som vi avser, förordar vi att i varje distrikt utom Stockholms stad utöver nuvarande personal skall finnas en yrkesunderinspektör med uppgift att övervaka de kommunala tillsynsmännen och att genom upplysningar och anvisningar understödja och stimulera deras arbete. Hans tjänsteresor bör planläggas med tanke på att han skall besöka de kommunala tillsynsmännen. Vid dessa besök bör han granska den kommunala tillsynens register samt, i den mån så visar sig önskvärt ur övervaknings- och instruktionssynpunkt, följa tillsynsmännen vid deras besök på arbetsplatser. Han bör vidare tillse, att nya tillsynsmän får instruktions- och arbetsmaterial. Det bör ankomma på honom att ta hand om de rapporter, som insändes av de kommunala tillsynsmännen, samt ombesörja att eventuellt erforderlig komplettering av rapporterna verkställs. Han bör vidare kontrollera att de kommunala tillsynsmännens register över arbetsställena är fullständiga och aktuella och att tillsynsmännen fullgör sin skyldighet att till den allmänna yrkesinspektionen anmäla tillkomsten av nya arbetsställen. Slutligen bör han omedelbart anmäla till yrkesinspektören, om till hans kännedom kommer förhållanden beträffande den kommunala tillsynen som synes böra bli föremål för yrkesinspektörens uppmärksamhet.

De nya befattningarna, som enligt detta förslag skall inrättas hos den allmänna yrkesinspektionen, avses även för en annan arbetsuppgift med nära anknytning till den kommunala tillsynen, nämligen inspektion av arbetarskyddet inom byggnadsbranschen. Byggnadsverksamheten innefattar speciella yrkesrisker och är även i andra avseenden särpräglad. Det är därför önskvärt, att de arbetsställen inom byggnadsverksamheten, vilka med hänsyn till särskilda förhållanden icke står under kommunal tillsyn utan ansetts böra inspekteras av befattningshavare vid den allmänna yrkesinspektionen, som regel anförtros åt befattningshavare med teoretiska insikter och praktisk erfarenhet inom byggnadsfacket. Dessa befattningar bör därför, där ej speciella förhållanden föranleder till annat, besättas med erfarna

byggnadstekniker. Kombinationen av de två nu nämnda arbetsuppgifterna synes ändamålsenlig med hänsyn till att dessa befattningshavare genom sin kontakt med de kommunala tillsynsmännen får särskilda möjligheter att hålla reda på tillkomsten av nya byggnadsarbeten och bedrivandet av sådana arbeten.

Utredningen föreslår vidare, att i n f o r m a t i o n s d a g a r för de kommunala tillsynsmännen anordnas oftare än hittills, minst en gång årligen i varje inspektionsdistrikt, samt att de därvid närvarande kommunala tillsynsmännen av statsmedel skall erhålla resekostnadsersättning och traktement enligt klass III C allmänna resereglementet för informationsdagar och resdagar. Kostnaderna härför liksom för lokalhyra, i den mån lokal måste förhyras, samt för duplicering och distribution bland deltagarna av föredragsreferat och annat informationsmaterial bör bestridas ur yrkesinspektionens omkostnadsanslag. Med hänsyn härtill bör detta anslag höjas med 30 000 kronor.

Utredningen föreslår en ä n d r i n g i a r b e t a r s k y d d s l a g e n s b e s t ä m m e l s e r om den kommunala tillsynen. Utredningen anför, att hälsovårdsnämndernas personal icke kan väntas ha de tekniska fackkunskaper som bör finnas hos dem som skall utöva tillsyn över arbetarskyddet vid byggnadsverksamhet. Personal med sådana kunskaper finns däremot hos byggnadsnämnderna i flertalet städer, många köpingar och ett antal landskommuner. Det ligger nära till hands att tänka sig att denna personal borde tas i anspråk även för tillsynen över arbetarskyddet vid byggnadsarbeten, i synnerhet som byggnadsnämnderna enligt byggnadsstadgan har att utöva viss tillsyn över skyddsåtgärder vid byggnadsarbeten. Utredningen förordar, att bestämmelserna om kommunernas medverkan vid tillsynen av arbetarskyddet ändras så, att den kommunala tillsynen i vad den avser byggnadsverksamhet skall ankomma på tillsynsmän, utsedda av byggnadsnämnd, medan tillsynen i övrigt skall omhänderhavas av tillsynsmän, utsedda av hälsovårdsnämnd. En sådan ändring kommer säkerligen att medföra att de byggnadsnämnder, som har byggnadstekniskt fackkunnig personal till sitt förfogande, i regel utser tillsynsmän bland denna personal. Även i de fall, då byggnadsnämnd icke har sådan personal, torde lämpliga tillsynsmän för byggnadsverksamhet lättare kunna erhållas, om byggnadsnämnd skall utse sådana tillsynsmän, än om detta ombesörjs av hälsovårdsnämnd. En sådan uppdelning av den kommunala tillsynens omhänderhavande förutsätter emellertid ändring av arbetarskyddslagen och instruktionen för yrkesinspektionen samt arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter angående den kommunala tillsynen. Ett förslag till ändring av arbetarskyddslagen i förevarande del framlägges av utredningen. Denna förordar dock att förslaget upptages till slutlig behandling separat från övriga i betänkandet framlagda förslag och att det prövas först i samband med de förslag, som under år 1956 väntas komma att framläggas av 1951 års byggnadsutredning. Intill dess en ändring av arbetarskyddslagen kommer till stånd synes

lämpligt att yrkesinspektörerna söker förmå hälsovårdsnämnderna att utse särskilda tillsynsmän för arbetarskyddet vid byggnadsverksamhet och att vid utseende av tillsynsmän samråda med resp. byggnadsnämnder.

Den relativt ringa utvidgning av den kommunala tillsynens arbetsområde som utredningen föreslagit torde icke medföra sådan ökning av kommunernas kostnader för denna tillsyn att den motiverar den komplicerad av statsbidragssystemet, som införande av statsbidrag till dessa kostnader skulle medföra. Utredningen anser sig med hänsyn härtill icke böra förorda något statsbidrag till dessa kostnaders gäldande.

Partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt

Med anledning av en av 1948 års riksdag gjord hemställan tillkallade chefen för socialdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 tre sakkunniga att inom departementet biträda med utredning av frågan om partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt. De sakkunniga avgav i september 1950 ett betänkande (SOU 1950: 30), vari de förordade i huvudsak följande: I yrkesinspektionens distrikt skulle införas partsrepresentationer i form av rådsorgan. Antalet ledamöter i varje rådsorgan borde vara sex. Ledamöterna borde utses av Kungl. Maj:t, två efter förslag av Svenska arbetsgivareföreningen, två efter förslag av Landsorganisationen i Sverige och en efter förslag av Tjänstemännens centralorganisation. Den sjätte ledamoten borde vara läkare och utses efter förslag av medicinalstyrelsen. För partsrepresentanterna borde utses ersättare efter förslag av resp. organisation. Yrkesinspektören skulle vara ordförande och föredragande men ej ledamot av rådsorganet. Detta borde sammanträda minst två gånger om året och därutöver så ofta som yrkesinspektören funne lämpligt med hänsyn till föreliggande ärenden. Rådet skulle icke utan arbetarskyddsstyrelsens medgivande kunna underställas sådana frågor av större vikt eller principiell art som arbetarskyddsstyrelsen skall handlägga men i övrigt alla viktigare spörsmål inom yrkesinspektionens verksamhet. Det borde vidare åligga yrkesinspektören att regelbundet informera rådet om inspektionsarbetet i distriktet. Vid rådets sammanträden skulle föras protokoll, till vilket ledamot ägde anteckna sin mening. Föredraganden (yrkesinspektören) skulle vara skyldig att anteckna sin mening, om denna avveke från flertalet av de närvarandes. Protokollen skulle delges arbetarskyddsstyrelsen, inom vilken frågor rörande de lokala partsrepresentationerna borde anses utgöra partsärenden.

Betänkandet remissbehandlades men har sedermera inte föranlett annan åtgärd än att frågan om partsorgan, när arbetarskyddsutredningen tillkallades, överlämnades till denna utredning för förnyad behandling.

Efter att ha övervägt de erinringar som vid remissbehandlingen av förenämnda betänkande gjordes mot införande av partsrepresentation i yrkes-

inspektionens distrikt, har arbetarskyddsutredningen kommit till uppfattningen, att en sådan åtgärd skulle medföra övervägande fördelar för yrkesinspektionen och för arbetarskyddet i dess helhet. Särskilt avseende har utredningen fäst vid att partsrepresentationen komme att bli ett forum för regelbundet återkommande sammanträffanden mellan yrkesinspektören och distriktsrepresentanter för arbetsmarknadens parter. Genom det utbyte av informationer och det samråd, som där skulle förekomma, kunde säkrare underlag erhållas för inspektionens handläggning av aktuella ärenden. Därjämte skulle större förståelse kunna vinnas för inspektionens arbete och ställningstaganden hos de representerade parterna. Utredningen förordar sålunda, att partsrepresentation införes i yrkesinspektionens distrikt.

Rörande de ärenden, som bör föredragas i representationen, har utredningen anfört följande.

1) *Användande av föreläggande och förbud som tvångsmedel.* Föreläggande och förbud kan medföra allvarliga ekonomiska och andra konsekvenser för arbetsgivare, markägare och innehavare av nyttjanderätt till mark samt för arbetstagare vid av åtgärden berört arbetsställe samt kan även indirekt medföra sådana konsekvenser för andra personer och för den kommun, vari arbetsstället är beläget. Med hänsyn härtill synes det lämpligt att ärende av detta slag om möjligt upptages till överläggning i partsrepresentationen innan åtgärd vidtages. Tvångsmedlen tillgrips i regel först efter upprepade kontakter med arbetsgivaren och sedan det visat sig, att råd och anvisningar från yrkesinspektionens sida lämnats utan avseende. De torde därför i allmänhet kunna anstå under den tid som åtgår för ärendets behandling i partsrepresentationen. Men givetvis förekommer också att yrkesinspektören finner en så allvarlig situation föreligga, att han anser ett omedelbart ingripande vara av nöden. Detta torde regelmässigt vara fallet, när omedelbart verkande förbud utfärdas med stöd av bestämmelserna i 53 § andra stycket arbetarskyddslagen. Det är självklart att i dessa och liknande fall åtgärds fördröjande för ärendets behandling i partsrepresentation icke får förekomma.

2) *Åtalsanmälningar.* Innan en så uppseendeväckande och för den anmäldes del så ingripande åtgärd som en åtalsanmälan vidtages av yrkesinspektör, synes yrkesinspektören böra samråda med partsrepresentanterna om lämpligheten av anmälan. Detta bör gälla såväl i fråga om åtal mot arbetsgivare för förseelse mot bestämmelse i arbetarskyddslagen eller författning i anslutning till denna lag som åtal mot arbetstagare enligt 67 § arbetarskyddslagen.

3) *Avgivande av årsberättelse.* Denna arbetsuppgift måste ankomma på yrkesinspektören. Det förefaller oss emellertid lämpligt att partsrepresentanterna får ta del av berättelsen, innan den avgives.

4) *Framställningar från yrkesinspektören angående användande av till arbetarskyddsstyrelsens förfogande stående tvångsmedel.* Beträffande motiveringen för förslaget i denna del hänvisas till vad vi anfört under p. 1).

5) *Besvarande av remisser från statliga myndigheter av ärenden av mera allmänt intresse eller principiell betydelse eller av särskild vikt för de arbetsgivare och arbetstagare som berörs därav.*

6) *Framställningar från yrkesinspektören om personal- eller medelsbehov för yrkesinspektionens verksamhet inom distriktet.* Då partsrepresentanterna står utanför inspektionen men dock har tillfälle att nära följa dess verksamhet inom distriktet, bör uttalanden från dem i berörda frågor tillmätas visst värde vid högre myndigheters bedömande av viktigare sådana frågor.

7) *Planläggning av distriktets informations- och propagandaverksamhet.* Det synes oss som om partsrepresentanterna skulle ha stora möjligheter att förmå sina huvudmän inom distriktet att aktivt samarbeta med yrkesinspektionen i sådan verksamhet. Som särskild anledning till engagerande av partsrepresentationen i detta avseende må framhållas att de enskilda sammanslutningarna till främjande av arbetarskydd endast undantagsvis har läns- eller lokalavdelningar.

8) *Övriga ärenden av större vikt* och andra ärenden, däri ledamot av representationen kan antagas lämna upplysningar om förhållanden av betydelse för ärendes behandling eller yrkesinspektören anser sig böra lämna partsrepresentanterna upplysningar om inspektionens verksamhet och ställningstaganden av arbetarskyddsstyrelsen.

Bedömandet i aktuella fall av vilka ärenden som enligt angivna riktlinjer skall anmälas och föredragas inför partsrepresentationen bör ankomma på yrkesinspektören, men även ärende som ej anmäls av yrkesinspektören bör kunna behandlas på sammanträde, där ledamot av representationen så påkallar. Ärende, som enligt dessa riktlinjer bort före avgörandet föredras inför representationen men som på grund av sin brådskande natur avgjorts utan sådan föredragning, bör i efterhand anmälas till representationen.

Arbetarskyddsutredningen har i likhet med den tidigare utredningen i ämnet funnit en partsrepresentation med allenast rådgivande funktioner vara den lämpligaste formen för partsrepresentanters medverkan i ledningen av yrkesinspektionens arbete inom ett distrikt. Enligt 21 § instruktionen för yrkesinspektionen är yrkesinspektör såsom distriktschef ansvarig för att den allmänna tillsynstjänsten på tillbörligt sätt fullgöres inom distriktet. Han äger företaga ändring i åtgärd, som vidtagits av honom underställd befattningshavare eller av kommunal tillsynsman. Skulle yrkesinspektörs beslutande i vissa fall övertagas av en styrelse, medan den i likartade men brådskande fall alltjämt måste utövas av honom, komme detta att medföra en sådan splittring av ansvaret för verksamheten som måste minska inspektionens möjlighet att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden. Otvivelaktigt skulle också yrkesinspektörens auktoritet inom och utom inspektionen försvagas genom en sådan anordning.

Utredningen förordar alltså att partsrepresentationen utformas såsom ett rådgivande organ. För att markera dess karaktär och syfte synes det lämpligen kunna ges benämningen »förtroenderåd».

Yrkesinspektören skall enligt förslaget vara ordförande i sitt distrikts förtroenderåd. Utöver ordföranden bör rådet bestå av sex medlemmar. De bör utses av Kungl. Maj:t, två efter förslag av De svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd, två efter förslag av Landsorganisationen i

Sverige och en efter förslag av Tjänstemännens centralorganisation. Den sjätte medlemmen bör utses bland personer i kommunal tjänst eller med erfarenhet i kommunala värv. För samtliga medlemmar bör i samma ordning utses och föreslås ersättare.

Som motiv för förslaget att i rådet skall ingå en kommunalman åberopar utredningen kommunernas ansvar för utseende och avlönande av de under den allmänna yrkesinspektionens ledning ställda kommunala tillsynsmännen samt utredningens förslag om utökning av den kommunala tillsynens arbetsområde och åtgärder för ökande av dess effektivitet.

I olikhet med den tidigare utredningen föreslår arbetarskyddsutredningen icke, att i rådet alltid skall ingå en läkare. Flertalet av de ärenden, som skall behandlas av rådet, torde ligga utanför en läkares intressesfär, och, i de fall, där information av medicinsk auktoritet erfordras, bör yrkesinspektören införskaffa sådan genom hänvändelse till arbetarskyddsverkets läkare eller till någon i allmän tjänst anställd läkare inom distriktet.

För att fortlöpande kontakt skall kunna upprätthållas synes rådet böra sammanträda i genomsnitt minst en gång i kvartalet och varje sammanträde beräknas taga en arbetsdag i anspråk. Utöver dessa sammanträden bör rådet hålla extra sammanträden i samband med besök på arbetsställen, såväl på inspektionens kansliort som på andra orter inom distriktet, för att genom samtal med arbetsgivare, arbetsledare och arbetare samt besiktning av lokaler och maskiner få en levande bild av arbetsförhållanden, som är eller kan väntas bli föremål för överläggningar inom rådet. Sådana extra sammanträden bör ske högst två dagar om året. För distrikt I (Stockholms stad) räknas icke med några rådssammanträden utom Stockholm.

Sammanträdesarvodet till ledamöterna (utom yrkesinspektören eller ställföreträdare för honom) bör fastställas till 35 kronor per dag. Vid resor i samband med sammanträdena bör till ordförande och ledamöter utgå resekostnads- och traktamentsersättning. Utredningen beräknar, att i andra distrikt än distrikt I i regel två av ledamöterna kommer att vara bosatta utom distriktets kansliort ävensom att den genomsnittliga rese- och traktamentskostnaden för dessa ledamöters resor till sammanträden på stationeringsorten samt för samtliga ledamöters resor för studiebesöken bör upptagas till 50 kronor per person och dag.

Kostnaderna för partsrepresentationen enligt detta förslag och under nu angivna förutsättningar beräknas för sammanträdesarvoden till 16 380 kronor samt för reseersättningar till 12 000 kronor eller till sammanlagt 28 380 kronor för år.

Specialinspektörerna

Utredningen har i fråga om specialinspektörerna lagt fram förslag endast beträffande skogsyrkesinspektionen, specialinspektionen för elektriska starkströmsanläggningar samt stuveriinspektionen.

Utredningen anser sig av kostnadsskäl förhindrad att tillstyrka ett till utredningen framfört förslag om utökning av antalet distrikt inom skogsyrkesinspektionen från två till tre. Otvivelaktigt synes emellertid vara att skogsyrkesinspektionen i norra distriktet är i stort behov av en personalförstärkning. Därvid synes närmast böra ifrågakomma att inrätta en befattning såsom biträdande skogsyrkesinspektör. Skogsyrkesinspektionens möjligheter att besöka arbetsplatser och i övrigt fullgöra sina åligganden skulle därigenom avsevärt öka. Särskilt med hänsyn till den fortgående mekaniseringen av skogsarbetet är det angeläget att inspektionerna kommer oftare och att intresset för arbetarskyddet stärks genom en forcerad upplysningsverksamhet och genom yrkesutbildning. Utredningen förordar, att en befattning såsom biträdande skogsyrkesinspektör i lönegrad Ca 29 inrättas inom norra distriktet. Tjänsten såsom assistent bör bibehållas, om skogsyrkesinspektionen skall erhålla någon verklig personalförstärkning genom den nu föreslagna befattningen. Det torde bli lättare att besätta assistenttjänsten, om befodringsmöjligheterna inom skogsyrkesinspektionen förbättras enligt nu framlagda förslag. Med hänsyn till den arbetsbörda, som åvilar kanslibiträdet i norra distriktet, synes personalen i detta distrikt därjämte böra förstärkas genom inrättande av en halvtidstjänst såsom kontorsbiträde i lönegrad Ce 8.

I skogsyrkesinspektionens arbete är flera av de ämnen, som studeras vid högre och lägre skogsutbildningsanstalter, av mycket ringa betydelse. I synnerhet om brist på lämpliga sökande med examen från dessa läroanstalter föreligger, synes därför enligt utredningens mening lämpligt att försöka rekrytera befattningar hos skogsyrkesinspektionen med personer som, utan att ha avlagt examen vid skoglig läroanstalt, inhämtat goda kunskaper i de ämnen, som är av större betydelse för inspektionens verksamhet, genom praktiskt arbete i skogen. Kompetensbestämmelserna för skogsyrkesinspektionens personal hindrar icke att sådana försök göres.

Beträffande specialinspektionen för elektriska starkströmsanläggningar har utredningen anfört, att den nuvarande tillsynen över arbetarskyddet i vad det avser skydd mot skador av elektrisk ström icke är tillfredsställande. Om den allmänna yrkesinspektionens resande befattningshavare finge befogenhet och skyldighet att utöva viss tillsyn även beträffande risker för skador på grund av elektrisk ström, skulle detta innebära, att sådan tillsyn kunde utövas på ett större antal arbetsplatser. Utredningen förordar, att arbetarskyddsstyrelsen beslutar en jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs och ifrågavarande specialinspektörers befogenhet, som möjliggör den av utredningen åsyftade ordningen.

I fråga om stuveriinspektionen anför utredningen, att fartygsinspektionen har exklusiv befogenhet att vidtaga åtgärd på grund av bristfällighet rörande anordning ombord, hörande till fartygs utrustning. Detta förhållande synes kunna medföra viss risk för yrkesskador i fall, då yrkes-

inspektionens befattningshavare finner reparation eller ersättande helt eller delvis av fast anordning på fartyg böra ske, innan stuveriarbete påbörjas eller fortsättes. Utredningen förutsätter, att den brist i tillsynen, som föreligger på detta område, avhjälpas genom samråd och lämpliga åtgärder av arbetarskyddsstyrelsen och fartygsinspektionen.

Kostnadsberäkning

Yrkesinspektionens avlöningsanslag skulle enligt utredningens i det föregående återgivna förslag ökas med 348 480 kronor för personal till den allmänna yrkesinspektionen, 25 068 kronor för personal till skogsyrkesinspektionen och 16 380 kronor för arvoden till ledamöter av förtroenderåden. Den sammanlagda årliga ökningen skulle sålunda bli 389 928 kronor eller i runt tal 390 000 kronor.

I fråga om yrkesinspektionens omkostnanslag har utredningen beräknat, att posten till sjukvård m. m. med hänsyn till de föreslagna personalförstärkningarna behöver ökas med 1 300 kronor.

Posten till reseersättningar föreslås med anledning av den föreslagna ökningen av antalet inspekterande befattningshavare uppräknad med 19/117 av det för innevarande budgetår anvisade beloppet 495 000 kronor eller med 80 500 kronor. Såsom tidigare nämnts har utredningen vidare föreslagit, att posten skall ökas med 25 000 kronor för studieverksamhet för yrkesinspektionens personal, 30 000 kronor för informationsdagar för kommunala tillsynsmän och 12 000 kronor för reseersättningar till ledamöter i förtroenderåden. Den sammanlagda ökningen beräknas alltså till 147 500 kronor.

Posten till expenser föreslås ökad med 16 000 kronor för städnings- m. fl. kostnader avseende två nya inspektionsdistrikt samt med 40 000 kronor för anskaffning av möbler och andra inventarier för dessa distrikt. Såsom förut nämnts har utredningen vidare föreslagit, att 50 000 kronor skall anvisas för inköp av instrument. För inköp av etiketter m. m. till nya inspektionsböcker har utredningen beräknat 1 000 kronor. Ökningen av expensposten beräknas alltså till 107 000 kronor. Inberäknat kostnaderna för flyttningersättningar i samband med tillsättande av de föreslagna nya tjänsterna (50 000 kronor) beräknar utredningen sålunda, att omkostnadsanslaget behöver ökas med 305 800 kronor eller i avrundat tal 306 000 kronor. Här- till kommer hyreskostnader för erforderliga nya lokaler.

Yttranden över arbetarskyddsutredningens betänkande

Allmänt

Till en början torde få återges vissa uttalanden av mera allmän innebörd rörande arbetarskyddsutredningens förslag.

Arbetarskyddsstyrelsen anför, att utredningens förslag endast utgör en

etapp i utbyggnaden av arbetarskyddsverket. Den föreslagna utbyggnaden är nödvändig men ej tillräcklig för ett i dagens läge fullt effektivt arbetarskydd. Styrelsen vill med största allvar understryka, att det — om statsmakterna icke anser sig kunna medgiva en större utbyggnad än den föreslagna — måste hållas i minnet, att arbetarskyddsverket med dessa resurser icke kan åstadkomma en fullt effektiv tillsynsverksamhet.

Överståthållarämbetet yttrar, att ett effektivt arbetarskydd förutsätter en på samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare byggd skyddsverksamhet av delvis frivillig natur. En ovillkorlig förutsättning är dock, att samhällets tillsynsorgan i sig rymmer jämväl en rådgivande verksamhet av sådan omfattning att de för skyddsarbetet på ett arbetsställe närmast ansvariga får den vägledning och tekniska hjälp som erfordras. Ämbetet konstaterar, att utredningens förslag uppenbarligen är starkt påverkade av den reservation mot mera betydande utbyggnad av tillsynsorganen, som direktiven innehåller. Det vore dock beklagligt, om besparingsskäl tvingat utredningen att avstå från förslag, som icke stannar vid en ganska obetydlig effektivisering utan framför allt tar sikte på tillsynsmyndigheternas uppgifter av tekniskt rådgivande och allmänt upplysande karaktär. *Länsstyrelsen i Stockholms län* finner rekommendationerna i betänkandet i huvudsak gå ut på en skäligen begränsad utbyggnad på särskilda punkter av den administrativa tillsynsapparaten. Länsstyrelsen anser det så mycket naturligare, att denna apparat i anledning av framförda klagomål nu i viss grad förstärkes, som det redan vid det nuvarande arbetarskyddsverkets tillkomst stod fullkomligt klart, att den då förordade ramen ej var att anse som slutgiltig. Dock är, på sätt i direktiven sägs, möjligheterna att genom de statliga organen förbättra effektiviteten hos arbetarskyddsverket på det hela taget begränsade. Den bästa lösningen utgör ett förtroendefullt samarbete i fria former mellan arbetsgivare och arbetstagare på de skilda arbetsplatserna. Företagsnämnderna synes kunna vara ett lämpligt forum för dylik kontakt. Länsstyrelsen finner det vara en påtaglig brist hos utredningen, att nu berörda grundläggande synpunkter ej blivit vederbörligen beaktade. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser likaledes, att den viktigaste insatsen i fråga om arbetarskyddet måste ankomma på arbetsgivarna och arbetstagarna själva samt deras organisationer. Även samhällets uppgift är dock betydelsefull. Såsom framgår av utredningen kan den samhälleliga apparaten härvidlag ej anses fylla skäligen krav på effektivitet.

Landsorganisationen uttalar, att — även om man med fog må framhäva betydelsen av den lokala säkerhetstjänst, som kan åstadkommas genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter eller eljest — detta icke får innebära någon nedvärdering av det tekniska arbetarskyddet och yrkesinspektionen. Arbetarna kräver med odisputabel rätt, att de tekniska skyddsanordningarna göres så betryggande, som över huvud är tekniskt möjligt, och att dessa anordningar effektivt kontrolleras genom offentliga

organ. Organisationen finner angeläget att understryka detta. Det lurar en fara i den alltför ofta framträdande tendensen att ensidigt framhäva yrkeskadornas subjektiva orsaksfaktorer. De tekniska skyddsanordningarna — deras anbringande, vidmakthållande och kontrollerande — måste vara det grundläggande i allt arbetarskydd. På den lokala säkerhetstjänsten däremot har man att bygga i kampen mot de yrkesskador, som undandraget sig teknisk prevention. Med den betydelse som organisationen sålunda tillägger det tekniska arbetarskyddet och yrkesinspektionen anser sig organisationen böra beklaga, att direktiven för utredningen icke medgivit någon mera väsentlig utbyggnad och upprustning av tillsynsorganisationen. Man kan sålunda icke undgå intrycket, att utredningen föranletts att vid sina förslag om personalförstärkning o. s. v. fästa alltför stor vikt vid statsfinansiella hänsyn. Inom den kostnadsram, till vilken utredningen ansett sig hänvisad, torde förslagen — särskilt i fråga om fältarbetet — dock kunna sägas betyda en ej oväsentlig effektivisering av den nuvarande tillsynen.

Statskontoret anför, att vid bifall till utredningens förslag yrkesinspektionens avlönings- och omkostnadsstat skulle ökas med ca 16 resp. nära 28 % och arbetarskyddsstyrelsens motsvarande anslag med ej fullt 28 resp. ca 19 %. Härvid har hänsyn ej tagits till engångsutgifter. Även om uppräkningsprocentuellt sett ej kan betecknas som påfallande hög, lär dock de totala merutgifterna i rådande budgetära läge vara av sådan storleksordning, att vissa begränsningar i förslagen får anses påkallade.

I några yttranden har mera utpräglat kritiska synpunkter på utredningsresultatet framförts. Sålunda anför *riksförsäkringsanstalten*, att den genomsnittliga inspektionsfrekvensen inom den allmänna yrkesinspektionen — uttryckt i år mellan besöken på varje arbetsställe — år 1954 uppgick till 2,55 för hela riket. År 1948, då de registrerade arbetsställena var i stort sett lika många som förstnämnda år, utgjorde frekvenstalet 2,5. Någon förbättring av inspektionsfrekvensen har alltså icke skett sedan tillsynen över arbetarskyddet år 1949 omorganiserades, trots att antalet inspekterande befattningshavare år 1948 utgjorde 71 men år 1954 uppgick till 98. Ehuru yrkesinspektionens effektivitet icke torde böra mätas enbart efter inspektionsfrekvensen, spelar denna dock en väsentlig roll i sammanhanget. Orsakerna till att yrkesinspektionen icke förmått effektivisera sin inspektionsverksamhet efter genomförandet av 1949 års omorganisation synes icke klarlagda i betänkandet. Innan klarhet nåtts härom eller om de förhållanden, som eljest föranlett den låga inspektionsfrekvensen, kan enligt anstaltens mening ställning svårigen tagas till förslaget om utökning av den allmänna yrkesinspektionen med två distrikt och 24 tjänster. En betydande förbättring i inspektionsfrekvensen torde f. ö. vara möjlig att ernå redan inom ramen för nuvarande organisation. Av betänkandet framgår nämligen, att den 1 september 1955 sex tjänster var obesatta. Såvitt anstalten kan finna,
3 — *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 1 saml. Nr 98*

är det i dagens läge i första hand erforderligt att vidtaga lämpliga åtgärder för att erhålla sökande till dessa tjänster.

Riksförsäkringsanstalten ifrågasätter vidare om icke en utökning av specialinspektionen f. n. är mera angelägen än en förstärkning av den allmänna inspektionen. Det bör övervägas, huruvida icke specialinspektionen bör vidgas till att omfatta även andra grenar än som nu är fallet. På denna punkt synes en förnyad utredning synnerligen angelägen.

Av betänkandet framgår icke, huruvida utredningen närmare undersökt på vad sätt och i vilken utsträckning yrkesinspektionens befattningshavare tillgodogör sig det värdefulla material, som inkommer till inspektionen i form av anmälningar om yrkesskada. Enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande bör dessa uppgifter, rätt utnyttjade, kunna vara inspektionen till stor nytta. En undersökning även av detta problem synes påkallad.

I avbidan på resultatet av de ytterligare utredningar som anstalten sålunda föreslår bör enligt anstaltens mening endast en provisorisk förstärkning komma till stånd inom ramen för den nuvarande distriktsorganisationen.

I f. byråchefen W. Stenholms och byråchefen N. Zettermans gemensamma yttrande anföres bl. a. följande. När det gäller praktiskt skyddsarbete har man hittills i alltför stor utsträckning främst tänkt på skyddsanordningar vid maskiner och maskinella hjälpmedel. Detta utgör dock ej längre det stora problemet. Antalet olycksfall vid maskiner och maskinella hjälpmedel torde nämligen sedan lång tid tillbaka inte överstiga 20 % av hela antalet olycksfall i arbete. En effektivisering av arbetarskyddets organisation och verksamhet bör ske efter helt andra riktlinjer än i form av en »påläggning» efter tidigare mönster, som ursprungligen utformades då näringslivet hade en helt annan struktur och arbetsförhållandena gestaltades på ett annat sätt än i våra dagar. Endast genom ökade insatser från arbetsgivarnas och arbetstagarnas sida kan en verkligt effektiv förbättring åstadkommas i rådande förhållanden. Yrkesinspektionen är emellertid behövlig såsom en upplysande och rådgivande part och måste för detta ändamål äga god praktisk kännedom om maskiner, arbetsmetoder och risker inom olika verksamhetsområden. Särskilt bör den ha att tillse, att gällande bestämmelser och anvisningar tillämpas lika för alla företag av samma art. Det är också av stor vikt, att den följer utvecklingen på skyddsområdet och inriktar sin verksamhet på att snarast möjligt meddela nya rön och erfarenheter till vederbörande arbetsgivare. — Med utgångspunkt från vad sålunda principiellt anförts skisseras följande förslag till ny organisation av arbetarskyddet. Tillsynen bör anpassas icke efter företagets storlek utan i förhållande till den större eller mindre yrkesrisken. Tiden torde nu vara inne att meddela föreskrifter, innebärande att företag med större yrkesrisk är skyldiga att uppdraga åt särskilda befattningshavare (skyddsingenjörer, skyddsinspektörer) att närmast under högsta arbetsledningen och under intimt

samarbete med skyddsombuden svara för att företagen i skyddsavseende städse befinner sig i bästa skick. I vad avser företag med liten yrkesrisk, tillhörande exempelvis yrkesgrupperna kontor, handel, hantverk etc., bör inom kommunerna finnas anställda en eller flera skyddsinspektörer, vilka har att svara för tillsynen av arbetsförhållandena vid dessa företag. — Den nuvarande organisationen av den statliga tillsynen ställer krav på ett sådant mått av kunskaper och erfarenhet hos yrkesinspektionens befattningshavare, som dessa icke rimligen kan besitta. En grundförutsättning för att en yrkesinspektion skall bli effektiv är, att den inspekterande och rådgivande befattningshavaren är särskilt utbildad inom ett visst yrkesområde. Detta torde endast kunna ernås genom att tillsynsarbetet uppdelas mellan specialinspektörer. Det finns då ingen anledning att decentralisera yrkesinspektionen såsom nu. Den bör i stället centraliseras till en plats, lämpligen Stockholm. Centraliseringen kommer att medföra icke oväsentliga administrativa fördelar samt betydande kostnadsbesparingar i fråga om personal, lokaler, instrumentanskaffning m. m. Ett närmare utarbetat förslag enligt nu angivna riktlinjer kan icke framläggas utan en ny utredning. I samband härmed skulle jämväl åtskilliga andra frågor böra göras till föremål för övervägande, såsom t. ex. förhållandet mellan den statliga tillsynen och den yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan, yrkesskadestatistikens utformning och anknytning till arbetarskyddet, den förefintliga arbetarskyddsutställningens inlemmande i det statliga arbetarskyddet m. fl.

Medicinalstyrelsen anser, att utredningen ej eller i alltför ringa utsträckning beaktat de yrkesmedicinska och över huvud socialhygieniska faktorerna inom ett modernt arbetarskydd. I betänkandet har hithörande spörsmål förbigåtts på ett sätt, som f. n. omöjliggör ett slutligt ställningstagande. *Statens institut för folkhälsan* har samma uppfattning och anför, att det skulle varit av värde, om utredningen redovisat något material till belysning av vilka ohälsa- eller olycksfallsrisker på arbetsplatserna som blivit obeaktade genom den påtalade otillräckligheten i yrkesinspektionens och arbetarskyddsstyrelsens kapacitet. Ehuru speciell statistik saknas häröver, torde med fog kunna sägas att åtskilliga av olycksfallen i arbete är att hänföra till den s. k. mänskliga faktorn. Några väsentliga åtgärder, ägnade att tillgodose arbetarskyddets uppgifter i nu berört hänseende, har utredningen ej föreslagit. Även *Sveriges läkarförbund* berör dessa spörsmål. Förbundet anför sålunda som sin uppfattning, att de grundläggande orsakerna till det missnöje med yrkesinspektionens arbetssätt och effektivitet, vilket givit anledning till utredningen, mest är att söka i det stela teknokratiska system som råder inom inspektionen. Erfarenheterna under senare år har bekräftat behovet av att den tekniska expertisen inom inspektionen kompletteras med tillräcklig medicinsk sakkunskap. Till en början vill förbundet förordna, att en mera regelbunden konsultverksamhet prövas med utnyttjande av de

över landet spridda industriläkarna, vilkas antal uppgår till ett 100-tal. En ny bedömning och omreglering bör härvid även ske av socialinspektörernas arbetsuppgifter. Samtidigt torde en omprövning av hela den allmänna yrkesinspektionens uppbyggnad krävas. Som ett alternativ till nuvarande råjongorganisation kan ifrågasättas om icke yrkesinspektionen bör läggas om och kompletteras med ett antal specialinspektörer för olika branscher.

Den allmänna yrkesinspektionen

Vad utredningen anfört beträffande inspektionsbesök m. m. samt angående inspektionsfrekvensen har föranlett i huvudsak följande uttalanden. *Landsorganisationen* framhåller, att den kritik som kommit fram från fackföreningshåll, utöver den låga besöksfrekvensen, främst avsett brister i kontakten mellan inspektionsförrättarna och skyddsombuden. Vad utredningen återger rörande arbetarskyddsverkets bemötande av denna kritik inger förhoppning om att man från verkets sida framdeles kommer att ägna kontakten med skyddsombuden större uppmärksamhet än hittills. Ej minst för skyddsombudens auktoritet och intresse för uppgiften är det av största betydelse att de känner sig åtnjuta tillsynsorganens stöd och förtroende. — Vad utredningen anfört om tillämnad uppdelning av arbetsställena efter en bedömning av behovet av inspektionsbesök vid varje särskilt arbetsställe finner *Landsorganisationen* ändamålsenligt. *Organisationen* vill i detta sammanhang understryka en av *Metallindustriarbetareförbundet* anförd synpunkt att vid grupperingen av arbetsställena hänsyn även bör tagas till förefintligheten av en effektiv lokal säkerhetstjänst, vilket i många fall skulle leda till en bättre gruppering av de mindre och medelstora företagen än om hänsyn endast tages till förekomsten av yrkesskaderisker i och för sig.

Förslaget att för inspektionsböckerna övergå till lösbladssystem är *arbetarskyddsstyrelsen* inte beredd att förorda. *Styrelsen* kommer emellertid att ta upp frågan om och på vad sätt inspektionsböckerna kan ges en rationellare utformning.

Såvitt angår utredningens rekommendation att arbetarskyddsstyrelsen framdeles bör vara mindre restriktiv i fråga om medgivanden att utse regionala skyddsombud, återger *arbetarskyddsstyrelsen* till en början vad arbetarskyddslagen stadgar i saken (40 § tredje stycket), nämligen att styrelsen, där förhållandena inom visst slag av verksamhet påkallar det, äger medge lokal organisation, som kan anses företräda arbetstagarna, rätt att utse skyddsombud utanför kretsen av arbetstagare vid ett arbetsställe. Stadgandet tillkom särskilt med tanke på arbetsförhållandena inom byggnads- och anläggningsverksamhet, där arbetet ofta utföres av arbetstagare tillhörande olika yrkesgrupper med relativt kortvariga anställningsförhållanden och där platsen för arbetet ofta växlar. Liknande förhållanden förefinnes inom skogsbruket. I förarbetena till lagen uttalade före-

dragande departementschefen, att det förhållandet, att inom ett verksamhetsområde på ett arbetsställe i regel sysselsättes endast en eller ett par arbetstagare, icke i och för sig borde utgöra tillräcklig anledning att medgiva utseende av regionalt ombud. På grund av detta uttalande har styrelsen ej ansett sig kunna bifalla framställningar om rätt att utse regionala skyddsombud för arbetstagare vid mindre fastigheter, åkerier, buss- och droskföretag, bensinstationer och biografer. I flera fall har dock styrelsen — förutom vad angår byggnadsverksamhet och skogsbruk — bifallit framställningar om rätt att utse regionala skyddsombud för bl. a. stuveriarbetare samt vid vissa mindre hotell-, pensionat- och konditoriföretag. I anslutning till vad sålunda anförts framhåller styrelsen, att det för att skyddsarbetet skall bli effektivt i allmänhet bör eftersträvas att skyddsombud utses bland arbetstagare vid arbetsstället. *Handelns arbetsgivareorganisation* delar inte utredningens uppfattning i fråga om lämpligheten av ökade möjligheter att tillsätta regionala skyddsombud. Om skyddsombudsfunktionen överlämnas till en utanför företaget stående får verksamheten i fråga karaktär av en särskild inspektion, utövad av annan än samhällelig myndighet.

Vad angår utredningens uttalanden i fråga om de tvångsmedel, som står yrkesinspektionen till buds (föreläggande och förbud), säger sig *Landsorganisationen* kunna acceptera utredningens ståndpunkt att inte föreslå någon ändring i gällande bestämmelser. Dock understrykes med styrka angelägenheten av att de nu befintliga tvångsmedlen utnyttjas i större utsträckning än hittills skett vid tredska från arbetsgivares sida. I föreläggande och förbud bör angivas att åsidosättande därav kan medföra åtal och straff. Vidare biträder organisationen utredningens rekommendation av en effektivare kontroll över att förelagda åtgärder vidtagits samt att kontrollbesök för ändamålet gives prioritet i förhållande till rutinbesök. *Arbetarskyddsstyrelsen* instämmer i utredningens uttalande om kontrollbesöken. *Handelns arbetsgivareorganisation* säger sig i fråga om användandet av tvångsmedel dela utredningens synpunkt, att dessa åtgärder bör tillgripas mycket sparsamt och endast då fråga är om ett sådant läge att man är beredd att fullfölja åtgärden.

Utredningens förslag om ökat antal inspektionsdistrikt har avstyrkts av *riksförsäkringsanstalten* samt av *statskontoret*, som bl. a. med hänsyn till den föreslagna ökade kommunala insatsen anser, att den gällande indelningen bör kunna bibehållas. *Arbetarskyddsstyrelsen* omtalar, att enligt flertalet yrkesinspektörers uppfattning en ökning av antalet distrikt icke skulle innebära någon märkbar effektivisering. Det vore enligt denna mening lämpligare att för ändamålet beräknad kostnad i stället användes till personalförstärkning på de förefintliga distrikten. För egen del finner emellertid styrelsen påtagliga fördelar kunna vinnas genom den föreslagna ändrade distriktsindelningen. Även i geografiskt hänseende finner styrelsen förslaget innebära en i stort sett lämplig uppdelning. Vissa

nackdelar skulle emellertid kunna elimineras, om Göteborg bleve stationeringsort även för det föreslagna VIII distriktet, på samma sätt som Stockholm är stationeringsort för det nuvarande II distriktet. Det kunde också förtjäna övervägas att låta det föreslagna IX distriktet omfatta endast Göteborgs stad, varvid det föreslagna VIII distriktet skulle omfatta Bohuslän, Halland och Västgötadelen av Älvsborgs län. I fråga om det föreslagna VI distriktet vore Kalmar lämpligare som stationeringsort än Växjö. *Länsstyrelsen i Kalmar län* anser likaledes, att Kalmar bör bli stationeringsort i det föreslagna VI distriktet. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* framhåller önskvärdheten av att stationeringsorten i det nuvarande XI distriktet flyttas från Umeå till Luleå. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att Falun blir stationeringsort i IX distriktet. *Landsorganisationen* yttrar, att erfarenheten under de senare åren utvisat att behov föreligger av omprövning av distriktsindelningen. Organisationen kan helt biträda vad utredningen anfört rörande beräknliga fördelar av ett ökat antal distrikt. Däremot kan organisationen icke inse, att några nämnvärda nackdelar skulle behöva befaras av en utökning. Den föreslagna ökningen av distriktet utgör ett minimum men organisationen anser sig icke f. n. böra föreslå ytterligare ökning. *Arbetsgivareföreningen* ifrågasätter, om ej distrikt I även borde omfatta Stockholms inre förortsområde. Även *TCO* tillstyrker den föreslagna ökningen av antalet distrikt men finner angeläget understryka, att effektivisering av tillsynen icke kan ernås genom dylik ökning utan förutsätter personalförstärkning.

Med anledning av utredningens beräkning av personalbehovet inom den allmänna yrkesinspektionen har *arbetarskyddsstyrelsen* erinrat om att åren 1947 och 1948 beslutade förstärkningar av de statliga tillsynsorganen blivit betydligt mindre än de som 1938 års arbetarskyddskommitté ansett erforderliga. Därefter har någon förstärkning ej ägt rum hos yrkesinspektionen (frånsett en deltidsanställd läkare). Däremot har genom den s. k. treprocentsbesparingen 1950/51 personalstyrkan minskats med tre distriktsingenjör- och tre yrkesunderinspektörsbefattningar. Samtliga yrkesinspektörer har varit ense om att utredningens förslag om personalförstärkning icke är tillräckligt för åstadkommande av en effektiv inspektion. Yrkesinspektörerna har yrkat på en ökning av inspektionens personal med 56 inspekterande befattningshavare och 18 biträden. Även enligt styrelsens beräkningar erfordras betydligt större personalförstärkning än den av utredningen förordade. En förbättring av inspektionsfrekvensen från $2\frac{1}{2}$ till ett år skulle sålunda erfordra ökning av de inspekterande befattningshavarnas antal med ca 50 %. Emellertid finner sig styrelsen icke f. n. böra framlägga förslag om personalförstärkning utöver vad utredningen förordat, frånsett vad som följer av styrelsens ställningstagande till utformningen av den kommunala tillsynen samt till frågan om antalet läkare hos yrkesinspektionen. Enligt *Landsorganisationens* uppfattning är en ytterligare

utökning av den inspekterande personalen motiverad. TCO framhåller, att den föreslagna personalförstärkningen för yrkesinspektionen ej täcker den tidigare s. k. treprocentsbesparingen. Utredningens direktiv torde emellertid ha begränsat möjligheterna att föreslå ytterligare önskvärd förstärkning. I fråga om arbetet vid inspektionsdistriktens kanslier anser organisationen, att konceptskrivandet bör i görligaste mån avlastas de inspekterande befattningshavarna genom anställande av en eller flera stenografer i varje distrikt. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför, att det — åtminstone i vad avser nuvarande XI distriktet — med den måttliga personalförstärkning som föreslagits, fortfarande kommer att föreligga ett mycket angeläget behov av ytterligare ökning av tjänstemannakåren.

Statskontoret anser, att det — oavsett ämbetsverkets avstyrkande av ökat antal distrikt — eventuellt kan övervägas att inrätta de av utredningen föreslagna båda tjänsterna som förste distriktsingenjör. Beträffande nyssnämnda båda tjänster — vilka enligt förslaget bör besättas med kvalificerade kemister — ifrågasätter *statens institut för folkhälsan*, om ej en väsentligt kraftigare förstärkning med kemisk-teknisk sakkunskap vore motiverad. Kemisk-yrkeshygienisk expertis är nödvändig även i andra distrikt än de, som har mera betydande kemisk-teknisk industri och för övrigt i snart sagt alla grenar av industriell verksamhet. Med hänsyn till den begränsade tillgången på dylik expertis nämner institutet som en tänkbar utväg, att yrkesinspektionens personal genom tjänstgöring i utbildningssyfte hos institutet beredes tillfälle förvärva visst kunskapsmått i hithörande frågor. *Riksförsäkringsanstalten*, som förordat endast en provisorisk förstärkning, tillstyrker fyra nya teknikertjänster, vilka av rekryteringsskäl icke bör placeras lägre än i 29 lönegraden.

Statens lönenämnd har intet att erinra med anledning av förslaget om personalförstärkning för den allmänna yrkesinspektionen.

I vissa yttranden anföres, att behov föreligger av ökning av antalet deltidsanställda läkare hos yrkesinspektionen. *Arbetarskyddsstyrelsen* anför sålunda, att om det ur kostnadssynpunkt är nödvändigt att välja mellan en byråläkare i stället för den nuvarande biträdande läkaren hos styrelsen och förslagsvis två nya deltidsanställda läkare inom yrkesinspektionen, finner styrelsen övervägande skäl tala för det senare alternativet. *Statens institut för folkhälsan* uttalar, att utredningen ställer sig vid sidan av utvecklingen då den trots en kraftig motivering ej föreslår utökning av läkarna vid inspektionen. *Landsorganisationen* anser, att medan behovet av ytterligare inspektionspersonal må vara svårbedömligt detsamma ej kan sägas om behovet av läkare hos yrkesinspektionen. Det påtagliga behovet av tillgång till läkarmedverkan där kan ej tillgodoses endast genom inrättande av en byråläkaretjänst i stället för den nuvarande arvodestjänsten som biträdande läkare hos arbetarskyddsstyrelsen. Organisationen hemställer därför, att frågan om deltidsanställda distriktsläkare underkastas förnyat över-

vägande. *Arbetsgivareföreningen* finner i vart fall ytterligare två läkare böra knytas till yrkesinspektionen, varav en i norra och en i södra Sverige.

Remissuttalanden i fråga om de föreslagna tolv yrkesunderinspektörstjänsterna beröres i det följande vid behandlingen av förslaget om utvidgad kommunal tillsyn.

Utredningens förslag om ändrad tjänstebestämmning för yrkesunderinspektörerna tillstyrkes av *TCO* men avstyrkes av *statskontoret* och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, varjämte *länsstyrelsen i Malmöhus län* ställer sig tveksam till förslaget.

Utredningens rekommendation av att arbetare på försök anställas såsom yrkesunderinspektörer har tillstyrkts av *Landsorganisationen*, som anser, att detta på arbetarhåll ofta diskuterade uppslag bör praktiskt prövas. Organisationen förmodar, att anordningen skall visa sig ägnad att tillvinna yrkesinspektionen ökat förtroende bland arbetarna. De ifrågasatta befattningshavarnas bristande utbildning och eventuellt mera begränsade erfarenhet av olika produktionsbranscher kan, med hänsyn till utredningens rekommendationer i fråga om fördelningen av tillsynen mellan olika befattningshavare, inte tilläggas någon avgörande betydelse som argument mot anordningen i fråga. — *Arbetarskyddsstyrelsen* har upplyst, att yrkesinspektörerna ställt sig avvisande mot utredningens ifrågasatt rekommendation. För egen del framhåller styrelsen, att det icke kan förnekas att en industriarbetare, som har omfattande praktisk erfarenhet från ett arbetsområde med hög olycksfallsfrekvens och som besitter påtaglig fallenhet för lösande av tekniska och andra arbetarskyddsfrågor, skulle kunna utföra ett gott arbete inom yrkesinspektionen. Styrelsen är beredd att, om så anses önskvärt, anställa en eller annan person med här avsedda kvalifikationer för att utvärdera om och hur sådan befattningshavare kan utnyttjas. Styrelsen har hittills icke såsom yrkesunderinspektör anställt någon, som saknat varje slag av ingenjörsutbildning. Även *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Norrbottens län* uttalar sig positivt angående utredningens rekommendation.

Kommerskollegium ställer sig däremot avvisande till rekommendationen i fråga. Kollegium anför sålunda, att yrkesinspektionens effektivitet och auktoritet skulle kunna minskas, om avkall göres på viss teknisk utbildning. Svårigheter synes heller icke föreligga att med f. n. tillämpade kompetenskrav rekrytera här ifrågasatt personal. Även *Svenska arbetsgivareföreningen* framhåller betydelsen av att de inspekterande befattningshavarna besitter gedigen teknisk utbildning. Yrkesinspektionens arbetsuppgifter är väsentligen av teknisk art, och uppgiften att övertyga arbetarna om vikten av att iakttaga allmän försiktighet eller speciella skyddsföreskrifter även i fall, då detta »stjäl tid» från ackordsarbete etc., bör främst ankomma på skyddsombuden. Liknande synpunkter anföres av *Svenska lantarbetsgivareföreningen* och *Handelns arbetsgivareorganisation*. — *TCO* ut-

talar tveksamhet beträffande rekommendationen och åberopar därvid den begränsade användbarheten utanför det egna yrkesområdet.

I fråga om de av utredningen förordade riktlinjerna för fördelning av arbetsställen mellan den allmänna yrkesinspektionens inspekterande befattningshavare framhåller *arbetarskyddsstyrelsen*, att det varit och är styrelsens avsikt att hänsyn härvidlag skall tagas inte bara till antalet anställda utan även till de skyddstekniska problemens svårhetsgrad. I regel har yrkesunderinspektörerna tilldelats arbetsställen med högst 9 arbetstagare. Avvikelser härifrån kan betingas av olika omständigheter, i första hand nämnda svårhetsgrad. Vidare kan den geografiska belägenheten medföra, att ett arbetsställe med hänsyn till rationell reseplanering tilldelas en befattningshavare av annan kategori än den som regelmässigt skulle haft tillsynen däröver. — Styrelsen finner det nu lämpligt, att ett antal större arbetsställen än förut nämnts överföres till yrkesunderinspektörsgruppen, närmare bestämt arbetsställen med 10—19 arbetstagare, givetvis med möjlighet till modifikationer i ena eller andra riktningen. *Landsorganisationen* anför, att Metallindustriarbetareförbundet diskuterat frågan om en uppdelning av inspektionsverksamheten efter yrkesgrupper. I princip delar landsorganisationen förbundets positiva inställning till en sådan branschinspektion och skulle gärna se att frågan göres till föremål för utredning. En dylik omläggning skulle dock sannolikt kräva ansevärt större personalresurser än de som enligt utredningsförslaget kommer att stå till buds.

Förslaget om medelsanvisning för studieverksamhet för yrkesinspektionens personal har som regel ej föranlett erinran i remissutlåtandena. *Statskontoret* anför dock, att ämbetsverket i utlåtanden över liknande framställningar ej ansett sig kunna tillstyrka att medel beräknas för resor i samband med utbildnings- och fortbildningskurser. Ämbetsverket vidhåller denna ståndpunkt även i här berörda hänseende. *Arbetarskyddsstyrelsen* understryker i likhet med *statens institut för folkhälsan* behovet för yrkesinspektionens personal av undervisning i yrkeshygieniska frågor. Möjlighet finnes att vid institutet för folkhälsan ordna tremånaderskurser i dylika frågor med föredrag och demonstrationer. Kurserna skulle lämpligen kunna beviljas av ett tiotal befattningshavare per år. Kostnaderna för en sådan kurs beräknas till ca 20 000 kronor. Härutöver fordras emellertid annan av utredningen närmast åsyftad utbildnings- och fortbildningsverksamhet för såväl nyanställd som äldre personal vid yrkesinspektionen. Kostnaden för sådan kursverksamhet, omfattande exempelvis en tiodagarskurs för halva den inspekterande personalen, bör beräknas till ca 30 000 kronor.

Landsorganisationen, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *TCO* ifrågasätter, om det för ändamålet föreslagna beloppet ej är för lågt beräknat. *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* anser, att det skulle vara

av värde om tillträde till ifrågavarande informationsdagar beredes även medlemmar i yrkessammanslutningar med intresse för arbetarskyddsfrågor, såväl på arbetsgivare- som arbetstagaressidan. Därigenom skulle inspektionens personal bl. a. beredas tillfälle till kontakt med ett större antal företagare på en gång.

I fråga om utredningens förslag om anslag till instrumentanskaffning anför *arbetarskyddsstyrelsen*, att den föreslagna ökningen av antalet distrikt bör föranleda uppskrivning av det förordade anslagsbeloppet, 50 000 kronor, med 10 000 kronor. *Landsorganisationen* framhåller, att yrkesinspektionens bristfälliga instrumentutrustning länge varit känd och påtalad. Det av utredningen för ändamålet föreslagna beloppet bör anses som ett minimibelopp. *TCO* intager liknande ståndpunkt.

Vad beträffar rese- och expensmedel för yrkesinspektionen anför *arbetarskyddsstyrelsen*, att förhållandena i fråga om resemedel förbättrats genom att inspektionens resemedelsanslag undan för undan höjts. Allvarliga klagomål över knappheten på expensmedel har däremot framförts från yrkesinspektionens sida. Genom denna knapphet försvåras anskaffande av behövliga inventarier och hjälpmedel i arbetet. Vidare omöjliggöres användande av telefon i rimlig utsträckning. Styrelsen vill därför understryka angelägenheten av att tillräckliga expensmedel ställes till yrkesinspektionens förfogande. *Kommerskollegium* påtalar, att utredningen — trots sitt konstaterande av att knapphet på resemedel avsevärt försvårat inspektionsarbetet — icke framlagt förslag om ökning av resemedlen i vidare mån än som proportionellt svarar mot den föreslagna ökningen av antalet distrikt och befattningshavare. En första åtgärd för att öka inspektionsfrekvensen borde emellertid vara att öka reseanslaget. *Landsorganisationen* omtalar, att ett flertal till organisationen anslutna förbund påtalat den enligt deras mening rådande njuggheten med resemedel för inspektionens befattningshavare. Organisationen tillfogar som sin egen åsikt, att utredningens förslag i denna del ej synes överensstämma med dess önskemål om förbättrad inspektionsfrekvens. Även expensmedlen borde kraftigare uppräknas. Jämväl *TCO* förordar en friare tilldelning av resemedel åt yrkesinspektionen. Sålunda föreslås att samtliga inspekterande befattningshavare fritt får företaga tjänsteresor och att arbetarskyddsstyrelsen utövar fortlöpande kontroll över förbrukningens storlek för att därigenom i god tid hos Kungl. Maj:t kunna i mån av behov begära förstärkning.

Den kommunala tillsynen

I fråga om den föreslagna utvidgningen av den kommunala tillsynen — i detta sammanhang bortses från tillsynen över byggnadsverksamheten — är meningarna delade i yttrandena.

Förslaget tillstyrkes av *statskontoret*, *överståthållarämbetet*, *länsstyrel-*

serna i Kronobergs och Malmöhus län samt Handels arbetsgivareorganisation. Även i vissa andra yttranden tillstyrkes förslaget, ehuru med mer eller mindre uttalad tvekan. Riksförsäkringsanstalten vill sålunda inte motsätta sig förslaget under förutsättning att kravet på de inspekterandes kvalifikationer skärpes. Kommerskollegium har ungefär samma inställning. Länsstyrelsen i Stockholms län vill ej ställa sig helt avvisande då åtgärden skulle möjliggöra en önskvärd skärpning av kontrollen över arbetsplatser med hög olycksfallsfrekvens, vilka fortfarande skulle stå under statlig tillsyn.

Ehuru Landsorganisationen icke vågar dela utredningens optimism beträffande kommunernas villighet att utse tillsynsmän, som skulle vara tillräckligt kvalificerade för att utöva kontroll även över arbetsställen med mera komplicerad utrustning, vill organisationen ej motsätta sig att systemet prövas. Betänkligheterna försvagas i viss mån av de föreslagna undantagen från den kommunala tillsynen samt av att tolv nya yrkesunderinspektörstjänster skulle inrättas bl. a. för övervakning av de kommunala tillsynsmännen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför, att en utökning av den kommunala kompetensen knappast lär kunna öka det kommunala intresset för tillsynsarbetet. Då uppfattningen, att så skulle bli fallet, är den enda grunden för utredningens förslag, följer av det sagda att länsstyrelsen icke kan biträda förslaget, i varje fall ej såvitt gäller landskommuner och mindre städer där heltidsanställda befattningshavare för uppgiften saknas. Länsstyrelsen understryker vidare — förutom att det övervägande antalet kommunala myndigheter inom länet, som hörts i ärendet, avstyrkt förslaget — att kommunindelingsreformen icke medfört erforderlig förstärkning av landskommunernas personella organisation. Länsstyrelsen i Älvsborgs län anför, att man knappast har anledning räkna med att utredningens förhoppning om ökade kommunala bidrag till verksamheten i fråga kan komma att mera allmänt infrias. En övervältring på kommunerna av kostnader för arbetarskyddet bör vidare undvikas, icke minst med hänsyn till den förestående kommunalskattereformen. I princip bör tillsynen över arbetarskyddet åvila staten. Undantag härifrån torde endast böra ske i den mån hos vederbörande kommun finnes anställd för uppdraget kvalificerad befattningshavare. Frågan huruvida statsbidrag i dylikt fall bör utgå synes böra ställas i relation till omfattningen av befattningshavarens arbetsuppgifter. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län avstyrker likaledes utvidgning av området för kommunal tillsyn. Stadsförbundet uttalar, att utredningen alldeles för optimistiskt bedömt möjligheterna att intressera kommunerna för arbetarskyddet. Enligt förbundets mening bör det, om den statliga inspektionen ej arbetar med tillräcklig effektivitet, ankomma på staten själv att ställa saken till rätta. Området lämpar sig nämligen föga för kommunal aktivitet. TCO förordar — i stället för det av

utredningen föreslagna systemet, som organisationen finner föga rationellt — att yrkesinspektören och hans medhjälpare från fall till fall bedömer, vilka arbetsställen och arbetsuppgifter som bör anförtros den kommunala tillsynen.

Landskommunernas förbund yttrar, att det dåliga betyg, som utredningen givit den kommunala tillsynen, icke kommer som någon överraskning för förbundet. Förbundet förutsätter, att det nu bl. a. av statsfinansiella skäl är orealistiskt att räkna med ett överförande till statliga organ av den del av arbetarskyddet, som f. n. ankommer på (lands-)kommunerna. Det nuvarande systemet med dess mycket påtagliga brister torde därför i stort sett få accepteras. Bestämmelsen att kommunal tillsynsman skall åtnjuta skäligen ersättning för uppdraget bör emellertid utgå.

Arbetarskyddsstyrelsen anser, att den kommunala tillsynen bör helt slopas på landsbygden men behållas i städer och stadsliknande samhällen och där utvidgas t. o. m. utöver vad utredningen föreslagit. Till stöd för detta förslag, vari samtliga yrkesinspektörer instämt, anför styrelsen bl. a. följande. Tillsynen över de mindre arbetsställena synes vara en väl så viktig uppgift som tillsynen i övrigt. Dessa mindre arbetsställen inom landskommunerna saknar som regel sakkunnig tillsyn. Där heltidsanställd kommunal tjänsteman icke finnes för tillsynsuppgiften, kan man nämligen ej räkna med någon effektiv tillsyn. För att övertaga tillsynen över de ca 24 000 arbetsställen varom här är fråga skulle allmänna yrkesinspektionen behöva förstärkas med tolv yrkesunderinspektörsbefattningar (utöver de tolv av utredningen föreslagna befattningarna). Kostnaderna beräknas till ca 200 000 kronor för avlöningar (lönegrad 25) och ca 60 000 kronor i resekostnader. Emellertid synes det skäligt, att de kommuner, som sålunda skulle befrias från skyldigheten att ombesörja egen tillsyn, i stället åläggas skyldighet att lämna bidrag till statsverket för denna avlösning såsom förekommit inom andra förvaltningsområden. Vad angår den kommunala tillsynen i städer och stadsliknande samhällen kan styrelsen icke förorda utredningens förslag till gränsdragning. Genom detta förslag skulle nämligen alltför många ur skyddssynpunkt komplicerade arbetsställen komma under kommunal tillsyn och de undantag yrkesinspektörerna skulle behöva göra för enskilda arbetsställen skulle bli mycket talrika. Som exempel på arbete, som enligt utredningens förslag i och för sig skulle falla under kommunal tillsyn, nämner styrelsen bl. a. stuveriarbete samt arbete vid stenbrott och stenhuggerier. Däremot kan man beträffande flera yrkesgrupper tänka sig en överflyttning även av arbetsställen med tio eller flera arbetstagare, såsom inom livsmedels- och beklädnadsindustrien samt i fråga om butiker, hotell, pensionat och kaféer.

Även *Arbetsgivareföreningen* förordar, att den kommunala tillsynen slopas helt på landsbygden men behålles i städer och stadsliknande samhällen.

Skulle under den kommunala tillsynen föras ytterligare arbetsställen

än de som f. n. hör därunder bör enligt *medicinalstyrelsens* uppfattning övervägas, om det ej vore naturligare att i första hand välja sådana arbetsställen som redan ligger under hälsovårdsnämnds hygieniska tillsyn men som f. n. på grund av att antalet arbetstagare överstiger 9 är undandragna kommunal tillsyn i vad avser arbetarskyddet (livsmedelsaffärer och åtminstone en del rörelser med tillverkning av livsmedel, restauranger, pensionat, hotell och frisørsalonger samt kontorsbetonade verksamheter). En verkligt effektiv kommunal tillsyn erfordrar heltidsanställda, för sina arbetsuppgifter tillfredsställande utbildade personer. I detta sammanhang nämner styrelsen att enligt förslaget till ny hälsovårdsstadga (SOU 1953: 31) kommun skall anställa heltidsanställd hälsovårdsinspektör, såframt dess invånarantal överstiger 10 000. Om tjänst som hälsovårdsinspektör såsom f. n. är vanligt kombineras med bisyssla som kommunal tillsynsman för arbetarskyddet, är det emellertid nödvändigt, att minimigränsen för invånarantalet sänkes. Kommuner, som faller under sådan minimigräns, bör sammanföras till enheter av lämplig storlek. Inom ramen för nu skisserad organisation skulle arbetsställen kunna överföras från statlig tillsyn till en med denna ur effektivitetssynpunkt jämbördig kommunal tillsyn.

Med anledning av utredningens förslag att *jordbruket* alltid skall stå under statlig tillsyn ifrågasätter *statskontoret*, om icke det mindre och medelstora jordbruket bör läggas under kommunal tillsyn. I varje fall synes den nuvarande ordningen, som innebär att jordbruk där maskinella hjälpmedel, högtrycksångpanna eller hydrofor icke användes hänföres under kommunal tillsyn, kunna bibehållas. Även *länsstyrelsen i Norrbottens län* finner i fråga om jordbruket — åtminstone för länets del — kommunal tillsyn lämpligare.

Vad angår förslaget att *byggnadsverksamhet* i princip skall ligga under kommunal tillsyn upplyser *arbetarskyddsstyrelsen*, att yrkesinspektörerna funnit överförande av tillsynen till av byggnadsnämnderna utsedda byggnadsinspektörer olämpligt. Enligt yrkesinspektörernas uppfattning är dessa byggnadsinspektörer så hårt arbetsbelastade, att de ej ens hinner med sina ordinarie uppgifter. För egen del anser styrelsen ett överförande ogörligt i kommuner utan tillsynsman med byggnadsteknisk utbildning. Däremot har styrelsen intet att erinra mot att inom de kommuner, där byggnadsnämnd har byggnadstekniskt kunnig personal anställd, denna anförtros ifrågavarande tillsyn.

Utredningens förslag beträffande byggnadsverksamheten har tillstyrkts av *Landsorganisationen* samt *byggnadsstyrelsen*. 1951 års byggnadsutredning anför bl. a., att förslaget om hänförande under kommunerna av i princip all tillsyn över arbetarskyddet vid byggnadsverksamhet formellt sett — med hänsyn till förekomsten i gällande byggnadsstadga och i byggnadsstyrelsens normalförslag till byggnadsordningar av vissa arbetarskydds-föreskrifter — ej innebär någon avsevärd utvidgning av byggnadsnäm-

dernas verksamhetsområde. I praktiken torde dock nämndernas ifrågavarande tillsynsverksamhet ha varit tämligen ringa. En orsak härtill har varit oklarheten i gränsdragningen mellan nämndernas och den allmänna yrkesinspektionens kompetens. Arbetarskyddsutredningens ifrågavarande förslag är ägnat att avlägsna denna oklarhet. Vidare nedbringas antalet kontrollerande myndigheter. I betraktande av de lagförslag som byggnadsutredningen ämnar framlägga, finner den hinder icke möta mot ett omedelbart genomförande av arbetarskyddsutredningens förslag om ändring av arbetarskyddslagen. *Landskommunernas förbund* anser arbetarskyddsutredningens förslag i fråga om byggnadsverksamheten kunna medföra större effektivitet vid tillsynen. Överflyttningen bör dock på landsbygden begränsas till arbetsställen med högst tio sysselsatta. *TCO* yttrar, att byggnadsverksamheten bör läggas under kommunal tillsyn, dock endast i den mån vederbörande yrkesinspektör med hänsyn till tillgången på kompetenta tillsynsmän så bestämmer. *Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund* tillstyrker, att byggnadsverksamheten lägges under kommunal tillsyn, dock med undantag för de större statliga verkens arbetsplatser.

En avvisande ståndpunkt till utredningens här ifrågavarande förslag intages av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*. Det framstår, anser länsstyrelsen, som mera rationellt att de nya yrkesunderinspektörerna i första hand inkopplas på arbetarskyddet vid byggnadsverksamhet och först i andra hand får till uppgift att vägleda kommunala tillsynsmän på de övriga arbetsfält, som må ankomma på dessa. *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* anser — i motsats till utredningen — att det nuvarande systemet med kategoriuppdelning av arbetsställena vid byggnadsverksamhet fungerar tillfredsställande. — *Svenska arbetsgivareföreningen* hemställer, att åtminstone väg- och vattenbyggnadsverksamhet icke blir föremål för vidgad kommunal tillsyn. Slutligen må nämnas att *länsstyrelsen i Norrbottens län* ifrågasätter, om icke den föreslagna skyldigheten för byggnadsnämnd att utse tillsynsman för arbetarskyddet vid byggnadsverksamhet kan ersättas med en föreskrift om skyldighet för sådan nämnd att lämna hälsovårdsnämnd biträde såvitt angår denna del av tillsynsverksamheten.

Med anledning av förslaget om inrättande av tolv yrkesunderinspektörsbefattningar, vilkas innehavare skulle ha till uppgift att dels vägleda kommunala tillsynsmän i arbetarskyddsfrågor i allmänhet dels ock speciellt inrikta sig på arbetarskyddet vid byggnadsverksamhet, har *statskontoret* anfört, att med inrättandet av tjänsterna bör anstå till dess viss erfarenhet vunnits av den utökade kommunala tillsynen. I varje fall bör resultatet av 1951 års byggnadsutrednings arbete avvaktas. *Landsorganisationen* och *TCO* föreslår, att även distrikt I (bl. a. Stockholms stad) tillföres dylik personalförstärkning. *Landsorganisationen* ifrågasätter lämpligheten av att till innehavare av befattningarna endast skulle kunna utses byggnadstekniker. *TCO* anser, att uppgiften att vägleda de kommu-

nala tillsynsmännen bör fördelas mellan samtliga underinspektörer i distriktet.

Förslaget om medelsanvisning för informationsdagar för kommunala tillsynsmän avstyrkes endast av *statskontoret*, som förmenar att ifrågakvarande utgifter bör ankomma på kommunerna, och av *länsstyrelsen i Östergötlands län*. *Landsorganisationen* finner den föreslagna anordningen alldeles otillräcklig. Även *arbetarskyddsstyrelsen* förordar viss uppräknings av det föreslagna beloppet.

Partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt

Utredningens förslag om införande av partsorgan inom inspektionsdistriktet tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *arbetarskyddsstyrelsen*, *statskontoret*, *medicinalstyrelsen*, *statens institut för folkhälsan*, *överståthållarämbetet*, *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Norrbottens län*, *Landsorganisationen*, *TCO* och *Sveriges läkarförbund*, medan förslaget avstyrkes av *kommerskollegium*, *länsstyrelsen i Östergötlands län*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Svenska lantarbetsgivareföreningen*, *Handelns arbetsgivareorganisation*, *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* samt *Föreningen skogsarbeten*. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* har uttalat tveksamhet om lämpligheten av förslaget, varjämte *byggnadsstyrelsen* ifrågasätter, om ej tills vidare bör anstå med genomförande av förslaget i dess helhet; i stället borde systemet till en början försöksvis prövas i ett mindre antal distrikt. Från intet håll framföres önskemål om att ifrågakvarande partsorgan skulle ha annat än en rådgivande ställning.

Ur de tillstyrkande yttrandena må återges följande. *Arbetarskyddsstyrelsen* omtalar, att yrkesinspektörerna ej velat motsätta sig, att partsrepresentation på försök prövas i några distrikt. För egen del anför styrelsen, att de invändningar, som styrelsen i samband med behandlingen av 1950 års sakkunnigförslag i ämnet gjort mot partsorgan inom yrkesinspektionen — bl. a. ökat kansliarbete och fördröjande av ärendenas handläggning — i princip torde kvarstå. Partsrepresentationen medför emellertid å andra sidan vissa fördelar. Bl. a. bör den kunna leda till ett mera förtroendefullt samarbete mellan arbetsmarknadens parter och yrkesinspektionen. Då utredningen nu även framlägger förslag om viss personalförstärkning för yrkesinspektionen, vill styrelsen icke längre motsätta sig införande av partsorgan i distriktet. *Landsorganisationen* framhåller bl. a., att inrättandet av distriktsråd icke får leda till försvagande i något avseende av yrkesinspektörernas auktoritet, arbetsmöjligheter och ansvar. Ej heller får rådet vara något kontrollorgan över yrkesinspektören eller något slags återförsäkringsorgan för honom, ej heller något slags mellaninstans i förhållandet mellan distriktet och arbetarskyddsstyrelsen. Förteckningen över de ärenden, som i regel skall behandlas i rådet, bör kompletteras med ärenden avseende den

kommunala tillsynen och undantag från sådan tillsyn. Frågan om partsrepresentation även inom specialinspektionerna bör utredas. I övrigt må beträffande ifrågavarande förslag nämnas att *medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan, länsstyrelsen i Stockholms län* och *Läkarförbundet* anser, att läkare bör ingå som ledamot i förtroenderåden. Därjämte anser medicinalstyrelsen och Läkarförbundet, att yrkesinspektören icke bör vara ordförande utan endast föredragande i rådet.

Till stöd för sitt avstyrkande av förslaget om förtroenderåd anför *Arbetsgivareföreningen* bl. a., att den psykologiska betydelsen av en dylik institution torde ha övervärderats. Det synes omöjligt för partsrepresentanterna att i mera betydande utsträckning informera arbetsgivarna resp. arbetstagarna inom distriktet om vad som förevarit i rådet. Det samarbete, som här eftersträvas, främjas bättre om ökade möjligheter beredes till informella kontakter med inspektionens personal i form av ofta återkommande inspektionsbesök och genom engagement av inspektionens personal i lokalt bedriven utbildningsverksamhet. Om utredningens ifrågavarande förslag skulle bifallas, hemställer emellertid föreningen — i likhet med *flertalet övriga arbetsgivaresammanslutningar* som yttrat sig i ärendet — att arbetsgiversidan erhåller samma antal representanter i råden som arbetstagsidans, d. v. s. tre representanter.

Specialinspektörerna

I fråga om skogsyrkesinspektionen anser *arbetarskyddsstyrelsen*, att en uppdelning av denna på tre inspektionsdistrikt skulle vara det effektivaste medlet att erhålla en fullt tillfredsställande tillsyn. Skulle hänsyn till det statsfinansiella läget förhindra sådan uppdelning, finner styrelsen synnerligen angeläget, att utöver vad utredningen föreslagit en befattning som skogsunderinspektör inrättas i södra distriktet. Styrelsen kan icke biträda utredningens förslag att befattningar hos skogsyrkesinspektionen på försök skulle rekryteras med personer utan teoretisk utbildning. Tvärtom föreligger anledning att höja kraven på teoretisk kompetens för skogsunderinspektör till examen från statens skogsmästarskola eller annan däremot svarande utbildning. *Föreningen skogsarbeten* intager samma ståndpunkt i fråga om kompetenskravet. *Statskontoret* vill icke motsätta sig inrättande av den föreslagna tjänsten som biträdande skogsyrkesinspektör. Tills vidare torde befattningen böra föras på extra ordinarie stat. *Statens lönenämnd* har intet att erinra mot utredningens förslag rörande skogsyrkesinspektionen. *Landsorganisationen* hemställer, att inrättande av tre distrikt för denna inspektion tages under övervägande. *TCO* anför, att den i lönegrad Ca 29 föreslagna tjänsten i norra distriktet bör placeras i högre lönegrad. Ytterligare förstärkning av sekreterarpersonalen bör även komma i fråga. *TCO* anser synnerligen önskvärt, att de formella kraven

för erhållande av assistentbefattning inom denna inspektion uppmjukas, så att lämpliga och dugande skogsunderinspektörer kan erhålla befordran till dylik tjänst.

I anslutning till utredningens förslag att den allmänna yrkesinspektionens befattningshavare i viss utsträckning erhåller befogenhet att vid sina inspektioner jämväl beakta arbetsstälernas elektriska anordningar framhåller *arbetarskyddsstyrelsen*, att dylikt beaktande redan f. n. sker såvitt avser vissa enklare felaktigheter. Styrelsen understryker emellertid, att frågan om tillsynen å elektriska starkströmsanläggningar icke löses med vissa ytterligare befogenheter på området för den allmänna yrkesinspektionen. Styrelsen har i utlåtande över elkraftutredningens huvudbetänkande framhållit, att de ärenden som f. n. ankommer på kommerskollegii elektriska byrå och som främst rör säkerheten vid starkströmsanläggningar sammanfaller med eller nära anknyter till styrelsens egna arbetsuppgifter. En överflyttning till styrelsen av de elektriska säkerhetsfrågorna synes därför vara den mest ändamålsenliga lösningen. *Kommerskollegium* förklarar sig berett att till samråd med arbetarskyddsstyrelsen taga upp frågan om den av utredningen föreslagna jämkningen. *Arbetsgivareföreningen* vill ej tillstyrka utredningens förslag om ifrågavarande utvidgning av den allmänna yrkesinspektionens kompetensområde. Riktigare vore att specialinspektionen i fråga tillföres personalförstärkning.

I utredningens förslag att den allmänna yrkesinspektionens personal erhåller bemyndigande att utöva fartygsinspektionens befogenheter i fråga om anordningar ombord som användes vid stuveriarbete instämmer *arbetarskyddsstyrelsen* och förklarar sig ämna snarast upptaga förhandlingar med sjöfartsstyrelsen härom. Styrelsen erinrar, att den i tidigare sammanhang föreslagit att inom styrelsen skulle inrättas en byrådirektörsbefattning, vars innehavare uteslutande skulle ägna sig åt ärenden rörande arbetarskyddet vid stuveriarbete samt ledning av tillsynsarbetet härvidlag. Sedan önskemålet lämnats utan beaktande senast i 1955 års proposition angående inrättande av ett sjöfartsverk — vilken utmynnat i att kommerskollegii sjöfartssociala avdelning utan personalförstärkning överfördes till sjöfartsstyrelsen — vill styrelsen ånyo framföra förslag om inrättande inom styrelsen av en byrådirektörsbefattning (i Ca 31) med arbetsuppgifter som förut sagts. Även *Landsorganisationen* anser, att det bör övervägas att överföra den centrala tillsynen över stuveriarbete till en befattning som enbart för detta ändamål skulle inrättas inom arbetarskyddsstyrelsen. Vidare understryker organisationen betydelsen av att åtgärder vidtages till undvikande av det avbräck i tillsynsarbetet, som kan föranledas av befogenhetsuppdelningen mellan de båda inspektionsinstanserna.

Vidkommande specialinspektionen må slutligen nämnas att *arbetarskyddsstyrelsen* framhållit, att frågan om skyddsåtgärder vid schaktningensarbete bör ägnas ökad uppmärksamhet. Den speciella sakkun-

4 — Bihang till riksdagens protokoll 1956. 1 saml. Nr 98

skap, som erfordras för tillsynen på detta område, finnes emellertid icke att tillgå inom yrkesinspektionen. Starka skäl talar därför för att en specialinspektörstjänst tillskapas för hithörande skyddsfrågor. Styrelsen anser, att en sådan specialinspektör bör givas samma ställning som f. n. innehaves av specialinspektören för stuveriarbete. Till specialinspektörsbefattningen i fråga bör lämpligen utses någon befattningshavare vid geotekniska institutet, där den statliga sakkunskapen på området är bäst representerad. Styrelsen föreslår därför, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att lämplig befattningshavare vid nämnda institut skall i egenskap av specialinspektör biträda vid tillsyn å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter i vad avser schaktningsarbeten och därmed jämförliga arbeten inom byggnads- och anläggningsverksamhet i enlighet med av styrelsen i samråd med institutet utfärdade närmare föreskrifter.

Arbetarskyddsstyrelsens petitaframställning jämte yttranden däröver

Yrkesinspektionen: Avlöningar

Arbetarskyddsstyrelsens petitaframställning (skr. 27/8 1955) avgavs innan arbetarskyddsutredningens betänkande lagts fram. Styrelsen har anfört, att den med hänsyn till utredningens väntade betänkande inte ansett sig böra lägga fram några förslag till omorganisation av yrkesinspektionen eller — med två mindre undantag — i fråga om förstärkning av dess personal. Utredningen avsåg inte att ta upp frågor om ändrad lönegradsplacering. Vissa sådana frågor har emellertid en direkt påverkan på arbetseffekten därigenom att vissa tjänster inte kan besättas med lämpliga innehavare med nuvarande löneställning. Styrelsen lägger därför fram förslag i sådana lönegradsfrågor liksom beträffande en del andra lönegradsfrågor, vilka inte fått en tillfredsställande lösning genom 1952 års lönerrevisioner.

Yrkanden

Styrelsen hemställer, att anslaget höjes med (avrundat) 360 200 kronor.

Löneregleringar

Allmänna yrkesinspektionen:

	Ökning
1. 11 yrkesinspektörer Ca 33—Ca 37	22 893
2. 11 bitr. yrkesinspektörer Ca 31 i st. f. förste distriktsingenjörer Ca 29	14 571
3. 3 socialinspektörer Ca 25 och 8 Ce 25 uppflyttas till Ca 27	13 758
4. 32 distriktsingenjörer Ca 25 och 6 Ce 25 i st. f. 22 yrkesunderinspektörer Ca 23, 10 Ca 21 och 6 Ce 21	59 892
5. 11 kontorister Ca 13 i st. f. kanslibiträden Ca 11	6 456
6. 11 kanslibiträden Ca 11 i st. f. kontorsbiträden Ca 8	5 445

Skogsyrkesinspektionen i norra distriktet:	Ökning
7. 1 skogsyrkesinspektör Ca 31—Ca 35	1 668
1 förste distriktsinspektör Ce 27 i st. f. assistent Ce 25	1 956
2 distriktsinspektörer Ca 25 resp. Ce 25 i st. f. skogsunderin- spektörer Ca 20 resp. Ce 20	7 692
1 konsulent Cg 20—Ce 24	3 300
1 kontorist Ca 13 i st. f. kanslibitråde Ca 11	312
Personalförstärkningar	
8. 1 biträde med halvtidstjänstgöring	1 984
9. 2 läkare med deltidstjänstgöring	15 600
Omräkning	
10. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	11 695
11. Omräkning av rörligt tillägg	192 926
12. Omräkning av kallortstillägg	60
	<hr/>
	360 208

Motivering

1, 2 och 4. Det har visat sig föreligga betydande svårigheter att förvärva och behålla dugande högskoleingenjörer inom yrkesinspektionen. Av de 57 befattningar, som är avsedda att i första hand tillsättas med högskoleingenjörer, är f. n. 44 besatta med sådana ingenjörer och nio med andra; fyra befattningar (en Ca 27, en Ce 27, två i 25 lönegraden) har inte kunnat besättas. Orsaken till detta läge är att lönenivån för högskoleingenjörer inom yrkesinspektionen är alltför låg, varför det vid rådande brist på högskoleingenjörer är mycket svårt att erhålla sådana med de höga kvalifikationer i fråga om tekniskt kunnande och erfarenhet samt personlig lämplighet, som måste fordras inom yrkesinspektionen. Det är givet att detta förhållande haft och alltjämt har menlig inverkan på inspektionens effektivitet. Styrelsen har på grund härav tagit under övervägande att ett antal arbetsställen, som f. n. inspekteras av högskoleingenjörer — eller av befattningshavare med lägre teknisk utbildning, vilka bestrider distriktsingenjörstjänst — helt skulle överföras till befattningshavare som icke avlagt examen vid teknisk högskola. I stort sett torde arbetsställen med 10—19 arbetstagare (ca 8 000) kunna flyttas över till yrkesunderinspektörerna. Härigenom skulle behovet av högskoleingenjörer minska.

En sådan omfördelning medför, att på yrkesunderinspektörerna lägges mera kvalificerade och ansvarsfyllda arbetsuppgifter än tidigare. Detta utgör skäl till förbättrad lönegradsplacering för dessa inspektörer. Det bör även framhållas, att det med nuvarande löneställning har visat sig föreligga vissa svårigheter att rekrytera yrkesunderinspektörstjänsterna. I fråga om byggnadsingenjörer är svårigheterna högst betydande. Styrelsen föreslår,

att tjänsterna som yrkesunderinspektör ersättes med tjänster som distriktsingenjör i 25 lönegraden.

Det är emellertid ofrånkomligt att lönenivån höjes för de tjänster som härefter skulle besättas med högskoleingenjörer eller jämställda (tjänster i lägst 27 lönegraden). På grund härav och efter jämförelse med andra tjänster inom statsförvaltningen föreslås, att yrkesinspektörerna flyttas upp från 33 till 37 lönegraden och förste distriktsingenjörerna i Ca 29 till Ca 31 med titeln biträdande yrkesinspektör.

3. Styrelsen anser, att tjänsterna som socialinspektör bör besättas med kunniga och erfarna personer med den kompetens som fordras av social- och personalchefer inom industrin. Tjänsterna bör därför flyttas upp från 25 till 27 lönegraden. Samtliga tjänster bör vara ordinarie.

5. De arbetsuppgifter som åvilar expeditionsföreståndarna inom distriktet är betydligt mer kvalificerade än de som karakteriserar kanslibiträdesbefattningar. Tjänsterna bör därför flyttas upp från Ca 11 till Ca 13.

6. På samtliga distrikt erfordras och finns stenografikunniga biträden. En kontorsbiträdestjänst på varje distrikt bör ombildas till tjänst som kanslibitråde (stenograf) i Ca 11.

7. Det har visat sig mycket svårt att nyanställa jägmästare inom skogsyrkesinspektionen. Svårigheterna beror på att begynnelselönen är låg (25 lönegraden) samt framför allt på att befordringsmöjligheterna är mycket dåliga. De tjänster som är avsedda för jägmästare — skogsyrkesinspektörs- och assistenttjänsterna — bör därför placeras i högre lönegrad.

Skogsunderinspektör skall ha avlagt examen vid statens skogsmästarskola eller statens skogsskola eller erhållit annan däremot i huvudsak svarande utbildning. Skogsunderinspektörernas arbete har på grund av utvecklingen inom skogsbruket blivit mera kvalificerat och ansvarsfullt. Styrelsen har på grund härav de senare åren till skogsunderinspektör endast antagit sökande med skogsmästarexamen. Det har visat sig svårt att behålla dessa tjänstemän. Tjänsterna som skogsunderinspektör bör därför ombildas till tjänster som distriktsinspektör i 25 lönegraden.

Skogsyrkesinspektionens konsulenttjänst, som nu är placerad i Cg 20, bör jämställas med hemkonsulenttjänsterna. Konsulenttjänsten bör därför flyttas upp till 24 lönegraden och samtidigt ändras till extra ordinarie.

Kanslibiträdestjänsten å skogsyrkesinspektionens norra distrikt bör med hänsyn till arbetsuppgifterna ändras till kontoristtjänst.

8. Det har varit nödvändigt att anställa ett skrivbiträde med halvtidstjänstgöring inom skogsyrkesinspektionens norra distrikt. Kostnaden utgör 3 984 kronor för år men endast 1 984 kronor behöver anvisas.

9. Teknikens snabba utveckling under senare år, delvis efter nya linjer, har medfört nya hälsorisker för arbetstagarna. Behovet av läkarmedverkan i yrkesinspektionens arbete har därför ökat starkt och kan inte tillgodoses i tillfredsställande utsträckning genom de f. n. anställda tre läkarna. Er-

farenheterna av läkarmedverkan i inspektionens arbete är de allra bästa. Yrkesmedicinsk verksamhet har nyligen upptagits vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund och vid Örebro lasarett. En deltidstjänstgörande läkare bör därför anställas i vart och ett av V och VIII distriktet.

Yttrande

Statens lönenämnd har beträffande yrkandena under punkterna 1—4 i petitaframställningen påpekat, att ifrågavarande tjänsters lönegradsplacering fastställts i samband med tjänsteförteckningsrevisionen. Då, såvitt nämnden kan finna, därefter icke inträffat några förändringar av beskaffenhet att böra påverka tjänsternas lönegradsplacering, kan nämnden inte tillstyrka framställningen i dessa delar. Nämnden vill icke motsätta sig uppflyttning av 11 kanslibiträdestjänster till kontoristtjänster på sätt föreslagits under punkt 5. Däremot finner nämnden icke tillräckliga skäl tillstyrka förslaget under punkt 6.

I fråga om skogsyrkesinspektionen i norra distriktet föreslår nämnden, att två tjänster som skogsunderinspektör flyttas upp från 20 till 21 lönegraden. Nämnden finner ej tillräckliga skäl tillstyrka uppflyttning av kanslibiträdestjänsten i distriktet. Övriga förslag avseende distriktet avstyrkes med samma motivering som beträffande punkterna 1—4.

Yrkesinspektionen: Omkostnader

Yrkanden

Arbetskyddsstyrelsen har (skr. 27/8 1955) hemställt, att anslaget höjes med 162 500 kronor.

	Ökning
1. Reseersättningar	70 000
2. Övriga expenser	92 500
	162 500

Motivering

1. Utgift 1953/54 436 120, 1954/55 444 586; anslag 1955/56 495 000. — Styrelsen framför ånyo det angelägna kravet på ökade resemedel för yrkesinspektionen och hänvisar till den beräkning som lagts fram i föregående års petitaskrivelse (se V ht 1955 s. 227). Ett belopp av 530 000 kronor beräknas vara erforderligt. Härjämte erfordras 35 000 kronor för att möjliggöra anordnandet av utbildnings- och fortbildningskurser för yrkesinspektionens befattningshavare.

2. Utgift 1953/54 80 602, 1954/55 77 696; anslag 1955/56 82 500. — Kostnadsökningen hänför sig delvis till ökade städningskostnader men

främst till inköp och underhåll av inventarier. Styrelsen upprepar tidigare framlagda förslag (se V ht 1955 s. 227), enligt vilka för upprustning av distriktens inventarier erfordras ett engångsbelopp av 36 000 kronor samt för normal komplettering och löpande utgifter 12 000 kronor. Vidare erfordras medel för anskaffning av instrument. Med hänsyn till att vissa instrument anskaffas i samband med pågående undersökning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande begränsas förslaget i denna del nu till ett belopp av 49 500 kronor.

Yttrande

Statskontoret har ej kunnat tillstyrka, att medel anvisas till resekostnader i samband med utbildnings- och fortbildningskurser för yrkesinspektionens befattningshavare. Ämbetsverket ifrågasätter vidare om ej nuvarande medelsanvisning medger en inspektionsverksamhet av försvarlig omfattning, i vilket fall till reseersättningar kan anvisas oförändrat belopp. Den föreslagna uppräknningen av delposten till övriga expenser bör begränsas till vad som betingas av ökade städningskostnader eller 2 500 kronor.

Departementschefen

Den arbetarskyddsorganisation som, samtidigt med att den nu gällande arbetarskyddslagen trädde i kraft, började sin verksamhet år 1949 innebar en inte oväsentlig förstärkning av den tidigare organisationen. Arbetarskyddet fick en särskild centralmyndighet och dess personal ökades, varvid dock är att märka att en del av personalökningen drogs in fr. o. m. budgetåret 1950/51. Såsom inledningsvis omnämnts framfördes ganska snart kritik mot den nya organisationens effektivitet. Kritiken riktade sig främst mot att inspektion på arbetsplatserna inte skedde i tillräcklig utsträckning d. v. s. att inspektionsfrekvensen var otillfredsställande, men bl. a. också mot att samarbetet mellan yrkesinspektionen och arbetstagarnas företrädare var bristfälligt.

Vid anmälan av frågan om tillkallande av arbetarskyddsutredningen anförde min företrädare i ämbetet bl. a., att även en mycket betydande förstärkning av tillsynsorganens personal inte skulle möjliggöra tillsyn av varje arbetsplats annat än med mycket långa mellantider. Han underströk därför, att ansvaret för ett tillfredsställande arbetarskydd åvilar vederbörande arbetsgivare samt att arbetarskyddsfrågorna i stor utsträckning är av den arten att de enklast och bäst löses genom samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare. Ökade insatser från arbetsgivarnas och arbetstagarnas sida och ett ytterligare utvecklat samarbete dem emellan vore den väsentliga förutsättningen för en mera betydande förbättring på

detta område. Dessa allmänna synpunkter på frågan om arbetarskyddets effektivitet vill jag här starkt framhålla. Det har sagts såväl i arbetarskyddsutredningens betänkande som vid remissbehandlingen att mycket goda resultat nåtts vid många företag, främst större sådana, där särskild omsorg lagts ned på skyddsarbetet genom anställande av speciell personal för detta arbete och genom insatser av aktiva skyddskommittéer. Med den fortgående utvecklingen i riktning mot alltmer komplicerade tillverkningsprocesser och en alltmera genomförd rationalisering synes det mig naturligt, att arbetsgivarnas skyldighet att svara för arbetarskyddet åtminstone vid alla större företag samt alla företag med särskilt riskabel tillverkning tar sig uttryck i att särskild säkerhetspersonal anställs. Detta synes så mycket mera naturligt som ett nedbringande av riskerna för olycksfall och yrkesjukdom ligger helt i linje med de allmänna rationaliseringssträvandena. Även om bristen på tekniker kan medföra vissa svårigheter räknar jag sålunda med att förutsättningarna för arbetarskyddet vid nämnda grupper av företag kommer att fortlöpande förbättras. Det synes emellertid böra undersökas om det är möjligt och lämpligt att påskynda utvecklingen genom att bygga ut arbetarskyddslagstiftningens bestämmelser med föreskrift att företag av viss storlek eller med viss tillverkning är skyldigt att ha för säkerhetsuppgifterna helt avsedd personal anställd.

Även om ett företag har säkerhetsarbetet organiserat på ett föredömligt sätt torde detta inte medföra, att de statliga tillsynsorganen kan helt släppa kontakten med företaget. Tillsynsorganens uppgifter blir emellertid sannolikt av mera konsulterande än kontrollerande natur. I varje fall kommer en ökning av antalet företag med på nyssnämnt sätt organiserat skyddsarbete att leda till en lättnad för tillsynsorganen och en ökning av deras möjligheter att ägna sig åt andra företag.

Också vid dessa andra företag är samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare av stor betydelse för ett effektivt arbetarskydd. I den mån detta samarbete utvecklas kan även här tillsynsorganens rent kontrollerande verksamhet minskas till förmån för en mera konsulterande expertverksamhet. Det är min förhoppning att det mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer existerande synnerligen värdefulla samarbetet i fråga om arbetarskydd skall byggas ut ytterligare.

Vad nu anförts ger vid handen att jag i varje fall på något längre sikt räknar med möjligheten av en viss minskning av behovet av rutininspektion från tillsynsorganens sida. Å andra sidan torde man inte kunna bortse från att den tekniska utvecklingen kommer att leda till nya arbetarskyddsproblem och därmed ökade anspråk på tillsynsorganisationen. Under alla förhållanden kvarstår beträffande flertalet arbetsplatser för översködlig tid problemet att erhålla en så effektiv tillsynsverksamhet som möjligt.

Med anledning av vad arbetarskyddsutredningen anført rörande i n s p e k t i o n s v e r k s a m h e t e n vill jag framhålla följande.

Den s. k. inspektionsfrekvensen har på senare år hållit sig mellan 2 och 3, d. v. s. den genomsnittliga tiden mellan två på varandra följande inspektionsbesök på samma arbetsplats har varit mellan två och tre år. Utredningen har framhållit, att detta, då många arbetsställen besöks flera gånger på ett år, betyder att för ett avsevärt antal arbetsställen tiden mellan inspektionsbesöken är betydligt längre än medelsiffran. Behovet av rutininspektion är uppenbarligen olika vid skilda arbetsställen. Utredningen upplyser, att planer föreligger på att gruppera arbetsställena efter inspektionsbehovet, exempelvis i arbetsställen som bör besökas minst en gång om året, sådana som bör besökas minst vartannat år och sådana som kan besökas med längre mellantider. Utredningen uttalar sin anslutning till denna tanke. Även jag biträder tanken på en sådan differentiering. Enligt min mening bör de tillgängliga inspektionsresurserna sättas in främst på de arbetsplatser, där faran för de anställda kan bedömas vara störst. I fråga om arbetsplatser där faran från allmänna utgångspunkter kan uppskattas som relativt ringa bör man i stor utsträckning kunna lita till att eventuella missförhållanden påtalas genom anmälan till inspektionsorganen, som då får snarast möjligt undersöka fallet. Jag är medveten om att rutininspektioner inte gärna kan helt undvaras beträffande *några* arbetsplatser, då det inte finns någon säkerhet för att även allvarliga missförhållanden verkligen påtalas från de anställdas sida. En ökad differentiering kombinerad med smidighet i tillämpningen synes emellertid vara en god grund för ett effektivt utnyttjande av de tillgängliga personalresurserna. Hur dessa principer bör närmare utformas i praktiken kan inte avgöras utan praktisk försöksverksamhet. Utredningen har inte penetrerat frågor rörande arbetsrutinen vid yrkesinspektionen utan har förutsatt, att undersökningar härav skall göras genom arbetarskyddsstyrelsens försorg, eventuellt under medverkan av statens organisationsnämnd. Att sådana undersökningar kommer till stånd betraktar jag som en angelägenhet av vikt. Vid undersökningarna bör också de av mig angivna principerna för tillsynsverksamhetens inriktning beaktas.

Utredningen har behandlat frågan om kontakten mellan yrkesinspektionens befattningshavare och skyddsombuden samt därvid erinrat om att från fackföreningshåll riktats kritik mot yrkesinspektionen med anledning av det sätt på vilket kontakten upprätthållits. Vad utredningen redovisat i detta sammanhang bestyrker, att från yrkesinspektionens sida kontakten inte avsiktligt åsidosatts. Utredningen föreslår i avsikt att förbättra kontaktmöjligheterna att skyddsombuden i ökad utsträckning skall erhålla del av meddelanden från yrkesinspektionens sida rörande arbetsplatsen. Mot vad utredningen anfört härom har jag intet att erinra.

Utredningen har vidare ansett det önskvärt, att arbetarskyddsstyrelsen i framtiden ej anser sig bunden vid sådan restriktivitet i fråga om medgivande att tillsätta regionala skyddsombud som hittills. Styrelsen har i detta avseende hänvisat till de riktlinjer som angavs vid arbetarskyddslagens till-

komst. För min del ansluter jag mig till styrelsens uppfattning att det bör eftersträvas att skyddsombud utses bland arbetstagare på arbetsplatsen. Avgörande bör emellertid vara huruvida en verklig förbättring i skyddshänsesende kan väntas inträda om regionalt skyddsombud utses. Är detta fallet synes hinder inte böra föreligga för att utvidga praxis beträffande medgivande till utseende av sådana skyddsombud.

Utredningen har i detta sammanhang föreslagit, att den inspektionsbok som skall finnas på arbetsställena skall läggas om till lösbladssystem. Arbetarskyddsstyrelsen har inte ansett sig kunna tillstyrka detta förslag men har förklarat sig ämna ta upp frågan om inspektionsbokens utformning till närmare undersökning. Med hänsyn härtill har jag inte anledning att ytterligare behandla denna fråga.

Utredningen har inte föreslagit någon ändring i arbetarskyddslagens bestämmelser om tvångsmedel mot arbetsgivare men har anfört vissa synpunkter rörande tvångsmedlens utnyttjande. Härvid har utredningen anfört bl. a., att tvångsmedlen verkligen bör tillgripas i fall då rättelse ej kan erhållas på annat sätt, att de å andra sidan endast bör tillgripas om avsikten verkligen är att överlämna ansvarsfrågan till judiciell myndighet om åtgärd ej vidtas av arbetsgivaren samt att från yrkesinspektionens sida måste kontrolleras att såväl meddelade anvisningar som utfärdade förelägganden och förbud verkligen iakttages. Vid remissbehandlingen har inte påyrkats någon ändring i gällande lagbestämmelser men Landsorganisationen har ytterligare understrukit, att de befogenheter dessa bestämmelser ger bör utnyttjas när anledning därtill föreligger. Mot vad sålunda anförts har jag intet att invända.

Innan jag går in på frågorna om distriktsindelningen, personalorganisationen, kompetenskraven för yrkesinspektionens personal m. m. anser jag mig böra behandla spörsmålet om den kommunala tillsynen.

Utredningen har funnit, att den kommunala tillsynen i ett stort antal kommuner f. n. är av mycket ringa effektivitet. Det oaktat har utredningen föreslagit viss utvidgning av området för denna tillsyn. Huvudregeln skulle enligt förslaget vara, att arbetsställena med mindre än tio arbetstagare skall falla under kommunal tillsyn. Undantag skulle emellertid göras dels för vissa yrkesområden med generellt större yrkesskaderisk och dels för arbetsställena inom skilda yrkesområden i övrigt, beträffande vilka arbetsställena yrkesinspektören -- med hänsyn till större yrkesskaderisk i det enskilda fallet -- förordnat om statlig tillsyn. Byggnadsverksamheten skulle som regel komma under kommunal tillsyn. Dessa riktlinjer skulle tillämpas på sådant sätt att antalet arbetsställena under kommunal tillsyn skulle ökas med ca 10 procent. Som huvudskäl för förslaget att på detta sätt utvidga den kommunala tillsynen har utredningen åberopat antagandet att det kommunala intresset för tillsynsverksamheten skulle öka om den tilldelades större och intressantare arbetsuppgifter än f. n.

I det övervägande antalet remissyttranden har understrukits, att den kommunala tillsynen brister i effektivitet i andra kommuner än städer och andra större kommuner där hälsovårdsnämnderna har fast anställd tillsynspersonal. Från flera håll har anförts, att utredningens motivering för utvidgning av det kommunala tillsynsområdet inte är hållbar. Arbetarskyddsstyrelsen har för sin del föreslagit, att den kommunala tillsynen skall avskaffas i kommuner, vilka saknar heltidsanställd personal som kan anförtros tillsynsuppgiften, samt att de kommuner som sålunda befrias från tillsynsarbetet skall åläggas att i stället betala viss ersättning till statsverket. Den allmänna yrkesinspektionens personal skulle i stället ökas.

Jag kan för min del inte finna det välbetänkt att utvidga området för den kommunala tillsynen så länge denna tillsyns effektivitet, på sätt som nu sker, ifrågasättes beträffande ett stort antal kommuner. Det av arbetarskyddsstyrelsen framlagda förslaget kan jag inte heller tillstyrka. Jag förordar, att gränsdragningen mellan den statliga och kommunala tillsynen — med den modifikation som framgår av vad jag i det följande anför beträffande tillsynen över byggnadsverksamheten — tills vidare behålles i stort sett oförändrad. Då kritik inte anförts mot det sätt varpå tillsynen skötes i kommuner där hälsovårdsnämnden har heltidsanställd tillsynspersonal, bör frågan på nytt tagas upp om sådan personal anställs i större utsträckning än f. n. är fallet. Under tiden bör ansträngningar göras att genom samarbete mellan yrkesinspektionen och kommunerna förbättra den kommunala tillsynens effektivitet.

I fråga om byggnadsverksamheten föreligger utan tvivel särskilda skäl för kommunal tillsyn. Yrkeskaderiskerna är stora men arbetsplatsernas antal och växlingarna beträffande deras belägenhet gör det svårt för den allmänna yrkesinspektionens tjänstemän att på ett tillfredsställande sätt sköta inspektionsverksamheten på detta område. Då kommunerna i stor utsträckning har byggnadskunnig personal anställd och byggnadsnämnderna jämlikt byggnadsstadgan redan har att utöva viss kontrollverksamhet även i vad avser arbetarskyddet, skulle både en effektivare tillsyn och en administrativ förenkling kunna åstadkommas om kommunerna i enlighet med utredningens förslag övertog tillsynsverksamheten i denna del. Jag finner det önskvärt att så sker. Då detta sannolikt kan medföra en inte obetydlig kostnadsökning för vissa kommuner anser jag mig emellertid inte nu böra föreslå, att kommunerna åläggas skyldighet att svara för ifrågavarande tillsyn. Jag räknar med att kommunerna själva skall finna så uppenbara fördelar vara förenade med en kommunal tillsyn ur arbetarskyddssynpunkt inom byggnadsverksamheten, att de frivilligt åtar sig densamma. Jag förutsätter, att det härvid som regel kommer att befinnas lämpligt att undanta anläggningsarbeten av större omfattning från den kommunala tillsynen.

Enligt 48 § arbetarskyddslagen skall den kommunala tillsynen utövas av

tillsynsman eller tillsynsmän som utses av hälsovårdsnämnden. Det kan övervägas att komplettera denna bestämmelse med föreskrift om att byggnadsnämnd äger utse tillsynsman för byggnadsverksamhet. Emellertid synes denna fråga lämpligen böra upptagas till närmare prövning i ett senare sammanhang. Någon lagändring erfordras nämligen inte för att genomföra den av mig förordade ordningen. Sedan kommun beslutat åta sig utvidgad tillsyn över byggnadsverksamheten inom kommunen, erfordras endast att hälsovårdsnämnd utser en eller flera lämpliga hos kommunen anställda byggnadstekniker att fullgöra tillsynen i denna del.

Arbeterskyddsutredningen har föreslagit, att den allmänna yrkesinspektionen skall förstärkas med 12 yrkesunderinspektörer i Ce 23, vilka skall ha till uppgift dels att övervaka och vägleda de kommunala tillsynsmännen och dels att handha på den statliga inspektionen fallande tillsyn över arbetarskyddet inom byggnadsbranschen. Tjänstemännen i fråga skulle vara byggnadstekniker. Med hänsyn till behovet av ett mera utvecklat samarbete mellan den allmänna yrkesinspektionen och de kommunala tillsynsmännen anser jag det i hög grad värdefullt att den allmänna yrkesinspektionen tillföres sådan förstärkning att detta samarbete kan ägnas ökad uppmärksamhet. Även en förbättring av tillsynen över byggnadsverksamheten — vilken tillsyn enligt mitt förslag åtminstone till en början torde komma att åvila den statliga inspektionen i större omfattning än utredningen tänkt sig — måste betraktas som ett angeläget önskemål. Jag förordar, att för varje distrikt utom distrikt I inrättas en ny tjänst i Ce 23. Då enligt mitt förslag antalet distrikt skall vara oförändrat innebär detta en förstärkning med tio tjänster. Huruvida det är lämpligt att hos en tjänsteman kombinera ifrågavarande samarbetsuppgifter samt tillsyn inom byggnadsbranschen torde få bedömas med hänsyn till personaltillgången och tillsynsuppgifternas fördelning på olika yrkesområden inom distrikten.

Utredningens förslag att informationsdagar skall hållas för de kommunala tillsynsmännen finner jag välmotiverat. Jag tillstyrker, att i enlighet med utredningens förslag 30 000 kronor beräknas till reseersättningar och andra kostnader i samband med sådana informationsdagar.

Jag övergår härefter till de förslag i övrigt som avser personalorganisationen.

Utredningen har föreslagit, att antalet inspektionsdistrikt skall ökas med två från 11 till 13. Antalet tjänster skall enligt förslaget ökas med två yrkesinspektörer (Ca 33), två förste distriktsingenjörer (Ca 29), två socialinspektörer (Ca 25) samt sex biträden.

I några yttranden har i anslutning till en i direktiven för utredningen antydd tankegång upptagits frågan huruvida inte yrkesinspektionen bör omorganiseras så att större vikt lägges vid inspektion branschvis genom specialinspektörer. Det har t. o. m. ifrågasatts om inte distriktsorganisationen bör avskaffas och hela inspektionen ske genom centralt placerade

specialinspektörer med hela landet som inspektionsområde. En sådan utveckling som den sist nämnda synes mig för överskådlig framtid otänkbar. Behovet av ökad specialisering är emellertid med all säkerhet en realitet redan nu och detta behov torde med den fortgående tekniska utvecklingen komma att öka. Under sådana förhållanden kan jag inte finna en ökning av antalet inspektionsdistrikt lämplig. Den förstärkning av den kvalificerade ingenjörspersonalen som jag finner ofrånkomlig bör i stället tillföras organisationen på sådant sätt att personalen inom de mest arbetstyngda distrikten kan förstärkas och samtidigt möjlighet öppnas för att tillföra yrkesinspektionen särskild sakkunskap inom områden där behovet härav är särskilt framträdande. Jag föreslår därför, att den allmänna yrkesinspektionen förstärkes med sex i relativt höga lönegrader placerade tjänster, nämligen två tjänster som byrådirektör i Ce 31, två tjänster som förste distriktsingenjör i Ce 29 och två tjänster som förste distriktsingenjör i Ce 27. Ehuru det vill synas som om behovet av särskild sakkunskap är störst inom det kemisk-tekniska området bör tjänsterna inte bindas för visst tekniskt område. I varje fall vissa av tjänsterna synes böra avses inte endast för ett distrikt utan för två eller flera. De närmare bestämmelserna angående tjänsternas utnyttjande bör emellertid meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av arbetarskyddsstyrelsen. Jag vill i detta sammanhang anmärka, att det är min avsikt att föranstalta om en försöksverksamhet i syfte att undersöka om även befintliga tjänster lämpligen bör utnyttjas som specialisttjänster för två eller flera inspektionsdistrikt.

En viss förstärkning även av biträdespersonalen på distriktsexpeditionerna synes motiverad. Jag anser mig dock inte kunna förorda större ökning än med tre biträdestjänster i reglerad befordringsgång.

Som jag förut nämnt tillstyrker jag vidare att antalet tjänster som yrkesunderinspektör ökas med tio.

Jag är inte beredd att nu ta ställning till de vid remissbehandlingen framkomna förslagen att ändra stationeringsorterna i IX och XI distriktet.

Utredningen har föreslagit, att tjänstebenenämningen yrkesunderinspektör ändras till distriktsingenjör. Jag kan inte biträda detta förslag men anser det önskvärt, att den nuvarande benämningen ersättes med en ny. Jag förordar, att benämningen ändras till distriktsinspektör.

Utredningen har inte föreslagit, att ytterligare läkare knytes till yrkesinspektionen utöver de tre (två i Stockholm och en i Göteborg) som finns f. n. Såväl arbetarskyddsstyrelsen som flera andra remissorgan har framhållit behovet av ökad läkarmedverkan inom yrkesinspektionen. Arbetarskyddsstyrelsen har för sin del anfört, att en ökning av antalet deltidsanställda läkare inom den allmänna yrkesinspektionen är viktigare än den ökning av läkartjänstgöringen inom styrelsen som föreslagits av utredningen. Jag ansluter mig för min del till sistnämnda uppfattning. Jag anser det vara av väsentlig betydelse att möjligheterna till läkarmedverkan

inom den allmänna yrkesinspektionen förbättras och förordar i enlighet med arbetarskyddsstyrelsens förslag att medel beräknas för ytterligare två deltidsanställda läkare. Dessa bör anknytas till inspektionsdistrikt där yrkesmedicinsk lasarettsklinik finns. Läkarna bör emellertid på samma sätt som sker beträffande de redan nu anställda läkarna kunna utnyttjas även för andra distrikt.

I fråga om de aktuella kompetens- och lönegradsfrågorna vill jag anföra följande.

Beträffande de inspekterande tjänstemännen gäller f. n. som huvudregler, att tjänsterna i 25 och högre lönegrader är avsedda för civilingenjörer medan tjänsterna som yrkesunderinspektör (21 och 23 lönegraderna) är avsedda för läroverksingenjörer. Avsteg från dessa regler kan göras och har gjorts såtillvida att läroverksingenjörer anställts på tjänster i 25 lönegraden och i ett fall på tjänst i 27 lönegraden. Samtliga yrkesunderinspektörer har lägre teknisk examen. Arbetarskyddsutredningen har tillstyrkt bibehållande av kraven på teknisk utbildning men har föreslagit, att några personer utan teknisk examen men med långvarig praktik i industriellt arbete och skyddsarbete på försök skall anställas på underinspektörstjänster. Utredningen har inte behandlat frågor om lönegradsplaceringen av redan inrättade tjänster. Arbetarskyddsstyrelsen har föreslagit, att kravet på högre teknisk examen skall begränsas till tjänster i 27 och högre lönegrader samt att vissa av dessa högre tjänster skall erhålla förbättrad lönegradsplacering i syfte att öka möjligheterna att förvärva och behålla dugande civilingenjörer inom yrkesinspektionen. Styrelsen har vidare föreslagit, att samtliga tjänster i 21 och 23 lönegraderna skall flyttas upp till 25 lönegraden. I samband härmed avser styrelsen att vissa inspektionsuppgifter skall överföras från civilingenjörspersonalen till befattningshavare med lägre teknisk utbildning.

Den allmänna yrkesinspektionens huvuduppgift är av teknisk art. Det är därför självfallet, att teknisk kompetens måste krävas av de inspekterande tjänstemän som inte direkt avsetts för andra än tekniska uppgifter. Jag har inte något att erinra mot utformningen av de nu gällande kompetensreglerna. Vid tillämpningen av dessa måste emellertid huvudvikten fästas vid den allmänna kompetensen, vilket innebär att långvarig praktik och visad duglighet kan väga upp bristande examensmeriter. I enlighet härmed har personer med endast lägre teknisk utbildning redan befordrats till tjänster i 25 och högre lönegrader. Jag finner det naturligt att denna utveckling, som helt överensstämmer med gällande kompetensregler, fortsätter. Även i fråga om underinspektörstjänsterna synes avvägningen mellan praktiska och teoretiska meriter kunna ge till resultat, att sökande utan examen befinner sig mest kvalificerad. Detta bör betraktas som ett helt reguljärt förfarande. Något visst antal tjänster bör sålunda inte avdelas för tillsättning med oexaminerade sökande. I detta sammanhang vill jag

framhålla, att energiska ansträngningar bör göras för att förhindra att inrättade tjänster genom vakanser står outnyttjade. Jag har intet att erinra mot vad som anförts av utredningen och i arbetarskyddsstyrelsens yttrande rörande fördelningen av tillsynsuppgifterna mellan de inspekterande tjänstemännen.

Vad jag nu anfört innebär inte att jag förbiser de problem som den rådande bristen på tekniker medför för yrkesinspektionens del. Förslagen om förbättring av lönegradsplaceringen för befintliga tjänster är jag emellertid icke beredd att upptaga till prövning.

Ej heller arbetarskyddsstyrelsens förslag om förbättring av löneställningen för socialinspektörerna bör nu föranleda någon åtgärd. Däremot vill jag ej motsätta mig att 11 befattningar som kanslibiträde i Ca 11 ändras till kontoristtjänster i Ca 13.

Utredningen har föreslagit, att medel skall ställas till förfogande för utbildnings- och fortbildningskurser för yrkesinspektionens personal. Jag delar utredningens uppfattning om värdet av sådana kurser och tillstyrker, att det av utredningen föreslagna beloppet 25 000 kronor anvisas för ändamålet. Beloppet bör uppföras som särskild post i yrkesinspektionens omkostnadsstat.

Såväl utredningen som arbetarskyddsstyrelsen har föreslagit, att medel skall anvisas för anskaffning av vissa instrument för yrkesinspektionen. I samband med att medel å riksstaten för innevarande budgetår anvisats till påbörjande av en undersökning rörande koloxidförgiftningars uppkomst och förebyggande har inräknats kostnaderna för anskaffning av vissa instrument som erfordras för denna utredning men därefter kommer att stå till förfogande i yrkesinspektionens verksamhet. I likhet med utredningen och styrelsen har jag emellertid den uppfattningen, att tillgång till effektiv instrumentutrustning är av sådan vikt för yrkesinspektionen att ytterligare medel bör anvisas till anskaffning av sådan utrustning. Jag förordar i enlighet med utredningens förslag, att ett belopp av 50 000 kronor beräknas för ändamålet.

I enlighet med direktiven har utredningen upptagit den i 1950 års sakkunnigförslag behandlade frågan om partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt. Utredningen föreslår sålunda, att ett rådgivande organ, benämnt yrkesinspektionens förtroenderåd, införes i varje inspektionsdistrikt. Det bör i sammanhanget erinras om att partsrepresentation finnes inom arbetarskyddsstyrelsen, där den dock har funktion av beslutande organ.

Från framför allt arbetsgivarorganisationernas sida har mot förslaget invänts, att någon större förbättring av kontakten mellan yrkesinspektionen och arbetsmarknadens parter icke skulle vara att förvänta genom en dylik rådsinstitution; ökat samarbete i mera fria former vore att före-

draga. På arbetstagens sida ställer man sig däremot positiv till förslaget. Även arbetarskyddsstyrelsen har ansett de med förslaget förenade fördelarna i form av ökat förtroendefullt samarbete böra uppväga nackdelarna. För egen del finner jag tiden nu vara mogen för införande av partsrepresentation även inom yrkesinspektionen. Denna bör som utredningen anfört ha rådgivande karaktär. Jag föreslår därför inrättande av ett förtroenderåd inom varje inspektionsdistrikt.

Ehuru jag till övervägande delen avvisat av utredningen föreslagen utvidgning av kompetensrådet för den kommunala tillsynsverksamheten, har jag i det föregående velat framhålla vikten av ökat samråd mellan yrkesinspektionen och den kommunala tillsynens utövare. Därför vill jag även instämma i utredningens förslag att i förtroenderåden skall ingå en i kommunala värv erfaren person. Härutöver anser jag — till skillnad från utredningen — att även medicinsk sakkunskap bör vara representerad i råden. Härvid bör i första hand ifrågakomma en av förste provinsialläkarna inom vederbörande distrikt. Vad angår det antal ledamöter, som enligt utredningen skall utses efter förslag av Landsorganisationen, De svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd och TCO, kommer visserligen arbetstagens sida att få en representant mera än arbetsgivarens sida. Detta har av arbetsgivareorganisationerna betecknats som otillfredsställande. Eftersom här endast är fråga om en rådgivande institution, som icke får betaga yrkesinspektören hans beslutanderätt, finner jag invändningen ej böra föranleda ändring av vad som i denna del föreslagits. Härtill vill jag foga, att omröstning i vedertagen bemärkelse enligt min mening ej bör förekomma inom råden. Det bör vara tillräckligt, att ledamot som har gentemot ordföranden avvikande mening äger få denna antecknad till protokollet. I likhet med utredningen finner jag, att yrkesinspektören bör inneha ordförandeposten i råden. I övrigt har jag intet att erinra mot utredningens förslag i förevarande sammanhang. Vilka ärendegrupper som skall behandlas inom råden bör dock närmare övervägas av arbetarskyddsstyrelsen under beaktande av att ärenden av rutinmässig organisatorisk art icke bör belasta rådets arbetsprogram.

Vad angår specialinspektörerna har utredningen framlagt förslag endast i fråga om skogsyrkesinspektionen, specialinspektionen för elektriska starkströmsanläggningar och stuveriinspektionen; i vad avser de båda sistnämnda dock endast i fråga om gränsen mellan resp. specialinspektörers och den allmänna yrkesinspektionens behörighet.

Såvitt avser skogsyrkesinspektionen har utredningen föreslagit förstärkning för det norra distriktet i form av en tjänst såsom biträdande skogsyrkesinspektör i Ca 29 och en halvtidstjänst som kontorsbiträde i Ce 8. Dessutom har utredningen förordat, att vid uppkommande ledigheter å tjänster som skogsunderinspektör på försök anställas yrkeskunniga arbetare, oaktat de ej innehar statlig skoglig examen.

På grund av arbetsbelastningen inom skogsyrkesinspektionen anser jag mig böra tillstyrka inrättandet av en tjänst som biträdande skogsyrkesinspektör för norra distriktet. Tjänsten bör placeras i Ce 29. I fråga om kompetenskraven för tjänsterna som skogsunderinspektör hänvisar jag till vad jag i samband med behandlingen av kompetensfrågorna för den allmänna yrkesinspektionen anfört rörande yrkesunderinspektörerna.

Arbetsarkyddsstyrelsen har i sin petitaframställning för budgetåret 1956/57 hemställt om lönegradsuppflyttning för flertalet tjänster inom skogsyrkesinspektionens norra distrikt. Därjämte har styrelsen hemställt, att konsulenttjänsten måtte ändras från extra till extra ordinarie. I överensstämmelse med utredningens förslag har styrelsen vidare föreslagit, att en halvtidstjänst som skrivbiträde inrättas för distriktet.

Av de begärda lönegradsuppflyttningarna finner jag mig endast kunna tillstyrka, att de båda skogsunderinspektörstjänsterna uppflyttas från 20 till 21 lönegraden. Därjämte vill jag tillstyrka, att konsulenttjänsten inom distriktet ombildas till extra ordinarie tjänst i Ce 20 ävensom att en halvtidstjänst för biträde i den reglerade befordringsgången inrättas. Med hänvisning till vad jag förut anfört i fråga om ändrad tjänstebestämmelse för yrkesunderinspektörerna får jag även föreslå, att skogsunderinspektörernas tjänstebestämmelse ändras till distriktsinspektör.

Vad angår förslaget om jämkning av befogenhetsgränsen för den allmänna yrkesinspektionens befattningshavare i förhållande till specialinspektörerna för elektriska starkströmsanläggningar har arbetsarkyddstyrelsen förklarat sig ämna upptaga överläggningar i frågan med kommerskollegium. Likaledes har styrelsen sagt sig ämna med fartygsinspektionen till överläggningar upptaga frågan om den av utredningen föreslagna vidgade behörigheten för den allmänna yrkesinspektionen i vad avser anordningar ombord för lastning och lossning av fartyg. I betraktande av det nu anförda finner jag utredningens förslag rörande de båda sistnämnda inspektionsgrenarna icke böra föranleda något uttalande från min sida.

Arbetsarkyddstyrelsen har föreslagit, att åt befattningshavare vid statens geotekniska institut skall uppdragas att vara specialinspektör för schaktningsarbeten. Detta förslag torde få upptagas till prövning i särskild ordning.

Yrkesinspektionens avlöningsanslag bör med anledning av de av mig förordade personalförstärkningarna (2 byrådirektörer i Ce 31, 2 förste distriktsingenjörer i Ce 29, en biträdande skogsyrkesinspektör i Ce 29, 2 förste distriktsingenjörer i Ce 27, 10 distriktsinspektörer i Ce 23 samt 3 heltidsanställda och ett halvtidsanställt biträde i reglerad befordringsgång) höjas med 312 700 kronor. Vidare bör för två deltidsanställda läkare beräknas 14 400 kronor och till semestervikarier för läkarna 1 200 kronor. Till arvoden åt ledamöter i förtroenderåden bör beräknas 16 000 kronor. Med anledning av de föreslagna löne regleringarna bör anslaget höjas med 8 000

kronor. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång bör jämte omräkning av rörligt tillägg och kallortstillägg i enlighet med arbetarskyddsstyrelsens beräkning föranleda en anslagshöjning med 204 700 kronor.

Anslaget bör sålunda höjas med 557 000 kronor. Anslagsposterna beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 493 600 (+ 12 600) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 55 000 (+ 31 600) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 838 200 (+ 254 800) kronor;
rörligt tillägg 577 200 (+ 258 000) kronor.

Under yrkesinspektionens omkostnadsanslag bör posten till sjukvård m. m. uppföras med oförändrat belopp, 8 000 kronor. Till reseersättningar har för innevarande budgetår anvisats 495 000 kronor. Med hänsyn främst till den av mig förordade ökningen av antalet tjänster bör posten ökas med 80 000 kronor och på grund av förtroenderådets tillkomst med 12 000 kronor. Posten bör sålunda upptagas till 587 000 kronor. Posten till expenser, vilken för innevarande budgetår är upptagen med 90 000 kronor, bör med hänsyn till ökade städningskostnader samt föreslagna nya tjänster höjas med 20 000 kronor, varjämte för anskaffning av inventarier till nya tjänsterum bör beräknas 40 000 kronor. Posten bör alltså uppföras med 150 000 kronor. Under särskilda poster i omkostnadsstaten bör vidare upptagas dels utbildningskurser för yrkesinspektionens personal och informationsdagar för kommunala tillsynsmän (25 000 + 30 000) 55 000 kronor dels ock till anskaffning av instrument 50 000 kronor.

Hela omkostnadsanslaget bör alltså uppföras med 850 000 kronor, vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 257 000 kronor.

I samband med organisationsundersökningarna inom yrkesinspektionen bör även frågan om rese- och expensmedlens utnyttjande behandlas.

III. Arbetarskyddsstyrelsen

Nuvarande organisation

Arbetarskyddsstyrelsen inrättades genom beslut vid 1948 års riksdag och trädde i verksamhet den 1 januari 1949. Styrelsen står under ledning av en generaldirektör och är organiserad på tre byråer, arbetstidsbyrån, tekniska byrån och kanslibyrån, samt tre fristående avdelningar, skogsavdelningen, trafikavdelningen och sociala avdelningen. Utanför denna indelning står styrelsens läkare (en överläkare och en biträdande läkare). Såsom ledamöter i styrelsen ingår, förutom generaldirektören, cheferna för de tre byråerna. I handläggningen av vissa ärenden, betecknade såsom partsärenden, skall

därjämte delta av Kungl. Maj:t särskilt förordnade ledamöter (partsrepresentanter).

Till arbetarskyddsstyrelsen har för innevarande budgetår anvisats ett avlöningsanslag av förslagsvis 1 016 000 kronor och ett omkostnadsanslag av förslagsvis 152 500 kronor.

Arbetarskyddsutredningens förslag

Överingenjör

Utredningen har anfört, att det är mycket betydelsefullt att de föreskrifter, anvisningar och direktiv som lämnas rörande tillsynen tolkas och tillämpas på ett så vitt möjligt enhetligt sätt. Det synes vidare klart, att styrelsens anvisningar och råd icke annat än i undantagsfall kan hinna utarbetas i samma snabba takt som den tekniska utvecklingen fortgår och föranleder nya skyddsproblem. Ett i början till synes lokalt skyddsproblem kan många gånger bli aktuellt även inom ett annat eller flera andra distrikt, men oftast har varken styrelsen eller de övriga distrikten fått någon kännedom därom. För att praktiskt och rationellt lösa dessa problem, som ofta tarvar snabb behandling, erfordras möjlighet till bättre kontakt mellan styrelsen och distrikten och mellan distrikten inbördes än vad som f. n. finns. Samma behov av kontakt, koordination och enhetlighet vid den praktiska tillämpningen av arbetarskyddslagstiftningen föreligger också i flera fall mellan den allmänna yrkesinspektionens befattningshavare och specialinspektörerna, som i regel är stationerade på annan ort än de förra.

Bland de verksamhetsområden där ökad kontakt mellan styrelsen och yrkesinspektionen erfordras nämner utredningen fördelningen av arbetsställen mellan de inspekterande befattningshavarna. Härvid måste sådana enhetliga principer gälla att befattningshavarnas kompetens och kunnighet utnyttjas på ett rationellt och effektivt sätt. Det bör också uppmärksammas, att fördelningen sker på sådant sätt att erforderlig hänsyn tas till de skilda arbetsställets reella behov av tillsyn. Vidare nämnes bl. a. planeringen och genomförandet av den allmänna yrkesinspektionens tjänsteresor. Det under senare år starkt stegrade intresset för arbetarskyddet har i allt större utsträckning nödvändiggjort avvikelser från styrelsens direktiv för reseverksamheten. Resorna har sålunda i icke ringa omfattning måst planeras och utföras som specialresor för handläggning av särskilda frågor eller problem, som uppkommit på olika arbetsställen. Då dylika resor förrycker genomförandet av de normala rutininspektionerna och även kan antas öka kostnaderna per besök arbetsställe, måste denna utveckling noggrant följas av chefsmyndigheten genom regelbunden kontakt med och erforderlig rådgivning till de lokala tillsynsorganen.

De göromål som i övrigt åvilar arbetarskyddsverkets chef är, såsom styrelsen framhållit till utredningen, alltför krävande för att han skall hinna

ägna erforderlig tid åt arbetsuppgiften att samordna och övervaka den verksamhet, som utövas av yrkesinspektionens olika tillsynsorgan. Det torde dessutom vara mindre lämpligt att verksefelen företar resor i så stor utsträckning som behövs för samordningsarbetet. Enligt utredningens uppfattning bör därför inom arbetarskyddsstyrelsen finnas en befattningshavare, som har till uppgift att i erforderlig mån följa och samordna tillsynsorganens verksamhet. Utredningen föreslår för ifrågavarande uppgifter en ny tjänst som överingenjör i Cp 14 (årskostnad 33 180 kronor).

Tekniska byrån

Denna byrå är organiserad på fyra avdelningar, nämligen allmänna avdelningen, maskinavdelningen, avdelningen för tryckkärl och lyftanordningar samt gruvavdelningen. Byråns personal utgöres av 1 byråchef i Ca 37, 3 byrådirektörer i Ca 33, 1 byrådirektör i Ce 33, 1 förste byråingenjör i Ca 29, 3 förste byråingenjörer i Ca 27, 1 förste byråingenjör i Ce 27, 1 förste byråsekreterare i Ca 27, 1 byråingenjör i Cg 25 och 1 ingenjör (ritare) i Ce 23 jämte biträdespersonal.

På tekniska byrån handläggs följande ärenden: ärenden rörande förebyggande av ohälsa och olycksfall i arbete i skyddstekniskt och tekniskt-yrkeshygieniskt avseende, i den mån de ej tillhör fristående avdelning, ärenden angående skyldigheter, som i arbetarskyddshänseende åvilar tillverkare, försäljare, upplåtare och installatörer av maskiner, redskap och andra tekniska anordningar, samt ärenden angående tillsynsorganens verksamhet med avseende på de uppgifter, som faller inom byråns arbetsområde.

Utredningen anför, att den på senare tid kraftigt stegrade industriella utvecklingen lett till att en mängd nya maskiner, apparater och material kommit till användning och att många helt nya arbetsförfaranden börjat tillämpas och därigenom fört med sig åtskilliga nya, ej sällan mycket svår-
bemästrade skyddsproblem. Detta liksom det påtagligt ökade intresset för arbetarskyddet bland näringslivets utövare och anställda har medfört, att handläggningen av byråns arbetsuppgifter blivit alltmer komplicerad och därigenom också mera tidskrävande. Erfarenheterna rörande arbetet på tekniska byrån under de gångna åren visar också, att detta icke kunnat bedrivas på ett för arbetarskyddet tillfredsställande sätt, framförallt beroende på att byråns arbetskrafter icke varit tillräckliga.

Enligt utredningens uppfattning är det av största vikt, att de tekniska ärenden av olika slag, som nu ankommer på tekniska byrån, blir snabbt prövade och avgjorda, liksom även att behovet av tekniska anvisningar och andra allmänna skyddsföreskrifter blir tillgodosett på ett bättre sätt. Utredningen framhåller, att en effektivisering av byrån som innebär att generella anvisningar och direktiv kan utges i snabbare takt skulle medföra en omedelbar lättnad i yrkesinspektionens arbete. Starka skäl talar därför för att den nuvarande tekniska byrån uppdelas på två byråer. Arbetsbelast-

ningen bör härigenom bli lämpligare avvägd och befattningshavarna kan beredas större möjlighet att föredraga ärenden för byråchefen. Byråcheferna bör därjämte få mera tid att ägna sig åt granskning och redigering av anvisningar, som utarbetas inom deras byråer.

Utredningen föreslår sålunda, att den nuvarande tekniska byrån uppdelas på två byråer, en allmänteknisk byrå och en maskinteknisk byrå.

På allmäntekniska byrån bör handläggas de skyddstekniska och yrkeshygieniska ärenden, som åvilar den nuvarande tekniska byråns allmänna avdelning och gruvavdelning, dvs. företrädesvis ärenden rörande arbetslokaler, personalrum, byggnads- och anläggningsarbete, arbete i gruvor, stenbrott, grustag o. d., eldfarliga, explosiva, frätande och giftiga ämnen, elektrisk ström, lösnings-, konserverings-, rengörings- och avfettningsmedel samt personlig skyddsutrustning ävensom ärenden rörande tillsynsorganens verksamhet, i den mån de ej skall handläggas av kanslibyrån. I byråns ärenden skall även ingå dithörande frågor angående skyldighet som jämlikt 45 § arbetarskyddslagen åvilar tillverkare, försäljare, upplåtare och installatörer av vissa anordningar, t. ex. byggtorkar, ställningar, stegar och säkerhetsbälten. Byrån bör uppdelas på två avdelningar, en för allmänna ärenden och byggnadsärenden och en för gruvärenden och kemisk-tekniska ärenden.

Utredningen föreslår att på byrån skall finnas, förutom en byråchef i Ca 37, två byrådirektörer i Ca 33 såsom föreståndare för de båda nämnda avdelningarna, en förste byråingenjör i Ca 29 (denna befattning skulle nyinrättas) och tre förste byråingenjörer i 27 lönegraden. Vid rekryteringen av tjänsterna synes det vara av vikt, att styrelsens behov av fackkunskap på de byggnadstekniska och kemisk-tekniska områdena blir tillgodosett, särskilt med tanke på den fortgående snabba utvecklingen på dessa områden.

På maskintekniska byrån skall enligt förslaget handläggas de skyddstekniska ärenden, som ankommer på den nuvarande tekniska byråns maskinavdelning och avdelning för tryckkärl och lyftanordningar, dvs. ärenden rörande maskiner, redskap och andra tekniska anordningar, däri inbegripet tryckkärl och lyft- och transportanordningar, samt ärenden rörande besiktning av sådana anordningar. I ärendena skall även ingå dithörande frågor angående skyldigheter, som jämlikt 45 § arbetarskyddslagen åvilar tillverkare, försäljare, upplåtare och installatörer av förenämnda anordningar. Ärendena bör fördelas på tre avdelningar, maskinavdelningen, tryckkärlsavdelningen och transporttekniska avdelningen.

Chefen för byrån bör vara placerad i Ca 37. Varje avdelning bör förestås av en byrådirektör i Ca 33, vilket innebär att en ny sådan befattning bör inrättas för transporttekniska avdelningen. Dessutom bör finnas två förste byråingenjörer i Ca 29 (detta innebär att en ny sådan tjänst skulle inrättas) samt en förste byråingenjör i Ca 27 och en byråingenjör i befordringsgången (Cf 21—Ce 25).

På den nuvarande tekniska byrån finns en förste byråsekreterare i Ca 27 för handläggning av ärenden inom byrån, som är av övervägande juridisk natur, samt en ritare (ingenjör) i Ce 23 för utförande av erforderligt rit-arbete för skyddsbilder och illustrationer till av styrelsen utfärdade anvisningar m. m. Dessa befattningshavare bör kunna vara gemensamma för de båda tekniska byråerna.

Då den biträdespersonal, som nu finns på tekniska byrån, anses vara otillräcklig för nuvarande arbetsuppgifter och då den föreslagna uppdelningen av byrån och förstärkningen av den tekniska personalen måste medföra en viss ökad arbetsbelastning för biträdespersonalen, föreslår utredningen att två nya tjänster inrättas, en som kanslibitråde och en som kontorsbiträde.

Utredningen föreslår sålunda, att i samband med delningen av tekniska byrån sex nya tjänster inrättats, nämligen tjänster för en byråchef (Ca 37), en byrådirektör (Ca 33), två förste byråingenjörer (Ca 29), ett kanslibitråde (Ca 11) och ett kontorsbiträde. Den sammanlagda lönekostnaden för dessa tjänster beräknas till 115 704 kronor för år.

I detta sammanhang har utredningen vidare anfört följande.

Vid handläggningen inom arbetarskyddsstyrelsen av vissa skyddstekniska frågor uppkommer stundom behov av att anlita särskild expertis. Enligt instruktionen för arbetarskyddsstyrelsen äger styrelsen även rätt att själv i särskilda fall anlita experter och sakkunniga i frågor, däri erforderlig sakkunskap icke är företrädd inom styrelsen. Från arbetarskyddssynpunkt finner vi det vara av stor vikt, att de tekniska byråerna beredes möjlighet att vid behov tillfälligt arvodesanställa personer med sådan teknisk sakkunskap, som icke utan extra kostnad för styrelsen står till dess förfogande.

På grund av den särskilt höga olycksfallsfrekvens, som är för handen inom vissa yrkesområden, däribland träindustrin, har väckts fråga huruvida icke särskilda fackmän skulle kunna anlitas för att på de olika arbetsplatserna undervisa och praktiskt demonstrera hur föreskrivna skyddsanordningar skulle användas. Dessa fackmän, som skulle vara skickliga och erfarna yrkesarbetare och äga för uppgiften goda personliga förutsättningar, skulle huvudsakligen som instruktörer besöka arbetsställen inom sin bransch och samtidigt även i erforderlig mån instruera vissa av yrkesinspektionens befattningshavare om användningen av skyddsanordningarna. Vi anser det även i detta fall vara av stor vikt, att arbetarskyddsverket har möjlighet att anlita sådana fackmän.

För sistnämnda båda ändamål föreslår utredningen, att styrelsens avlöningsanslag under posten arvoden och särskilda ersättningar (ersättningar till experter och sakkunniga) förstärkes med 40 000 kronor per år.

Kanslibyrån

På kanslibyrån handlägges dels administrativa och kamerala ärenden dels ock ärenden angående upplysnings- och utbildningsverksamhet. Personalen omfattar 1 byråchef (Ce 37), en förste byråsekreterare (Ca 29) (på

övergångsstat), en byråsekreterare (Ca 25), två amanuenser, en kassör (Ce 19) samt biträdes- och expeditiionspersonal.

Utredningen finner det lämpligt att kanslibyrån behåller de arbetsuppgifter som nu är hänfödda till byrån. En viss förstärkning av byråns personal är emellertid nödvändig, bl. a. med hänsyn till den utbyggnad av arbetarskyddsverket i övrigt, som utredningen föreslår. I första hand är det angeläget att chefen för byrån befrias från vissa honom nu åvilande löpande ärenden, så att han kan ägna erforderlig tid åt sina viktigare arbetsuppgifter, nämligen organisations- och rationaliseringsfrågor, granskning av viktigare förslag till anvisningar o. d. samt betydelsefulla eller komplicerade administrativa ärenden och lagärenden. Utredningen föreslår därför, att en ny tjänst som byrådirektör i Ce 31 inrättas.

Förste byråsekreteraren i Ca 29 på övergångsstat bör återföras till ordinarie stat och bör handha upplysnings- och utbildningsärendena.

Personalen på kanslibyrån bör vidare enligt utredningens uppfattning förstärkas med en biblioteksassistent i lönegrad Ce 15, ett kanslibitråde i Ce 11, ett biträde i reglerad befordringsgång och en expeditiionsvakt i Cf 7.

Årskostnaden för de för kanslibyrån föreslagna nya tjänsterna beräknas till 59 508 kronor.

Sociala avdelningen

Utredningen anför, att de arbetsuppgifter som åvilar sociala avdelningen har ökat i omfång och betydelse sedan avdelningen inrättades. Den rådande bristen på arbetskraft har medfört en mängd problem som väntar på lösning från det allmännas sida, t. ex. gifta kvinnors deltidsarbete, äldre personers omplacering eller återinträde i arbetet, inplacering av partiellt arbetsföra, införandet av de stora kullarna minderåriga i arbetslivet. Konkurrensen om arbetskraften har medfört ett ökat intresse för personalvårdsfrågor hos arbetsgivarna. Dessa frågor kräver för sin lösning medverkan av styrelsens sociala avdelning. Avdelningens personal omfattar en byrådirektör (Ca 31), en amanuens och ett kanslibitråde. Utredningen anser, att avdelningen bör förstärkas med en förste byråsekreterare i lönegraden Ce 27. Årskostnaden härför skulle bli 19 740 kronor.

Styrelsens läkare

Utredningen finner, att tiden nu är inne för en utökning av styrelsens tillgång till läkarmedverkan. Teknikens utveckling under senare år har medfört flera nya hälsorisker för arbetstagarna. Behovet av läkarmedverkan i arbetarskyddsstyrelsens arbete har därför ökat starkt och kan icke tillgodoses i önskvärd omfattning genom de båda f. n. anställda läkarna. Utredningen föreslår därför, att biträdande läkaren hos styrelsen (årsarvode 7 200 kronor; arbetstid »minst 6 timmar i veckan») utbytes mot en byråläkare i lönegraden Ce 29 med den tjänstgöringstid, som vanligen åvilar

byråläkare. Årskostnaden härför skulle bli (21 756 — 7 200 =) 14 556 kronor.

Omkostnadsanslaget

Utredningen räknar med att arbetarskyddsstyrelsens omkostnadsanslag måste ökas, om den föreslagna personalförstärkningen genomföres. De nytillkommande högre befattningshavarna kommer att belasta resekostnadsanslaget. Särskilt kommer den föreslagna samordningsmannen (överingenjören) och de i det föregående nämnda yrkesinstruktörerna att tillbringa en stor del av tjänstetiden på resor. Utredningen räknar också med att chefen för kanslibyrån och chefen för sociala avdelningen kommer att företaga resor till inspektionsdistrikten i avsevärt större omfattning, sedan de på förslaget sätt fått viss avlastning i sin arbetsbörda. Resekostnaderna beräknas öka med 15 000 kronor. Av omkostnadsanslaget i övrigt beräknas delposten expenser för eget behov till följd av personalökningen öka med 15 000 kronor. Därtill kommer en engångskostnad av ca 25 000 kronor för ordnande och möblering av omkring 10 nya tjänsterum ävensom (på annat anslag) årskostnaden för disposition av dessa rum.

Sammanfattning av kostnadsberäkningarna

De av utredningen framlagda förslagen skulle enligt utredningens beräkning medföra en ökning av medelsbehovet under arbetarskyddsstyrelsens avlöningsanslag med, avrundat, 283 000 kronor för år. Ökningen under omkostnadsanslaget för styrelsen skulle bli 55 000 kronor, varav 25 000 kronor utgör engångskostnad.

Yttranden över arbetarskyddsutredningens betänkande

Behovet av personalförstärkningar inom arbetarskyddsstyrelsen understrykes i så gott som samtliga yttranden, där frågan behandlats. Från flera håll framhålls, att de av utredningen föreslagna förstärkningarna tilltagits i underkant. Bl. a. anför *TCO*, att det är meningslöst att diskutera en effektivisering av yrkesinspektionen, om arbetarskyddsstyrelsen ej gives en betydande upprustning.

Vad först angår frågan om inrättande av en tjänst som överingenjör med samordnande arbetsuppgifter understryker *Landsorganisationen* och *TCO* kraftigt betydelsen av den föreslagna befattningen. *Arbetarskyddsstyrelsen* anser, att tjänsten bör placeras i Cp 15. Inrättandet av en överingenjörstjänst avstyrkes emellertid av *statskontoret*, som anför, att förslaget i realiteten innebär inrättande av en överdirektörs- eller souschefstjänst. En sådan anordning kan icke undgå att väcka betänkligheter, särskilt som ett bifall till förslaget synes kunna medföra konsekvenser beträffande verksamheten inom andra centrala verk

med tillsynsskyldighet över lokala organ. Möjlighet bör föreligga för en av byråcheferna på de föreslagna tekniska byråerna att fungera som samordningsman. Om emellertid en särskild tjänst för samordningsuppgifterna anses erforderlig, bör den kunna inordnas i byråorganisationen och placeras i förslagsvis lönegrad 31. *Statens lönenämnd* framhåller, att samordningsuppgifterna i första hand bör åvila verkschefen. Om särskild medhjälpare åt denne erfordras är enligt nämndens mening en byrådirektörs-tjänst i lönegrad 31 tillfyllest.

Beträffande t e k n i s k a b y r å n ifrågasätter *statens lönenämnd*, huruvida byrån är av den storleksordning att en uppdelning på två byråer kan anses motiverad. Emot uppdelning talar dessutom den relativt höga löneställningen för den nuvarande byråns avdelningschefer (33 lönegraden). I övrigt har nämnden intet att erinra mot utredningens förslag om förstärkning av tekniska byrån. *Statskontoret* anser sig, med hänsyn till vad i betänkandet anförts rörande arbetsomfattningen å tekniska byrån, kunna godtaga förslaget om uppdelning. Däremot finner ämbetsverket icke tillräckliga skäl föreligga för inrättande av en ny avdelning. Av den i övrigt begärda förstärkningen beträffande teknisk personal anser sig *statskontoret* endast kunna tillstyrka en förste byråingenjörstjänst i lönegrad 29. I fråga om biträdespersonalen bör en tjänst i reglerad befordringgång vara tillfyllest.

I flera yttranden betecknas den föreslagna personalförstärkningen som alltför snävt tilltagen. Att så är förhållandet anser bl. a. *Landsorganisationen, Arbetsgivareföreningen, TCO* och *Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund*. Vidare må här nämnas att arbetsgivareföreningen framhållit betydelsen av att ifrågavarande teknikertjänster placeras i sådan löneställning att dugliga sökande erhålles.

Arbetarskyddsstyrelsen omnämner, att styrelsen i en till utredningen avlåten promemoria föreslagit ökning av ifrågavarande tekniska personal till 27 tjänster mot befintliga 12. Styrelsen berör sedan den föreslagna allmäntekniska byrån och anför härom följande. Genom utredningens förslag tillgodoses på intet sätt det stora behovet att tillföra styrelsen kvalificerad kemisk-teknisk sakkunskap. Sådan saknas f. n. inom styrelsen. I landet finnes en omfattande kemisk-teknisk industri, som utvecklas ytterligt snabbt. Löpande ärenden av kemisk-teknisk art tillföres f. n. till stor del chefen för styrelsens gruvavdelning. En specialist på bergshanteringens område kan dock knappast förväntas vara specialiserad även inom den kemisk-tekniska industrien. Med anledning härav föreslår styrelsen, att på allmäntekniska byrån inrättas en särskild kemisk-teknisk avdelning med en byrådirektör i lönegrad Ca 33 och en förste byråingenjör i Ca 29. På ytterligare ett område anser styrelsen behov inom byrån i fråga föreligga av teknisk sakkunskap, vilket behov ej tillgodoses genom utredningens förslag, nämligen i fråga om byggnads- och anläggningsverksamhet. Denna

verksamhet har på senare tid starkt utvecklats och nya anordningar tages ständigt i bruk. I ett stort antal fall har byggmästare och tillverkare hos styrelsen begärt att få nya anordningar för byggnadsindustrien granskade och godkända, bl. a. med hänsyn till bestämmelserna i 45 § arbetarskyddslagen. Den nuvarande allmänna avdelningen på tekniska byrån har ej inom rimlig tid hunnit handlägga hithörande ärenden. Styrelsen saknar för denna verksamhet erforderlig byggnadsteknisk sakkunskap. För vissa arbetsuppgifter på området har personal måst inkallas från yrkesinspektionen. Om det ekonomiska läget icke medger inrättande av en särskild avdelning för skyddstekniska och tekniskt-yrkeshygieniska ärenden avseende byggnads- och anläggningsverksamhet, föreslår styrelsen som ett provisorium, att den allmänna avdelningen å ifrågavarande byrå tillföres en högskoleingenjör med byggnadsteknisk utbildning och erfarenhet, förslagsvis som förste byråingenjör i lönegrad Ca 29. Enligt styrelsens förslag skulle den tekniska personalen på den allmäntekniska byrån bestå av, förutom byråchef, 3 byrådirektörer i Ca 33, 3 förste byråingenjörer i Ca 29 samt en förste byråingenjör i Ce 27. Detta skulle innefatta en ny byrådirektörstjänst och två förste byråingenjörstjänster, varom utredningen ej framställt förslag.

Ej heller i fråga om maskintekniska byrån kan behovet av personalförstärkning anses tillgodosett genom utredningens förslag. I fråga om den nuvarande maskinavdelningen föreligger nämligen stor eftersläpning i handläggningen av framför allt sådana ärenden, som utgöres av framställningar från tillverkare och försäljare av maskiner, redskap och andra tekniska anordningar om granskning av och utlåtanden över desamma ur skyddsteknisk synpunkt. Även från beställare och köpare föreligger i stor utsträckning framställningar om sådan granskning. Jämväl beträffande de ärenden, som avser tryckkärl samt lyft- och transportanordningar föreligger en mycket betydande arbetsbalans. Den viktigaste delen av dessa ärenden består även här av framställningar om granskning och utlåtanden med hänsyn till bestämmelserna i 45 § arbetarskyddslagen rörande nykonstruktioner. Styrelsen föreslår, att den tekniska personalen på byrån skall bestå av, förutom byråchef, 3 byrådirektörer i Ca 33, 3 förste byråingenjörer i Ca 29 samt 3 förste byråingenjörer i 27 lönegraden. Detta innebär två tjänster som förste byråingenjör i Ca 29 utöver vad utredningen föreslagit för denna byrå.

Vad angår den för de båda tekniska byråerna gemensamma personalen hemställer styrelsen om följande personalförstärkningar utöver vad utredningen föreslagit, nämligen en tjänst som ritare (ingenjör) i Ce 21 och en tjänst som kanslibiträde i Ca 11. Vidare hemställer styrelsen, att den rekryteringstjänst som byråingenjör i Cg 25, som finns på byrån, omändras till en extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

I fråga om tekniska byrån må slutligen nämnas, att *Arbetsgivareför-*

eningen anser det böra övervägas att bereda byrån tillgång till en maskinprovsningsverkstad av mindre omfattning för utprovning av maskinskydd.

Vad beträffar *kanslibyrån* anser *statskontoret* det vara tillfyllest, om byrån tillföres en förste byråsekreteraretjänst i 29 lönegraden i stället för en byrådirektörstjänst. Statskontoret avstyrker vidare förslaget om inrättande av en befattning som biblioteksassistent samt förslaget om en tjänst som kanslibitråde och en som expeditionsvakt. Biblioteksgöromålen synes i vart fall kunna ombesörjas av arvodesanställd befattningshavare. *Statens lönenämnd* tillstyrker förslaget om återförande till ordinarie stat av en tjänst som förste byråsekreterare i Ca 29, vilken tjänst f. n. är förd på övergångsstat. Tjänsten bör avses för de arbetsuppgifter, som enligt utredningen skulle åvila innehavaren av den föreslagna byrådirektörstjänsten. I gengäld bör en ny tjänst som förste byråsekreterare i Ce 27 inrättas på byrån för upplysnings- och utbildningsärendena. Lönenämnden vill icke motsätta sig inrättande av en biblioteksassistenttjänst men ifrågasätter, om icke placering i 13 lönegraden vore tillfyllest. Nämnden avstyrker inrättande av en kanslibiträdes- och en kontorsbiträdestjänst. Den föreslagna expeditionsvaktstjänsten bör placeras i 10 lönegraden med iakttagande i övrigt av de principer som i allmänhet tillämpas i fråga om löneförmåner för rekryteringspersonal till tjänster i denna lönegrad. *Arbetskyddsstyrelsen* framställer i fråga om kanslibyrån inga yrkanden utöver vad utredningen föreslagit men understryker starkt behovet av att den av utredningen föreslagna personalökningen äger rum. Beträffande den på övergångsstat förda tjänsten som förste byråsekreterare delar styrelsen utredningens uppfattning, att tjänsten bör återföras till ordinarie stat. På innehavaren av tjänsten bör bl. a. ankomma att handhava upplysnings- och utbildningsärendena.

I likhet med *Landsorganisationen* och *TCO* anser *arbetskyddsstyrelsen*, att medel bör anvisas för avlönande av en pressombudsman. Denne bör enligt styrelsen vara deltidsanställd och åtnjuta arvode med 6 000 kronor för år.

Statskontoret avstyrker förslaget om inrättande av en förste byråsekreteraretjänst i Ce 27 på sociala avdelningen. Därest emellertid förslaget skulle bifallas, bör den nuvarande amanuensbefattningen på avdelningen indragas. *Statens lönenämnd* anser sig beträffande utredningens förslag i denna del icke kunna tillstyrka högre löneställning än 25 lönegraden. *Arbetskyddsstyrelsen* betonar angelägenheten av att sociala avdelningen tillföres den föreslagna befattningen. Vidare hemställer styrelsen, att avdelningen tillföres en tjänst som biträde i reglerad befordringsgång. Härutöver framhåller styrelsen, att behov föreligger av att knyta en fackpsykolog till verket. Denne bör lämpligen placeras på sociala avdelningen.

I fråga om förslaget att hos styrelsen inrätta en byråläkartjänst

i lönegrad Ce 29 i stället för den nuvarande arvodesbefattningen som biträdande läkare må erinras om vad härom anförts i samband med frågan om ytterligare arvodesanställda läkare inom den allmänna yrkesinspektionen. Förslaget avstyrkes vidare av *statskontoret* — som i sammanhanget erinrar om att de biträdande läkarna hos exempelvis riksförsäkringsanstalten är blott arvodesanställda — samt av *statens lönenämnd*. Däremot tillstyrkes förslaget av *medicinalstyrelsen* och *Sveriges läkarförbund*.

Vad slutligen angår utredningens förslag om förstärkning av delposten till ersättningar till experter och sakkunniga å styrelsens avlöningsstat — i syfte bl. a. att möjliggöra för styrelsen att inom vissa yrkesområden anlita särskilda fackmän (arbetare) för att på arbetsplatserna praktiskt demonstrera användningen av olika skyddsanordningar — hälsar *Landsorganisationen* detta förslag med tillfredsställelse. Organisationen förutsätter, att denna skyddsinspektörsinstitution framdeles utbygges utöver vad som möjliggöres genom den här föreslagna måttliga medelsförstärkningen. Däremot avstyrkes förslaget i fråga av *statskontoret*, som erinrar om att förevarande delpost för innevarande budgetår blott upptagits med 1100 kronor medan utredningen föreslår höjning med 40 000 kronor.

Arbetskyddsstyrelsens petitaframställning jämte yttranden däröver

Arbetskyddsstyrelsen: Avlöningar

Arbetskyddsstyrelsen har (skr. 27/8 1955) anført, att styrelsen — med ett mindre undantag — inte i petitaframställningen lägger fram några förslag till omorganisation eller personalförstärkning med hänsyn till arbetskyddsutredningens väntade betänkande. Då utredningen inte komme att ta upp frågor om ändrad lönegradsplacering för befattningshavare inom styrelsen lägger styrelsen fram sådana förslag beträffande tjänster, vilkas lönegradsplacering enligt styrelsens förmenande behöver omprövas.

Styrelsen framhåller, att en personalförstärkning, som nu inte kan närmare anges, torde komma att behövas på arbetstidsbyrå och trafikavdelningen vid ett genomförande av arbetstidsutredningens förslag till ny arbetstidslagstiftning och partiell arbetstidsförkortning.

Yrkanden

Styrelsen hemställer, att avlöningsanslaget höjes med (avrundat) 121 000 kronor.

Personalförstärkning

Ökning

1. 1 expeditivsvakt Ce 10

9 108

Löneregleringar		Ökning
2.	1 kansliskrivare Ce 15 i st. f. kontorist Ce 13	744
3.	Tekniska byrån:	
	1 förste byråsekreterare Ca 27—Ca 29	1 944
	1 kontorist Ca 13 i st. f. kanslibitråde Ca 11	816
4.	Kanslibyrån:	
	1 kontorist Ce 13 i st. f. kanslibitråde Ce 11	360
	1 kansliskrivare Ca 15 i st. f. kanslibitråde Ce 11	744
	1 kanslibitråde Ca 11 i st. f. kontorsbiträde Ca 8	363
	1 materialförvaltare Ca 14 i st. f. förste expeditionsvakt Ca 12	828
5.	Skogsavdelningen:	
	Chefen för avdelningen Ca 33—Ca 37	3 300
	1 byrådirektör Ca 31 i st. f. förste byråinspektör Ca 29	972
	1 förste byråinspektör Ce 27 i st. f. byråinspektör Ce 25	996
	1 byråinspektör Ca 25 i st. f. skogsunderinspektör Ce 20	1 836
	1 konsulent Cg 20—Ce 24	2 640
	1 kontorist Ca 13 i st. f. kanslibitråde Ca 11	816
6.	Trafikavdelningen:	
	1 byrådirektör, tillika yrkesinspektör för landtrafiken Ca 35 i st. f. byrådirektör Ca 33	819
	1 byrådirektör Ca 31 i st. f. förste byråingenjör Ca 29	972
	1 kontorist Ca 13 i st. f. kanslibitråde Ca 11	360
7.	Sociala avdelningen:	
	1 byrådirektör Ca 31—Ca 33	816
	1 kontorist Ca 13 i st. f. kanslibitråde Ca 11	408
Omräkning		
8.	Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	8 830
9.	Omräkning av rörligt tillägg	83 306
		120 978

10. Sex extra ordinarie tjänster föreslås överförda på ordinarie stat i oförändrad lönegrad.

Motivering

1. Oberoende av vad arbetarskyddsutredningen kan komma att föreslå anser styrelsen det nödvändigt att framföra förslag om ytterligare en tjänst som expeditionsvakt. Hos styrelsen finns endast en förste expeditionsvakt och en expeditionsvakt. Styrelsen har under ett par år måst anlita extra hjälp till expeditionsvaksarbetet, vilket annars inte skulle ha kunnat medhinnas trots övertidsarbete.

2. Tjänsten som generaldirektörens handsekreterare bör med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna uppflyttas från Ce 13 till Ce 15.

3. De arbetsuppgifter av juridisk natur som handlägges på tekniska byrån är av så kvalificerad art att byråns förste byråsekreterartjänst bör flyttas upp från Ca 27 till Ca 29.

Den högre biträdespersonalen på tekniska byrån utgöres av en kansli-skrivare och två kanslibitråden. Det ena av kanslibitrådena har så självständiga och kvalificerade arbetsuppgifter, bl. a. avseende registrering av svetslicenser, att tjänsten bör flyttas upp från Ca 11 till Ca 13.

4. Biträdet åt styrelsens kassör, vilket biträde nu är kanslibiträde i Ce 11, bör med hänsyn till arbetsuppgifterna vara kontorist i Ce 13.

Såsom registrator på kanslibyrån tjänstgör ett kanslibiträde i Ce 11, som även i vissa avseenden fyller en verksregistratorers funktion. Tjänsten bör placeras i Ca 15.

Ett kanslibiträde erfordras bl. a. för biträde åt styrelsens läkare. En kontorsbiträdestjänst i Ca 8 bör därför ändras till kanslibiträdestjänst i Ca 11.

Styrelsens förste expeditionsvakt (Ca 12) sysselsättes i betydande utsträckning med göromål, som vanligen ankommer på materialförvaltare, bl. a. inköp av kontorsmateriel för yrkesinspektionen och distribution av blanketter (verket har över 400 blankettyper). Tjänsten bör utbytas mot en tjänst som materialförvaltare i Ca 14.

5. Beträffande tjänsterna som skogsyrkesinspektör, förste byråinspektör, byråinspektör, skogsunderinspektör och konsulent åberopas samma motivering som vid behandlingen av yrkesinspektionens avlöningsanslag anförts rörande motsvarande tjänster inom skogsyrkesinspektionens norra distrikt.

Det kanslibiträde (Ca 11), som förestår skogsavdelningens expedition, bör med hänsyn till arbetsuppgifterna vara kontorist i Ca 13.

6. Chefen för trafikavdelningen, som nu är byrådirektör i Ca 33, har såsom specialinspektör för landtrafiken i stort sett liknande arbetsuppgifter och befogenheter som yrkesinspektörerna. Liksom i fråga om yrkesinspektörerna anser styrelsen en förbättrad löneställning erforderlig. Tjänsten bör ändras till en tjänst som byrådirektör, tillika yrkesinspektör för landtrafiken, i Ca 35. Förste byråingenjören (Ca 29) på trafikavdelningen bör liksom förste byråingenjörerna i samma lönegrad inom yrkesinspektionen uppflyttas till Ca 31 (byrådirektör).

Det kanslibiträde (Ca 11), som förestår trafikavdelningens expedition, bör med hänsyn till arbetsuppgifterna vara kontorist i Ca 13.

7. De stora fordringar som ställes på byrådirektören och chefen för sociala avdelningen medför att tjänsten bör flyttas upp från Ca 31 till Ca 33. Vidare bör det kanslibiträde (Ca 11), som förestår avdelningens expedition flyttas upp till kontorist i Ca 13.

9. Följande extra ordinarie tjänster bör ombildas till ordinarie tjänster i oförändrade lönegrader, nämligen på tekniska byrån en tjänst som byrådirektör i Ce 33 och en tjänst som ingenjör (ritare) i Ce 23, på arbetstidsbyrån en tjänst som byråsekreterare i Ce 25, på kanslibyrån byråchefs-

tjänsten i Ce 37 och tjänsten som kassör i Ce 19 samt på trafikavdelningen tjänsten som förste byråingenjör i Ce 27. Behovet av samtliga dessa tjänster är stadigvarande.

Yttrande

Statens lönenämnd har ingen erinran mot den föreslagna löneställningen för den av arbetarskyddsstyrelsen yrkade nya expeditionsvakttjänsten liksom ej heller mot en förändring av förste expeditionsvaktstjänsten i Ca 12 till en materialförvaltartjänst i Ca 14. Nämnden är tveksam om de i och för sig kvalificerade göromål, som åvilar innehavaren av tjänsten som verksamhets sekreterare, motiverar den föreslagna uppflyttningen till Ce 15. Förslaget beträffande kanslibyråns registrator motiverar enligt nämndens mening inte uppflyttning till högre lönegrad än 13 (kontorist). Nämnden föreslår, att skogsunderinspektörstjänsten i Ce 20 flyttas upp till 21 lönegraden.

Beträffande övriga av arbetarskyddsstyrelsen framlagda lönegradsförslag har lönenämnden anfört antingen att lönegradsplaceringen fastställts i samband med tjänsteförteckningsrevisionen samt att därefter, såvitt nämnden kan finna, icke inträffat några förändringar av beskaffenhet att böra påverka tjänsternas lönegradsplacering eller också att nämnden icke funnit tillräckliga skäl att tillstyrka förslagen.

Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader

Yrkande

Arbetarskyddsstyrelsen har (skr. 27/8 1955) hemställt, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

Motivering

Delposten till övriga expenser för eget behov (utgift 1953/54 52 997, 1954 55 53 995; anslag 1955/56 52 000) bör med hänsyn främst till ökade städningskostnader samt behov av nya skrivmaskiner och snabbkopieringsapparat höjas till 62 000 kronor .

Yttrande

Statskontoret har anfört, att höjningen av delposten bör begränsas till vad som erfordras för att täcka ökade kostnader för städning.

Departementschefen

En av anledningarna till att arbetarskyddsorganisationen inte fungerar med önskvärd effektivitet är otvivelaktigt att arbetarskyddsstyrelsen inte hinner med de på styrelsen ankommande uppgifterna. En förstärkning av

styrelsen synes därför ofrånkomlig. Jag kan emellertid endast delvis tillstyrka de föreliggande förslagen om utbyggnad av styrelsen.

Arbetskyddsutredningen har föreslagit, att styrelsen skall tillföras en befattning som överingenjör. De samordningsuppgifter som enligt förslaget skulle vara den viktigaste arbetsuppgiften för tjänstens innehavare är utan tvivel av stor vikt. Jag anser dock inte att arbetskyddets lokala organisation är av sådan omfattning att en tjänst av den föreslagna typen är motiverad. Samordningsuppgifterna bör främst ankomma på generaldirektören och byråcheferna.

Enligt utredningens förslag skall tekniska byrån delas på två byråer och tillföras fyra nya tjänster i 29 eller högre lönegrad jämte två biträdestjänster. Arbetskyddsstyrelsen har ansett denna förstärkning otillräcklig och föreslagit ytterligare ett antal nya tjänster. Enligt min uppfattning är behovet av personalökning störst på denna byrå. Inte minst synes det för den lokala organisationen vara av stor vikt att material angående nya konstruktioner och nya tekniska rön snabbt förmedlas ut genom tekniska byråns försorg. Jag förordar, att byrån tillföres en byrådirektörstjänst i Ce 33, två tjänster som förste byråingenjör i Ce 29 samt en kanslibiträdestjänst i Ce 11. Där emot är jag inte beredd att tillstyrka en uppdelning av byrån.

I fråga om kanslibyrån tillstyrker jag, att en på övergångsstat förd befattning som förste byråsekreterare i Ca 29 återföres till ordinarie stat. Vidare förordar jag, att en ny tjänst som förste byråsekreterare i Ce 27 och en biträdestjänst i reglerad beföringång inrättas. Jag räknar med att kanslibyrån genom tillkomsten av den nya tjänsten som förste byråsekreterare skall kunna ägna mera uppmärksamhet bl. a. åt yrkesinspektionens organisationsfrågor än tidigare varit möjligt. De för kanslibyrån i övrigt föreslagna personalförstärkningarna anser jag mig inte kunna tillstyrka.

Jag är inte heller beredd att förordna förslagen om ytterligare en tjänst på sociala avdelningen samt om ersättande av en deltidstjänst som biträdande läkare med en befattning som byråläkare .

Utredningen har föreslagit, att ett belopp av 40 000 kronor skall beräknas för sakkunnigbiträde åt tekniska byrån samt anlitande av instruktörer för undervisning inom vissa industrier rörande användningen av skyddsanordningar. Sistnämnda förslag anser jag vara av stort intresse och förtjänt av att prövas i relativt betydande omfattning. Jag är därför beredd att för de av utredningen angivna ändamålen tillstyrka ett belopp av 60 000 kronor eller 20 000 kronor mer än utredningen föreslagit.

Arbetskyddsstyrelsen har lagt fram ett omfattande förslag till löne reglering för styrelsens tjänster. Jag kan av dessa förslag endast förordna följande. Den kanslibiträdestjänst i Ce 11, som är avsedd för kanslibyråns registrator, bör flyttas upp till kontoristtjänst i Ce 13. Förste expeditionsvakttjänsten i Ca 12 bör bytas ut mot en tjänst som materialförvaltare i

Ca 14. Tjänsten som skogsunderinspektör i Ce 20 bör flyttas upp till Ce 21 och benämningen ändras till distriktsinspektör.

Slutligen föreslår jag, att en tjänst som kassör i Ce 19 uppföres på ordinarie stat samt att en konsulenttjänst på skogsavdelningen i Cg 20 ändras till tjänst i Ce 20.

Arbetarskyddsstyrelsens avlöningssanslag bör med anledning av de av mig förordade personalförstärkningarna höjas med 105 700 kronor, varjämte anslaget såsom nyss nämnts bör räknas upp med 60 000 kronor för vissa arvoden. Löneregleringarna medför en ökning av medelsbehovet med 3 000 kronor. Slutligen bör anslaget för omräkning av det rörliga tillägget höjas med 83 300 kronor.

Hela anslagsökningen skulle sålunda utgöra 252 000 kronor. Anslagsposterna beräknas sålunda:

- avlöningar till ordinarie tjänstemän 561 400 (+ 11 500) kronor;
- arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 109 200 (+ 60 000) kronor;
- avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 367 600 (+ 75 700) kronor;
- rörligt tillägg 229 800 (+ 104 800) kronor.

Under arbetarskyddsstyrelsens omkostnadsanslag bör till sjukvård m. m. beräknas oförändrat 5 500 kronor. Posten till reseersättningar bör höjas med hänsyn till den föreslagna personalförstärkningen. I avbidan på närmare erfarenhet föreslår jag, att posten räknas upp med 5 000 kronor till 65 000 kronor. På grund av ökade städningskostnader m. m. samt den föreslagna personalförstärkningen bör posten till expenser för styrelsens eget behov ökas med 10 000 kronor, varjämte under denna post bör beräknas 12 500 kronor till anskaffning av inventarier för nya tjänsterum. Posten bör sålunda höjas med 22 500 kronor till 84 500 kronor. Till expenser för annat än eget behov samt till publikationstryck bör beräknas oförändrade belopp eller 10 000 resp. 21 000 kronor. Då även inkomstposten bör uppföras med oförändrat belopp, 6 000 kronor, bör hela anslaget höjas med 27 500 kronor till 180 000 kronor.

IV. Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område

För innevarande budgetår har under rubriken Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område anvisats ett obetecknat anslag av 90 000 kronor.

Arbetarskyddsstyrelsen har (skr. 30/8 1956) upplyst, att av motsvarande för budgetåret 1954/55 anvisade anslag bidrag tilldelats Arbetarnas bildningsförbund med 18 000 kronor, Svenska röda korset med 27 000 kronor, Jordbrukets skyddspropaganda med 15 000 kronor, Skogsbrukets skydds-

propaganda med 13 000 kronor, Föreningen för arbetarskydd med 15 000 kronor och Göteborgs arbetarskyddsförening med 2 000 kronor. För innevarande budgetår har inkommit framställningar om bidrag på sammanlagt 120 000 kronor. Styrelsen finner det önskvärt, att den av vissa icke statliga organisationer bedrivna verksamheten på arbetarskyddets område främjas genom högre statsbidrag än tidigare. Särskilt nämner styrelsen, att behov föreligger av att utbygga och modernisera den av Föreningen för arbetarskydd anordnade permanenta arbetarskyddsutställningen. Styrelsen hemställer, att anslaget höjes till 120 000 kronor.

Statskontoret har avstyrkt anslagshöjning.

Arbetarskyddsutredningen har framhållit, att den verksamhet som bedrivs av frivilliga organisationer inom arbetarskyddets område är synnerligen värdefull och väl förtjänar statsmakternas stöd. Utredningen har inte funnit anledning att förorda någon ändring rörande ifrågavarande statsbidrag.

I yttranden över arbetarskyddsutredningens betänkande har *riksförsäkringsanstalten* och *länsstyrelsen i Norrbottens län* anfört, att den frivilliga arbetarskyddsverksamheten bör intensifieras genom höjda statliga bidrag.

Departementschefen

Ingen tvekan kan råda om värdet av den verksamhet som bedrivs av frivilliga organisationer på arbetarskyddets område. I förevarande sammanhang är jag emellertid inte beredd att tillstyrka arbetarskyddsstyrelsens förslag om ökad medelsanvisning för bidrag till sådana organisationer. Jag förordar sålunda, att ifrågavarande anslag även för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp, 90 000 kronor.

V. Hemställen

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetarskyddsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	561 400
--	---------

Kungl. Maj:ts proposition nr 98 år 1956

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	109 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	367 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	229 800
	<hr/>
	Summa kronor 1 268 000;

c) till *Arbetskyddsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 268 000 kronor;

d) till *Arbetskyddsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor;

e) godkänna följande avlöningsstat för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 493 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	55 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	838 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	577 200
	<hr/>
	Summa kronor 2 964 000;

f) till *Yrkesinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 964 000 kronor;

g) till *Yrkesinspektionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kronor;

h) till *Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetskyddets område* för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 90 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Karin Wickström